

ئابلز ئۆمەر

ھايات ھېلىرى

مىللەتلەر نەشرىياتى

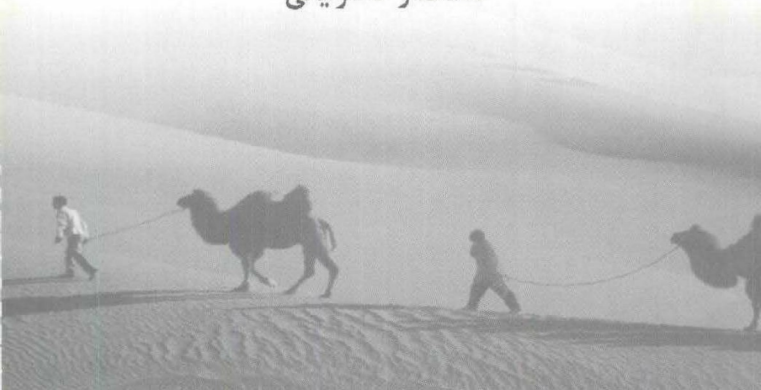
هيات هپلدي

ئابلىز ئۆمەر

ھايات ھېلىرى

مىللەتلەر نەشرىياتى

图书在版编目 (CIP) 数据

生活的浪花：维吾尔文/阿布力孜·乌买尔著. —北京：
民族出版社，2000.12

ISBN 7-105-04158-7

I. 生… II. 阿… III. 诗歌-作品集-中国-当代-
维吾尔语 (中国少数民族语言) IV. I227

中国版本图书馆 CIP 数据核字 (2000) 第 57210 号

责任编辑：伊明

责任校对：尼加提

封面设计：刘家峰

出版发行：民族出版社 电话：010—64290862

社 址：北京市和平里北街 14 号 邮编：100013

印 刷：迪鑫印刷厂

经 销：各地新华书店

版 次：2000 年 12 月第 1 版 2000 年 12 月北京第 1 次印刷

开 本：850×1168 毫米 1/32

印 张：7.375

印 数：0001—3000 册

定 价：8.80 元

شائىر ئابلىز ئۆمەر ئىجادىيەت ئۈستىدە

نەشرىياتتىن

شائىر ۋە ژۇرنالىست ئابلىز ئۆمەر 1943-يىلى 11-ئايدا قەشقەر شەھىرى ئەتراپىدىكى قوغان يېزىسىدا تۇغۇلغان. ئۇ، 1950-يىلىدىن 1959-يىلىغىچە باشلانغۇچ، تولۇقسىز، تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپلەردە، كېيىنچە، شىنجاڭ رادىئو پىداگوگىكا ئۈنۋېرسىتېتىنىڭ تىل-ئەدەبىيات فاكولتېتىدا ۋە قەشقەر پىدا-گوگىكا ئىنىستىتوتىنىڭ تىل فاكولتېتىدا ئوقۇغان ۋە بىلىم ئاشۇرغان. ئابلىز ئۆمەر 1959-يىلىدىن 1990-يىلىغىچە «قەشقەر گېزىتى» ئىدارىسىدا مۇھەررىر، تەھرىر بۆلۈم مۇدىرى، مۇئا-ۋىن باش مۇھەررىر بولۇپ ئىشلىگەن. ھازىر قەشقەر ئۇيغۇر نەشرىياتى پارتكومنىڭ مۇئاۋىن شۇجىسى، نەشرىيات باشلىقى بولۇپ ئىشلىمەكتە.

ئابلىز ئۆمەر 1958-يىلى «شىنجاڭ گېزىتى» دە ئېلان قىلىنغان «لەڭلەك» ناملىق شېئىرى ۋە سابىق «شىنجاڭ پىئو-نېرلىرى» گېزىتىدە ئېلان قىلىنغان «سوۋغا» ناملىق ھېكايەسى بىلەن ئەدەبىي ئىجادىيەت سېپىگە كىرىپ كەلگەن. شۇندىن بۇيان ئۇنىڭ نۇرغۇنلىغان شېئىر-داستانلىرى، ھېكايە-ئوچىركلىرى، ئوبزور ۋە نەزەرىيىۋى ماقالىلىرى ھەر دەرىجىلىك مەتبۇئاتلاردا ئېلان قىلىنىپ، ئامما بىلەن يۈز كۆرۈشتى. بىر

قىسىم ئەسەرلىرى «باھار چېچەكلىرى»، «قەشقەر ناخشىلىق-
رى»، «تەنتەنە»، «ۋەتەنگە مەدھىيە»، «قەشقەر ناۋاسى»،
«تۈمەن دەرياسى»، «قەشقەردە توي»، «يېڭى رۇبائىيلار»،
«قوياش قەسىدىسى»، «ياپراقتىكى نەقىشلەر»، «توي چاقچۇ-
سى» قاتارلىق توپلاملارغا كىرگۈزۈلدى، «ئۆمۈر ئىزلىرى»
ناملىق شېئىرلار توپلىمى، «ۋاپادارلىق كۈيى» ناملىق ئەدەبىي
ئاخباراتلار توپلىمى نەشر قىلىندى، ئابلىز ئۆمەرنىڭ بەزى
ئەسەرلىرى ھەرخىل مۇكاپاتلارغا ئېرىشتى ۋە باشقا تىللارغا
تەرجىمە قىلىندى. ئۇنىڭ تەرجىمىھالى «جۇڭگودىكى مەشھۇر
تەھرىر—مۇخبىرلار قامۇسى»، «جۇڭگو بۈگۈنكى زامان مەش-
ھۇر ئەدىبلەر لۇغىتى»، «جۇڭگو بۈگۈنكى زامان مەشھۇر سەن-
ئەتكارلار لۇغىتى» قاتارلىقلارغا كىرگۈزۈلدى ھەمدە ئىش ئىز-
لىرى گېزىت-ژۇرنال، رادىئو-تېلېۋىزىيەلەردە تونۇشتۇرۇلدى.
ئابلىز ئۆمەر 1987-يىلى كاندىدات ئالىي مۇھەررىرلىك،
1999-يىلى ئالىي مۇھەررىرلىك ئۈنۋانىغا ئېرىشتى. ئۇ، ھازىر
جۇڭگو ئاز سانلىق مىللەتلەر ئەدەبىياتى ئىلمىي جەمئىيىتىنىڭ،
جۇڭگو نەشرىياتچىلار جەمئىيىتى مىللىي نەشرىياتچىلىق كومى-
تېتىنىڭ ۋە شىنجاڭ يازغۇچىلار جەمئىيىتىنىڭ ئەزاسى، قەش-
قەر «قۇتادغۇبىلىك» تەتقىقات جەمئىيىتىنىڭ ۋە قەشقەر يازغۇ-
چىلار جەمئىيىتىنىڭ مۇئاۋىن رەئىسى.

مۇندەرىجە

ھىجران يېمىشلىرى

- (2) ياغقىن، يامغۇر
- (2) بىر تال قىزىل يىپ
- (3) غەيرىتىڭگە تەسەددۇق!
- (4) ئېتىز قىزى—مايسىگۈل
- (6) ۋەتەن بۇيرۇقى
- (8) يېشىمنى سورىساڭ
- (11) ئانا ھۆرمىتى
- (12) ئۆڭمەس گۈل
- (13) ئومىلىقتا
- (15) جىڭگاڭشەن يالقۇنى
- (17) جەڭچى قۇدرىتى
- (18) قەھرىمانلار ئانىسى—ۋەتىنىم
- (20) دان
- (21) باھار سۈيى
- (23) بەخت قۇياشىغا
- (25) تاڭ ئاتقىچە ئۆچمىگەن چىراغ
- (27) بەختىيار ھايات

- (28) قوش سۈرەت.....
- (29) شان ۋە شەرەپ.....
- (30) بەخت قوشقى.....
- (32) كۆمۈر كۆيگەندە.....
- (33) سۇ.....
- (34) ئاق ئالتۇن ئىشىقى.....
- (36) پامىر يايلىقى.....
- (38) ۋەتەن مۇھەببىتى.....
- (42) بۇلۇت سۆرەپ.....
- (43) قىمىز بىلەن قايماقكەن.....
- (44) باھار ناخشىسى.....
- (46) ئوما چاغلىرى (چاتما).....
- (52) تاغىل تاغار.....
- (53) شېئىر بىلەن يېزىلغان مەكتۈپ.....
- (55) بەختىم.....
- (56) سۆيگۈم.....
- (56) جىڭگاڭشەن روھى نۇر چاچار پارلاق.....
- (58) بەختىم.....
- (60) يىللار سىرى.....
- (62) لياڭشەن دالىسى.....
- (64) كوچا سۈپۈرگۈچى قىز.....
- (66) نوروز بۇلاق بويىدا.....
- (67) يېڭى يىل شارابى.....
- (69) ئۆمۈر ئىزلىرىم.....
- (71) ئەلۋىدا، باغۋەن.....

- (73) كۆچەت ۋە باغۋەن
- (74) باھار پەسلى
- (75) بال يېدىم
- (77) ئىزنىڭ ئۆچمەيدۇ
- (79) شېئىرلىرىڭنى كۆرەي، ئەمما . . .
- (80) قەبرە بېشىدا
- (84) بىر شائىرنىڭ ھەسرەتى
- (84) بۆرىنىڭ پەيلى
- (86) ئانام-ئانام
- (88) ۋەتەن سۈرىتى
- (90) بايرام كۈنى
- (93) بىر قېتىم . . .
- (94) ئانىسىنى يۇدۇۋاپتۇ ئۇ
- (95) گۈلدەستىگە گۈلدەستە
- (97) گۈزەللىك ئىلاھى
- (98) ھىجران يېمىشلىرى (چاتما)
- (107) گۈل
- (107) تەبرىكنامە
- (111) ئۈزۈلمەس سۆيگۈ
- (111) ۋاپادارلىق
- (113) بۇرۇن يېزىلغان ئاخىرقى سۆز
- (115) مەنەسپدارنىڭ ئۆلۈمى
- (116) مەغرىبكە سەپەر (چاتما)
- (129) سۇندۇكنىڭ تەقدىرى (چۆچەك)
- (135) تېۋىپنىڭ ئوغلى (چۆچەك)

سەبىيلەر قەلبىدىن

- (160) ئارزۇيۇم
(161) لەگلەك
(162) ئايغا مېھمان بولمىن
(163) ئانا ئارزۇسى
(164) ئوغلۇم ئارزۇسى
(166) بەختى پارلاق پىئونېر
(169) يۈرۈڭ دوستلار مەكتەپكە (چاتما)
(172) بەشىۈلتۈز
(173) تەتىل تەسىراتلىرى (چاتما)
(179) ئېلىيارجاننىڭ تىلىكى
(181) نەۋرە قىزىم
(182) ھەر ئىشنىڭ ئۆز ئېپى بار

ياغراق ناخشىلار

- (187) تېرىمچى قىز ناخشىسى
(188) ئۆستەڭ چاپتىم سېنى دەپ
(189) گۈلباغ بىزنىڭ يېزىمىز
(191) پارتىيە ھەققىدە ناخشا
(192) قولۇڭ گۈلمۇ، ئالتۇنمۇ؟
(193) يېزا قىزى—روشەنگۈل

- (194) يېزىمىز گۈزەل
- (195) كەلگىن يارىم يېزىغا
- (196) كاككۈك بالدۇر كەلسەڭچۇ
- (197) توي قىلىمىز كۈزدىن كېيىن
- (198) مەيلىم مېنىڭ ئىشچانغا
- (199) تەتتەنە
- (200) ۋەتىنىم—ئىپتىخارىم
- (201) ئانا قەدرى
- (202) ھىجران ناخشىسى
- (203) بەخت يولى
- (204) يەڭدۇق ئېغىر ئاپەتنى
- (209) يالداما
- (210) بەختىم—ئانام
- (211) پۇلنى نەگە ئىشلەتتىڭ
- (212) بەزىلەر. . .
- (213) چۆل باتۇرى
- (214) ئاۋمىن ئەمدى ۋەتەن قوينىدا
- (215) تاشيولچى مېنىڭ يارىم
- (216) پويىز كەلدى قەشقەرگە

رۇبائىيلار

- (219) رۇبائىيلار

هجران يېمشلېرى

ياغقىن، يامغۇر

ياغقىن يامغۇر، ياغ يامغۇر،
يەر يۈزىنى ھۆل قىلىپ.
مەنمۇ ياغاي دىللارغا،
ئىلھامىدىن گۈل تېرىپ.

قانچە ياغسا قۇرۇپ كېتەر،
ئاسمان يېشى—يامغۇرى.
قۇرىماس يۇمران ئىجادىم،
يىل بويى—ئەسىر بويى.

1957-يىلى 3-ئاي، قەشقەر.

بىر تال قىزىل يىپ

تۈنۈگۈن ئېشىلگەن شۇنچە پىششىق يىپ،
ئەتىسى قارىسام ئۈزۈلگەن تامام؛
ئاي ئۆتسە ئارقاننىڭ تۈگەيدۇ كۈچى،
بۇ ھال قايتىلاپ قىلىدۇ داۋام.

گەز كەلسە پۇلات سىم بولىدۇ پارە،
كۈچ بىلەن ئۇرۇلغان بولغا زەربىدىن . . .
دۇنيادا ئۈزۈلمەس نەرسە بارمىدى،
دەپ سوئال سورىدى دوستۇم مېنىڭدىن.

”ئەل-ۋەتەن مېھرى—بىر تال قىزىل يىپ،
ھەر يۈرەك بېغىغا چىگىلگەن مەھكەم!
بۇ يىپنى ئۈزەلمەس تاغنىڭ سالىمىقى،
بۇ يىپنى كېسەلمەس ئۆتكۈر قايچا ھەم!“

1958-يىلى 7-ئاي، قەشقەر.

غەيرىتىڭگە تەسەددۇق!

—سۇ قۇرۇلۇش سېپىدىكى پالۋانلارغا

كەتمەن چاپساڭ يەر تىترەيدۇ لاغىلداپ،
غەيرىتىڭگە بېرەلمەستىن بەرداشلىق.
ھەيۋەت تاغلار باش ئېگىدۇ تازىملاپ،
قۇچاق ئېچىپ قىلىپ ساڭا ياۋاشلىق.

كۈچ-قۇدرىتىڭ شۇنچە ئۈستۈن، سېنىڭكى،
ھەرنە مۈشكۈل بەربات بولۇر بۇلۇڭدا.

گىيا ئۈنمەس تاقىر ساينىڭ، چۆلىنىڭكى،
ئۆزگەرمەكتە قىياپىتى قولۇڭدا.

ئۇر كەتمەنى يەر باغرىغا كۈچ بىلەن،
غەيرىتىڭنىڭ ئاتلىرىغا سال قامچا.
ئويلىغىنا، ئېتىز ئاشقا تولامدۇ؟
زىرائەتلەر سۇغا ئوبدان قانمىسا؟! . . .

1958-يىلى 11-ئاي، قەشقەر.

ئېتىز قىزى—مايسىگۈل

كەڭ ئېتىزلىق ئىچىدە،
تۇرار خۇش خۇي مايسىگۈل.
ئېتىزلىققا ياراشقان،
مەڭزى ئانار، ئۆزى گۈل.

مايسىلاردەك تولغۇنۇپ،
ئوت ئوتتايدۇ زوق بىلەن؛
جاندەك سۆيۈپ مايسىنى،
پەرۋىش قىلىپ پەم بىلەن.

يالتىرايدۇ بەلچىسى،
كۈن نۇرىدا يالىلداپ.

يۈرىكىدە ئەمگەكنىڭ،
ئوت يالقۇنى يېلىنچاپ.

كۆرۈپ ئۇنى ئېتىزدا،
شەپەق بولۇپ قىزاردىم.
ئاتتىم ئىشقا ئۆزۈمنى،
بەسلىشىشكە سۆز بەردىم:

”ئېتىز قىزى مايسىگۈل،
تالماس ئىكەن بىلىكىڭ.
ئىشتا پىشىش سېنىڭدەك،
مېنىڭ ئارزۇ-تىلىكىم.

ياۋا ئوت-چۆپ زىيانداش،
زىرائەتنىڭ دۈشمىنى.
يەڭنى تۇردۇم شىمايلاپ،
سېنى ئىشتا يەڭگىلى. . . !“

دېگەن ئىدىم ئۇنىڭغا،
كۈلۈپ كەتتى ۋىلىقلاپ.
شادلىق ئويىناپ يۈزىدە
بۇلاق كۆزى جىمىرلاپ:

”بېلىڭىزنى چىڭ باغلاڭ،
مېنىڭ بىلەن بەس-بەسكە.

ئەللەي ئېتىپ چولپاننى،
جاننى تىكىپ ئىشلەشكە.

دېدى كەسكىن سۆزىنى،
بەسلىشىشكە بېرىپ قول؛
”قالسام ئەگەر ئارقىدا،
بولماي قالاي مایىسىگۈل!“

1959-يىلى 4-ئاي، قەشقەر.

ۋەتەن بويرۇقى*

بۈگۈن مانا ئوقۇشۇمنى پۈتكۈزدۈم،
شۇنچۇپ ئۈزۈپ ئىلىم-پەننىڭ كۆلىدە.
كومپارتىيە تۇتمىغاندا قولۇمدىن،
مەن يۈرەتتىم تەشئاللىقنىڭ چۆلىدە.

دەۋرىم مېنى تەربىيلىدى، چوڭ قىلدى،
بىلىمگەننى ئىخلاس بىلەن بىلدۈرۈپ.
قەلبىمدىكى نادانلىقنى ئېرىتتى،
گەقىل-ئىدراك دەرياسىغا چۆمدۈرۈپ.

* بۇ شېئىر ئانا مەكتىپىم—قەشقەر ئۇيغۇر تولۇق ئوتتۇرا مەكتىپىنى پۈتتۈرۈش مۇناسىۋىتى بىلەن يېزىلغان

تەشەككۇران كۆزلىرىمدە باقمەن،
ۋەتەن ماڭا شۇنچە ئېزىز، قەدىردان.
ۋەتەن مېھرى ئۆركەشلىگەن بىر دېڭىز،
ئۇنىڭ ئۈچۈن پىدا ۋەسلىم، پىدا جان.

بۇيرۇ ۋەتەن، بۇيرۇقۇڭنى كۈتمەن،
قانۇن ماڭا ۋەتىنىمنىڭ بۇيرۇقى.
دىل قېنىمدا چېچەكلىدى، ئاينىدى،
ئۇلۇغ ئارزۇ-تىلەكلەرنىڭ ئۇرۇقى.

مەن بارىمەن خۇشاللىنىپ، شادلىنىپ،
سەن بۇيرۇساڭ مىسلى بوستان يېزىغا.
ئىستىكىم شۇ: ئۆگىنىپ مەن ئاممىدىن،
ئوخشىسام مەرد دېھقان ئوغۇل-قىزىغا.

گىيا ئۈنمەس چۆل-جەزىرە، تاغلارغا
گۈللىنىشنىڭ گۈللىرىنى ئاقاي مەن.
ئۇخلاپ ياتقان بوزلۇقلاردىن ئاش ئېلىپ،
غەلىبە-ئۇتۇق دەرياسىدا ئاقاي مەن!

بارغىن دېسەڭ زاۋۇتلارغا، كانلارغا،
پولات ئۈچۈن جەڭ قىزىتىپ ھارمايمەن.
پەلەكلەردە جۇش ئۇرىدۇ غەيرىتىم،
ئىلغارلىقنىڭ سەھنىسىدە ياپرايمەن.

بۇيرۇ ۋەتەن، بۇيرۇق بەرگىن چاپسانراق!
قۇياش ئوخشاش يانار يالقۇن ۋۇجۇدۇم.
سەن ئانامسەن، ئاق سۈت بېرىپ ئۆستۈرگەن،
ئىپتىخارىم،
شان-شۆھرىتىم،

غورۇرۇم!

* * *

بۇيرۇ ۋەتەن، بۇيرۇقۇڭنى كۈتمەن،
قانۇن ماڭا ۋەتىنىمنىڭ بۇيرۇقى.
بىر ساڭىلا بىغىشلانغان ئوغلۇڭنىڭ،
يۈرەك-قەلبى،
مۇھەببىتى،

بارلىقى! . . .

1959-يىلى 7-ئاي، قەشقەر.

يېشىمنى سورىساڭ . . .

ئادىتىچە قىزىم ئايشەم شوخلۇنۇپ،
تايچاق كەبى چېپىپ كەلدى ئالدىمغا.
قۇچاق ئېچىپ ئاتتى ماڭا ئۆزىنى،
باخ-باخ ئېتىپ، گىرە سېلىپ بوينۇمغا.

ياش غۇنچىنىڭ كۆڭلى ئىدى بىغۇبار،
خۇشاللىقى ئاشقان ئىدى شۇ دەمدە.

ئاتا مېھرى—مۇھەببىتىم شۇرقىراپ،
ئۆركەش ياساپ ئاقتى يۈرەك-قەلبىمدە.

بۇدرۇق قولى مېھرى بىلەن شۇ تاپتا،
چىڭ تۇتاتتى قۇلقىمىنىڭ ئۈچىدىن.
يۈزلىرىمگە سۆيۈپ شېكەر تۆكەتتى،
جىنەستىدەك قىزىل، يۇمران لېۋىدىن.

قىلىقلىرى يۆتكەلدى-دە، باشقىغا،
تۇتاملىدى ئاق سانجىلغان ساقالىنى.
“قويغىن بالام” دېدىم ئاڭغا يالۋۇرۇپ،
قۇتۇنۇشقا ئىزدەپ چارە-ئامالنى.

ئويۇن تۈگەپ جىم بولغانتۇق دەققە،
قىزىق سوئال ئاڭلاپ قالدىم قىزىمدىن.
“دادا،—دېدى ساقىلىمنى كۆرسىتىپ،
ياش پەرقىڭىز قانچە ئوشۇق مېنىڭدىن؟”

“قانداقچىگە ئوشۇق بولسۇن جىگىرىم
مېنىڭ يېشىم سىز غۇنچىدىن، قوزامدىن؟”
كۆزلىرىنى چىمچىقلىتىپ تاڭ قالدى،
گۈدەك قىزىم بۇ غەلبەتە جاۋابتىن.

“دادامغۇسىز، قىزىڭىز مەن سىزنىڭكى،
نېمە ئۈچۈن تەڭ بولىدۇ يېشىمىز؟”

بوي تۇرقىڭىز شاھىد بولۇپ تۇرمامدۇ
قانداق گەپ بۇ، ئايلاندىمۇ بېشىڭىز؟“

”يۈرەك پارەم، رەنجىمىگىن داداڭدىن،
ئۆتمۈشۈمنى قاتمىدىم مەن يېشىمغا.
لايىقا سۈدەك ئۆتۈپ گۈزەل ياشلىقىم،
قىرۇ چۈشكەن مېنىڭ مۇشۇ بېشىمغا.

ساقلىمىمۇ يىلنىڭ ماڭا سوۋغىسى،
بەل مۇكچەيتىپ ھاسا بەردى قولۇمغا.
كۆز ياشلىرىم دەريا-دېڭىز ياسايدۇ،
بىر قايرىلىپ باقسام ماڭغان يولۇمغا.

بولدى قوياي، سۆزلىمەي شۇ ئۆتمۈشنى،
چېگىش چېگىپ قوياي مەسۇم كۆڭلۈڭغا.
كومپارتىيەم ئاچقىنىدا بەختىمنى،
ئايلاندىممەن ئازاد زامان ئوغللىغا.

سېنىڭ بىلەن ئۆكتەبىردە مەنمۇ ھەم،
ھايات ئۈچۈن يېڭىۋاشتىن تۇغۇلغان.
يۈرەكتىكى قارا داغلار يۇيۇلۇپ،
بەختىم گۈلى پورەكلىگەن، ئېچىلغان.

ياش سورىساڭ قىزىم ئەگەر مېنىڭدىن،
يۈرىكىمگە نەقىش قىلىپ تىزىقلىق.

“بۈگۈن ئون” دەپ جاۋابىم نەق ھەرقاچان،
كالىندارغا ئېنىق قىلىپ يېزىقلىق.

1959-يىلى 10-ئاي، قەشقەر.

ئانا ھۆرمىتى

“ئانا!” دېسەم سېنىڭ ئوتلۇق مېھرىڭدىن،
نەقىش چېكىلەر دىل بېتىمگە قەۋەتلەپ.
قاي يۈرەكنىڭ تاشماس ساغنا سۆيگۈسى،
قايسى يۈرەك سوقماس سېنى قەدىرلەپ.

مۇھەببىتىڭ، مېھرىڭ چەكسىز سېنىڭكى،
مىسال قىلسام كەڭ ئۇپۇققا بىر تۇتاش.
ئانىسى سەن باتۇر ئوغۇل-قىزىڭكى،
“ئانا” سۆزى “مەرد” سۆزىگە مەنىداش.

قايسى ئەجداد تەلىم ئالماي سېنىڭدىن،
چوڭ بولۇپتۇ يەر يۈزىگە تۈرۈلۈپ؟!
قايسى پەرھات قۇۋۋەت تاپماي سۈتۈڭدىن،
نام تېپىپتۇ كۆزىگە تاغدەك كۆرۈنۈپ?! . . .

ھەممىسىدە سېنىڭ تەرىڭ. ئەجرىڭ بار،
پايانى يوق دېڭىز ئۇنىڭ تامچىسى.

سەن ئۆستۈرگەن شائىرنىڭ بار، كۈيچىڭ بار،
ھۆرمىتىڭنىڭ نەقىشچىسى-گۈلچىسى.

* * *

مۇھەببەتنىڭ، مېھرىنىڭ چەكسىز سېنىڭكى،
دېڭىز بىلەن كەڭ ئۇپۇققا بىر تۇتاش.
ئانىسى سەن باتۇر ئوغۇل-قىزنىڭكى،
”ئانا“ سۆزى ئۆچمەس يالقۇن، بىر قۇياش.

1960-يىلى 3-ئاي، قەشقەر.

ئۆتمەس گۈل

گۈلگە ئامراق سەنمۇ مېنىڭدەك،
ياشلىق ئوتۇڭ يانار يالقۇنچاپ.
تالڭ سەھەردە كۈلگەن غۇنچىدىن،
قىسىپ ھەرگىز تويمايسەن خىللاپ.

گۈل ئىشقىدا كۆيىدۇ قەلبىڭ،
تولۇپ پەۋەس ئارزۇ-ھەۋەسكە.
ئايىرلىمايسەن قىزىل گۈلۈڭدىن،
بىر مىنۇتقا، ھەتتا نەپەسكە.

شۈدەم ئالدىڭ رەڭدار يىپەكتىن،
بويۇڭغا ماس يېڭى كىيىملىك.

باھار ئوخشاش ئۇنىڭ گۈللىرى،
ياشلىق ھەردەم خالار گۈزەللىك.

دېدىڭ ماڭا: — ئۆڭمىسە ئىدى،
كۆڭلىكىمنىڭ ئانار رەڭ گۈلى.
— ئۆڭمەس جېنىم چەككەچكە ئۇنى،
ئىشچى قىزنىڭ گۆھەردەك قولى.

1960-يىلى 5-ئاي، پەيزىۋات.

ئومىلىقتا

قىزىپ كەتكەن ئاجايىپ،
يېزىمىزنىڭ ئومىسى.
كۈن نۇرىدا چاقنايدۇ،
ئوغاقلارنىڭ گالڭ بىسى.

چىرتىپ يۈرەك تارىنى،
جاراڭلايدۇ ناخشىلار.
ئىشقا قىزغىن تېگىشكەن،
باھادىرلار، ياخشىلار.

شۇنداق تومۇز كۈنلىرى،
چىقسام ئېتىز بېشىغا.

ئۈزۈپ كەتتى بىر يىگىت،
ھەيران قالدۇم ئىشىغا.

قول-قولغا تەگمەيدۇ،
كېتىپ بارار سول يېرىپ.
پاك-پاكىزە ئوردۇ،
ئەتراپىغا تەڭ بېقىپ.

يىگىت قويۇپ ئوغاقنى،
ياغلىق ئالدى يېنىدىن.
ئالمان-ئالمان ئالدىراش،
تەرنى ئېرتتى بېشىدىن.

— ئىشچان يىگىت ئېيتىڭغا،
ئۆي-جايىڭىز قەيەردىن؟
نېمانچىلا ئىشلەيسىز،
ئالدىدا ئۈزۈپ ھەممىدىن؟

لەۋلىرىگە يىگىتنىڭ،
گۈل چېكىلدى كۈلكىدىن:
— مېنىڭ ئەسلىم چاڭجياڭلىق
جياڭسۇ دېگەن ئۆلكىدىن.

گۈللەش ئۈچۈن شىنجاڭنى،
كەلدىم گۈزەل نېپىڭدىن.

ياشلىقىمنى ئاتىدىم،
ۋەتەنگە چىن دىلىمدىن.

يىگىت ماڭدى سولغا،
بۇغداي ئورۇپ شارتىلداپ.
جۇشقۇنلىغان دەريادەك،
مېھرىم ئاقتى شارقىراپ. . .

1960-يىلى 7-ئاي، پەيزىۋات.

جىڭگاڭشەن يالقۇنى

ئالقىشىم چوقاڭدىن بالقىدى ئېگىز،
يۈرىكىم قىزىقى ئېرىتەر تاشنى.
سېنىڭدىن تارالغان قىپقىزىل نۇرلار،
قۇرۇتتى كۆزدىكى ھەسرەتلىك ياشنى.

* * *

جىڭگاڭشەن،

جىڭگاڭشەن،

مۇقەددەس دىيار،
كۈرەشچان ھاياتنىڭ ئوتلۇق بۆشۈكى.
سېنىڭدە ئەڭ دەسلەپ ئېچىلغان مەزمۇت،
ئىنقىلاب پەردىسى، ھۆرلۈك ئىشىكى.

يۈرەكتەك قىممەتلىك سېنىڭ ھەر تېشىڭ،
ئۇنىڭغا تۆكۈلگەن قۇربانلار قېنى.
ھەرچىمدىم توپاڭنىڭ باھاسى تىللا،
ئۇنىڭغا كۆمۈلگەن مەردلەرنىڭ تېنى.

مېھرىمىز-ئىشقىمىز ساڭا تارتىلار،
شۆھرىتى نامايان ئەي ئۇلۇغ ماكان؛
دىللاردا ئىلھامدىن ۋۇلقان پارتىلار،
سۆيگۈگە، ھۆرمەتكە توپ-تولۇق ماكان.

دۇنيادا تاغ تولا—سانسىز-ساناقسىز،
ھەممىدىن مەن سېنى ئېزىز بىلىمەن.
ئاي ئۆتسۇن،

يىل ئۆتسۇن،

ھەتتاكى ئەسىر،

بىر قايناق ئارزۇدا سۆيۈپ كېلىمەن! . . .

* * *

ئالقىشىم چوقاڭدىن بالقىدى ئېگىز،
تەشەككۈر ھېسلىرى ئاشتى پەلەكتىن.
ئىلھامىم ياسىدى گويا بىر دېڭىز،
مەدھىيە يازدىمەن دىلدىن-يۈرەكتىن.

1960-يىلى 8-ئاي، قەشقەر.

جەڭچى قۇدرىتى

تاك سەھەردە سۇغا چىقىپ ئالدىراپ،
تاپالمىدىم تۈنۈگۈنكى ئېقىنىنى.
يولۇم دۇرۇس، ئېزىقىمىدىم،
نېمە ئىش؟
تاڭقىدىممەن كېزىپ يىراق-يېقىنىنى.

”ئەسەرلەردىن بويىسۇنمىغان بۇ دەريا،
كەلكۈن كېلىپ چىكەتتىمۇ قىنىدىن؟“
خىيال بىلەن سىرداش بولۇپ تۇرغاندا،
بىر توپ جەڭچى ئۆتۈپ كەتتى يېنىمدىن.

— سەن ئىزدىگەن توسۇن-بەڭۋاش دەريانى،
باشلاپ قويدۇق چۆل-جەزىرە، شورلۇققا.
پايانى يوق سانسىز قەدىم باياۋان،
ئايلىنىدۇ گۈلىستانغا-گۈلباغقا! . . .

دېيىشتى-دە، ناخشا ئېيتىپ ئىشىغا،
كەتتى يەنە دەريا باشلاپ كەلگىلى.
چۆل-جەزىرە، تاقىر سايىنىڭ قوينىغا،
ئەمگىكىدىن قىزىلگۈللەر تەرگىلى.

جەڭچىلەرنىڭ قۇدرىتىدەك شۇدەمدە،
بېسىياتىم داۋالغۇدى تاشقىلى؛
ئىلھامىدىن دەريا ياساپ ئاققۇزدۇم،
چاچقۇ قىلىپ باشلىرىدىن چاچقىلى.

1960-يىلى 8-ئاي، قەشقەر.

قەھرىمانلار ئانىسى—ۋەتىنىم

ئىخ، مېنىڭ قۇياشلىق ئېزىز ۋەتىنىم!
بېھسايپ قەھرىمان تۇغدۇڭ، تۇغىسەن.
قەھرىمان قەلبىنى بىر ئۇچقۇن دېسەم،
سەن ئۇنىڭ لاۋىسى، ئۆچمەس چوغىسەن.
سەن يەنە مىڭلىغان مەردكە ھامىلدار،
سەۋەبكى دەۋرىمىز پارلاق نۇر چاچار.

ساماۋى چۆچەكتە ئېيتىلغان پالۋان،
مانا ئارىمىزدا مىڭلاپ-مىليونلاپ.
ئاجايىپ ئىشلارنى قىلماقتا ئۇلار،
ۋەتەنگە ئۇلۇغۋار تۆھپە تەييارلاپ.
باتۇرلار ۋۇجۇدى غەيرەتكە تولۇق،
پەزىلەت-خىسلىتى ئېسىل ۋە ئۇلۇق.

قەھرىمان تېنىدىن تۆكۈلگەن تەرلەر،
چۆللەرنىڭ يۈزىنى گۈل بىلەن ياپتى.
ئاشۇلار ھەر ئىشتا كۆرسۈتۈپ سۇبات،
ۋەتەنچۈن ئۈنتۈلماس شان-شەرەپ تاپتى.
قەھرىمان قەلبىدە يىلىنجاپ يالقۇن،
چاچقۇلار چاچىدۇ قىپقىزىل ئۇچقۇن.

بۇلۇتقا تاقاشقان ئالتۇن باشلىق چەش،
شۆھرەت ئاسمىنىدا يالترار روشەن.
ساغلىقلار كەينىدە ھېسابسىز قوزا،
يايلاقلار باھاسىز گۈلزارلىق-گۈلشەن.
ھەقىقىي قەھرىمان بۈگۈن تۇغۇلار،
ئۇ بىلەن ۋەتىنىم شانغا ئورۇلار.

* * *

ئىخ، مېنىڭ قۇياشلىق ئېزىز ۋەتىنىم،
بېھساب قەھرىمان تۇغدۇڭ، تۇغىسەن.
قەھرىمان قەلبىنى بىر يالقۇن دەپسەم،
سەن ئۇنىڭ لاۋىسى، ئۆچمەس چوغىسەن.
دېمەككى، ۋەتىنىم—مەردلەر ۋەتىنى،
قەھرىمان ئەۋلادىنىڭ دىلىدىن سۆيگىنى.

1960-يىلى 10-ئاي، قەشقەر.

دان

دان! . . .

ئالتۇن ئېتىزنىڭ زىنىمىتى-كۆركى،
يارنى سۆيگەندەك سۆيەي يۈزۈڭدىن.
مۇھەببىتىم دەريا بوپ ئاقتى دېھقانغا،
چىشلەم چىشلىگەندە ئاپپاق نېنىڭدىن.

* * *

ئۇچۇملاپ خاماندىن ئالغاندا سېنى،
ئوت بولۇپ كۆرۈندۈڭ گويا كۆزۈمگە.
مېھرىمنى باسالماي، يۈزۈمنى ياقتىم،
قىزارغان توقاچتەك سىدام يۈزۈڭگە.

دېھقاننىڭ ئەجرىدىن-مېھنەت تېرىدىن،
تۆرىلىپ بولۇسەن پاتمان-پاتمان تاغ.
سەن بىلەن ھاياتلىق قىلىدۇ داۋام،
ۋە ئۇنىڭ گۈللىرى ياسار كۆكلەم باغ.

شۇڭلاشقا ھەر ئىنسان قەدىرلەپ سېنى،
ئەتىۋا بىلىدۇ دىلدىن ئۇلۇغلاپ.
دولقۇنۇڭ دېڭىزىدا ئۈزىدۇ يەنە،
كاراپتەك سول يېرىپ، غۇلاچلار تاشلاپ.

يېزىمىز بويىنغا ئاسقان مارجاندەك،
گۈزەللىك بېرىسەن خۇيما يارىشىپ.
بۈگۈنكى بۇلۇتنى سۆيگەن ھوسۇلۇڭ،
ئەتىگە مارس قۇچار، كۈنگە تاقىشىپ.

* * *

دان . . .

ئالتۇن ئېتىزنىڭ زىنىتى—كۆركى،
يارىمنى سۆيگەندەك سۆيەي يۈزۈڭدىن.
بىر دەريا مۇھەببەت ئاقتى دېھقانغا،
بىر چىشلەم يېگەندە ئاپپاق نېنىڭدىن.

1961-يىلى 3-ئاي، قەشقەر.

باھار سۈيى

باھار سۈيى! ئېتىزلارغا ئاقسەن،
پايانى يوق گۈلشەن بىلەن سۆيۈشۈپ.
تەبىئەتكە يېڭى چىراي قاتسەن،
گۈل-چىچەكلەر ئېچىلىدۇ كۈلۈشۈپ.

ئۆركەش ياساپ ئاققىنىڭدا توختىماي،
سېنىڭ بىلەن بىللە ئاققىم كېلىدۇ.

ئەمگىكىمدىن-مېھنىتىمدىن قەۋەتلەپ،
داللىلارغا بېزەك تاققىم كېلىدۇ.

دوستلار بىلەن قول تۇتۇشۇپ ئايدىڭدا،
گۈلباغلارغا سېنى ئاچقىم كېلىدۇ.
مەجنۇن تالدەك مايسىلارنىڭ غۇلىغا،
ئوچۇم-ئوچۇم ئۈنچە چاچقۇم كېلىدۇ.

باھار سۈيى! كەڭ يېزىدا-گۈلزاردا،
كېيىكلەردەك ئويناقلایسەن، ياپرايسەن.
ئاپئاق بۇزغۇن قىرغاق سۆيەر كۈۋەجەپ،
بازغان تەگكەن كۈمۈش كەبى چاچرايسەن.

مەن سېنىڭدىن ئىچسەم ئەگەر ئوچۇملاپ،
تەن-تېنىمگە قانغا ئوخشاش تارايسەن.
تامچە قەترەڭ شىپالىقتۇر يۈرەككە،
ياشلىق ئىشقى ھەۋىسىنى قوزغايەن.

* * *

باھار سۈيى! ئاقتىن شوخشۇپ، شوخلۇنۇپ،
بەختىمىزنىڭ كۈيلىرىدەك دولقۇنلۇق!
ئىلھامىمىنىڭ سۇلىرىنى ئاققۇزۇپ،
مەنمۇ ئاقاي ساڭا ئوخشاش شاۋقۇنلۇق!

1961-يىلى 4-ئاي، قەشقەر يوپۇرغا.

بەخت قۇياشىغا

(مۇسەممەن)

”پارتىيە“ دەپ تىلغا ئالسام قۇۋۋەت تاپار بەدىنىم،
كۆكرىكىمگە سىغماستىن يۈرەك ئۇرار بىتىنىم،
تومۇرۇمدا شاۋقۇنلاپ ئاقار ئوخچۇپ شوخ قېنىم،
سۆيۈنچكە تولدۇ بىغۇبار قەلبىم-دىلىم،
باھاردىكى قىياندەك تاشار كۈي-ئىلھاملىرىم،
مەدھى يېزىپ ھارمايدۇ كىچە-كۈندۈز قەلىمىم،
چۈنكى ئۆزۈڭ ئىلھامنىڭ مەنبئىسىن، كانىسەن!
مىليون-مىليون ئىنساننىڭ كۈچ-قۇۋۋىتى، جانىسەن!

* * *

گۇمران قىلدىڭ، گۈم قىلدىڭ زالىملارنىڭ زىڭنى ①
ئاتقۇزدۇڭسىن ئېلىمدە ئازادلىقنىڭ تېڭىنى،
شۇندىن باشلاپ سۆيدۈق بىز چىن بەختنىڭ لېۋىنى،
قەلبىمىزگە ئورنىتىپ، يېڭىسىدىن-يېڭىنى،
باشلىۋەتتۇق ئۆملۈكتە سوتسىيالىزم جېڭىنى،
قۇرماقتىمىز كۇنساين بەختىيارلەر بېغىنى،
دېلىمىزنى يورۇتقان سائادەت قۇياشىسەن!
ئەمگەك، مېھنەت ئەھلىنىڭ يۆلەكداش، قۇياشىسەن!

① زىڭى—قانۇنى، ھاكىمىيىتى مەنىسىدە.

ھەر قەدەمدە زەپەر قۇچتۇق سەن باشلىغان يول بىلەن،
چۆل-باياۋان كىيىدى لباس لالە-رەيھان، گۈل بىلەن،
جەننەتۈل مەئۋا ياراتتۇق بىر جۈپ ئىشچان قول بىلەن،
تولدى ئۇنىڭ ئىچ-تېشى گۆھەر بىلەن دۇر بىلەن،
جۇلالايدۇ ئاسمان-زېمىن شولا بىلەن نۇر بىلەن،
شۆھرىتى تىللاردا داستان ناخشا بىلەن-خور بىلەن،
يۈكسلىشىنىڭ، غەلبىنىڭ بايرىقىسەن، تۇغىسەن،
سېنى سۆيگەن ئىنساننىڭ يۈرەكتىكى چوغىسەن.

ئاقىتى دومنا پىچلاردىن پولات سۈيى شارقىراپ،
ئۇچتى ۋېيشىڭ كۆك تامان قانات قېقىپ غارقىراپ،
ياندى تەلەي چىرىغى كۆز ئوينۇتۇپ، پارقىراپ،
مېھنىتىدىن كۈلدى ئىشچى، ناخشا ئېيتىپ ۋارقىراپ،
تامچىدى شادلىق يېشى قوش بۇلاقتىن شورقىراپ،
ئىشچى قەلبى كۈيلەيدۇ سېنى ماختاپ-ئۇلۇغلاپ،
چۈنكى ئۆزۈڭ ئىشچىنىڭ نۇر-چىراغى-كۆزىسەن،
ناخشا ئېيتسا ناخشىنىڭ مەزمۇنىسەن، سۆزىسەن!

بەختى كۈلگەن دېھقاننىڭ دىلى ياشناپ-ياشىرىپ،
غەيرىتىنى ئۇرغۇتتى تاقىر چۆلگە جان بېرىپ،
باغرى تەشنا قۇملۇققا سۇ كەلتۈرۈپ-قان بېرىپ،
ئالدى پاتمان مول ھوسۇل ئامبار-ساغخلار تار كېلىپ،
ئاشلىق تېغى ھالقىدى بۇلۇتلاردىن يول ئېلىپ،

تۆتتى شۇندا دېھقان يىگىت ھۆرمىتىدىن گۈل تىزىپ،
ئىززەت-ئىكرام، ھۆرمەتكە سازاۋەر سەن-ئىگىسەن،
يۈرىكىمىز يىپىغا مېھىر-ئىشقىڭ چىگىسەن.

يورۇتتۇڭ سەن قۇياش بولۇپ بەختىمىزنىڭ يولىنى،
ئاشۇردۇڭسەن ئەقلىمىزنى، كۆزىمىزنىڭ نۇرىنى،
چىڭ تۇتىمىز باشتىن-ئاخىر پەقەت سېنىڭ قولۇڭنى،
تۇغ قىلىمىز چېلىشلاردا داڭقى ئۇلۇغ نامىڭنى،
سەن كۆرسەتتىڭ كۈندىن روشەن كەلگۈسىنى-ئەتىنى،
كۆزلەپ ماڭدۇق ئات سېلىپ ئاشۇ گۈزەل پەللىنى،
كوممۇنىزم كارۋىنىنىڭ سەردارىسەن، پەخرىسەن!
خەلقىمىزنىڭ سائادىتى، كېلىچىكى، بەختىسەن!

1961-يىلى 10-ئاي، قەشقەر يېڭىشەھەر.

تاڭ ئاتقۇچە ئۆچمىگەن چىراغ

ئەل ياتقۇ،

يۇلتۇزلار چاقنايدۇ كۆكتە،
تولۇن ئاي پەرىگە بولۇپ كېنىزەك.
دالادا سېزىلمەس كۈندۈزكى شاۋقۇن،
جىمىغىنا تەۋرىنەر پەقەت ئاق تېرەك.

ۋە لېكىن بىر ئۆيدە ئۆچمىگەن چىراغ،
روجەكتىن شوللار چاچىدۇ تەكشى.
كىمكىنە بۇ چاغدا ئۇخلىماي شۇنداق،
خىرامان ئولتۇرغان، تۈگىمەي ئىشى؟!

ياكى ئۇ شائىرمۇ ھاياتنى سۆيگەن،
ئىلھامدىن قاچقانمۇ تاتلىق ئۇيغىسى؟
ۋە ياكى ئاشىقى يېتىپ يادىغا،
قوزغىلىپ قالغانمۇ سېغىنىش ھېسىسى؟

ياق ئەمەس،
خانغا گەر كېرەر بولساڭ،
يېڭىتنىڭ ئەمگىكى كۆڭۈلنى تارتار.
شەردە چوت، جەدۋەل، سىيا ۋە قەلەم،
بىر ياندا تىزىلغان دەپتەرلەر قاتار.

يېزىنىڭ بىر يىللىق مەھسۇلاتىنىڭ
ھېسابى چوتتىكى يۈزلىگەن ئۇرۇق.
بوغالتىر ئۇلارنى بولغىچە جەملەپ،
چىراغنى ئۆچۈردى تاڭ نۇرى-يورۇق.

1961-يىلى 12-ئاي، قەشقەر يېڭىسار.

بەختىيار ھايات

ھەر قەلبتە نۇر ئۆزكەشلەپ بەخت كۈندەك پارلىغان،
بىزنىڭ ھايات شادمان ھايات، دىلى شادلىق چارلىغان.

ئەتراپ باغزار-گۈلزارلىق، كۆز تەگكىدەك ھۆسنى بار،
بىزنىڭ ھايات گۈزەل ھايات، بۆلبۈل زوقمەن قارىغان.

ئۆمۈر گۈلى باراقسانلاپ ئۆسەر ئىمكان ئىچىدە،
بىزنىڭ ھايات بوستان ھايات، چىمەنلىگەن، ئاينىغان.

مېھنەت سۆيسە كىمكى خەلق سۆيىدۇ ھەم ئۇنى،
بىزنىڭ ھايات ئىشچان ھايات، ئىشلەمچانلار ياپرىغان.

مىللەتلەر ئىجىل-ئىناق، چىن سۆيگۈ ئېقىن-ئۆركەش،
بىزنىڭ ھايات ئۆملۈك ھايات، دوستلۇق ئەلنى قاپلىغان.

كۈنلەر ئۆتەر ئۆلىشىپ بىر-بىرىدىن مەزمۇندار،
بىزنىڭ ھايات يۈكسەك ھايات، يىلدا ئەسىر قاتلىغان.

سوقماس ئوتلۇق يۈرەكمۇ قان بولمىسا ئەگەردە،
بىزنىڭ ھايات جۇشقۇن ھايات، كۈرەش بىلەن چامدىغان.

ھۆرمىتى بار، قىممىتى بار ھەر كۆڭۈلنىڭ تۆرىدە،
بىزنىڭ ھايات ئوتلۇق ھايات، ئىشقى تەنگە تارىغان.

كۆزگە روشەن كۆرۈنەر سائادەتلىك كېلىچەك،
بىزنىڭ ھايات پارلاق ھايات، ئۈمىد-ئىستەك قاينىغان.

كومپارتىيە ئاتا قىلغاچ بۇ بەختىيار ھاياتى،
ياش غەزەلخان ئۆمەرى ئۇلۇغلىغان، داڭلىغان.

1961-يىلى 12-ئاي، قەشقەر.

قوش سۈرەت

زاۋۇت يولى ئەگىم-ئەگىم ئۇزاقلارغا سوزۇلغان،
قانائەتلىك خىياللىرىم ئۇچار ئاشۇ تەرەپكە.
دىل بېتىمگە يۈكسەك ئارزۇ نەقىش قىلىپ ئويۇلغان،
قايناق مېھنەت قاينىمىنى ئالاي دەيمەن سۈرەتكە.

زاۋۇت ئىچى شۇنچە جوشقۇن قاينام-تاشقىن كەيپىيات،
ھەر يۈرەكتىن تەپچىپ تۇرار چىن مېھنەتنىڭ يالقۇنى.
ئېسىل خىسلەت-پەزىلەتلەر بەرق ئورۇپ يايغان قانات،
سېخىلار ئارا ئەۋج ئالغان مۇسابىقە دولقۇنى.

باھادىرلار پىچ يېنىدا ئىشقا زوقمەن تىگىشكەن،
پۈتمەس غەيرەت كۆرۈنەتتى بوندىكى ھەر بىلەكتىن.
شەپەقىسمان شۇلا چېچىپ، تاۋى كەلگەن-يېتىشكەن،
پولات سۈيى ئاقار ئوخچوپ ئېرىقلاردىن-چۈنەكتىن.

پىچ ئاغزىدىن چىققىنىدا دۆۋە-دۆۋە مەھسۇلات،
گويا تاغدەك گەۋدە كەرگەن قەددى-قامەت بوي بىلەن.
ئۆز ۋاقتىدا توتۇش قىلىپ، ئايلاندۇرۇپ ئاپپارات-
تولۇق ئالدىم سۈرىتىنى قىزىق ئەمگەك، توي بىلەن.

تەر ئۈنچىدىن زىننەت ئالغان ئىلھامبەخش مەنزىرە،
ياغزا-ياغزا گۈل چەكتى لېنتىلارغا بىر تالاي.
ئاپپاراتىم توختاپ قالدى، بىراق يۈرەك ئەمدىزە،
ئالار ئىدى سۈرەتكە خۇشال سوقۇپ توختىماي.

1962-يىلى 4-ئاي، قەشقەر.

شان ۋە شەرەپ

مەيلى كادىر، مەيلى ئەزا... ھەممىنىڭ،
مەن دائىما سالىمغا سازاۋەر.
سالام ئۇلۇغ، سالام—يۈرەك ھۆرمىتى،
قىممىتىگە كەلمەس ئالتۇن باراۋەر.

تۇشمۇتۇشتىن سالام قوبۇل ئەتكەندە،
ۋۇجۇدۇمنى ئورۇۋالار ھاياجان:
تېرىقچىلىق ئىناۋىتى، نامى يوق،
يوقسۇل ئوغلى بولدۇم نىچۈك ھۆرمەتجان؟!

شەرەپ بەرگەن، شۆھرەت بەرگەن پارتىيەم،
ئىززەت-ئىكرام بىر ئۇنىڭغا تەئەللۇق.
بولبۇل شەيدا بولماس ئىدى گۈللەرگە،
گۈل ئالمىسا قۇياشتىن نۇر-يورۇقلۇق.

1962-يىلى 6-ئاي، قەشقەر مارالبېشى.

بەخت قوشىقى

ھايات نەقەدەر ئۇلۇغ،
نەقەدەر ئېزىز،
لېكىن ئۇ قەدىرلىكتۇر،
بەخت ئاتلىق گۈلى بىلەن.
بەختكە بولسا قوشكېزەك،
ئۆتمەيدۇ ئادەم،
بۇ دۇنيادىن ئارمان بىلەن.

كۆمۈلۈپ شېرىن ھېسلارغا،
بەخت ھەققىدە ئويلايمەن،

پىكىرلەر دەرياسىدا بولۇپ غەرق .
يۈكسەك تويغۇلار ،
ياسايدۇ يۈرەكتە بىر ئىسسىق ئېقىن ،
ئىلھام كۆچەتلىرى
تومۇر تارتىپ چىقىرىپ بەرق .

ئۆزەمچىلا ،
بەلكى كۆڭلۈمنىڭ مەيلىدۇ
بۇ ھەقتە بىر سوئال تۇغۇلدى :
”كىم بەختلىك ھەممىدىن؟“
ئويلا-ئويلا
جاۋابىنىمۇ تاپتىم نەق :
”شۇ ئەڭ بەختلىك ،
كىمكى بولسا ئىجادقا ئامراق ،
كۈرەشكە ماھىر
مېھنەتكە يېقىن! . . .“
دەر ھەقىقەت :
غايىپتىن قىل تەۋرىمەس ،
قانائەت قاقمىسا لاچىن
ئۆرلىمەس كۆككە ؛
بەخت-ئامەتمۇ كەلمەيدۇ قۇرۇقتىن-قۇرۇق .
قول ئۈزىتىپ
ئەگمەس ئەگەر
تەلەي شېخى ئىگىلمەس ،

بەخت يۇلتۇزى ھەم
چاچماس نۇر-يورۇقلۇق .

* * *

ھايات نەقەدەر ئۇلۇغ ،
نەقەدەر ئەزىز ،
لېكىن ، ئۇ قەدىرلىكتۇر
بەخت ئاتلىق گۈلى بىلەن .
ھەر ئىنسان ،
بەخت-سائادەتنىڭ
ئالتۇن نۇرىغا بۆلۈنەر ،
ئەمگەكچان ئىككى قولى بىلەن ! . . .

1962-يىلى 10-ئاي، قەشقەر مارالبېشى .

كۆمۈر كۆيگەندە

چۆيۈن مەشىنىڭ ئىچىدە كۆيەر كۆمۈر لاۋىلداپ ،
ئۇندىن چىققان ھارارەت خۇددى نۇردەك تاۋلىنار .
يال-يال ئەتكەن ئۇچقۇنلار قىزىل گۈلگە ئايلىنار ،
يالقۇن چېچىپ ئەتراپقا، كۆمۈر چوغى لاۋىلداپ .

ئاشۇ ئوتقا ئوخشاتتىم كۈننىڭ روشەن كۆزىنى ،
گۈزەللىكىنىڭ تۇيغۇسى يۈرىكىمنى سۆيگەندە .

ئاشۇ ئوتقا ئوخشاتتىم قەلبىم يالقۇپ كۆيگەندە،
ساپ مېھنەتتىن نۇرلانغان كانچىلارنىڭ يۈزىنى.

كۆمۈر كۆيسە يېلىنجاپ پاك سۆيگۈنىڭ زەپتىدىن،
يۈرىكىمنىڭ قېتىدا چېچەك ئاچتى بىر باھار.
تەنگە تەپكەن ئىسسىقتا ئىشچى ئىشقى-مېھرى بار،
شۇڭا باغرىم ياقىتىم مەن قورقماي ئۇنىڭ تەپتىدىن. . .

1963-يىلى 1-ئاي، قەشقەر.

سۇ

ئېرىقلاردا كۈمۈش تەڭگە ئاققاندەك،
ئوخچۇپ-ئوخچۇپ سۇ ئاقىدۇ تىنىمىسىز.
ئىلگىرىلەيدۇ گويا كىيىك چاپقاندەك،
مەنزىلىدە شۇنچە ئىلدام، شۇنچە تىز.

ئاشۇ سۇلار دىل زوقىنى تارتىدۇ،
جۇلا ئۇرۇپ، قىرغاق سۆيۈپ شاۋقۇنلاپ.
ئاشۇ سۇلار ئېتىزلارنى ياشىنتار،
كەڭ ۋادىغا زىننەت تاقاپ، گۈل تاقاپ.

ئاشۇ سۇلار بەخت سۆيگەن بوستاننىڭ
تومۇرىغا قانغا ئوخشاش تارايدۇ.

ياغدهك كۆرۈپ قەدىرلىگەن دېھقاننىڭ،
ئالغىشىنى، رەھمىتىنى ئاڭلايدۇ.

ھۆسن تاپقان تاقىر سايلار، دەشت-چۆللەر،
ئاققاچ ئاڭا ئابھوايات ئېقىنلار.
تامچە سۇدىن باھار ئەكسى كۆرۈنەر،
شۇ سۇ بىلەن كۆكلەر يىراق-يېقىنلار.

يۇمران مايسا، سەرخىل ئۇرۇق... بوي سوزار،
سۇغا قېنىپ تويۇنغاندا ھەر تەرەپ.
ئالتۇن كۈزدە ھوسۇل تېغى نامايان،
دېھقان ئىشلەر سۇلار ئەلۋەك بولسۇن دەپ.

1963-يىلى 3-ئاي، قەشقەر.

ئاق ئالتۇن ئىشىقى

باغ باراقسان كەڭ ئېتىزدا دولقۇنلاپ،
كۆز چاقىنىتار ياغزا-ياغزا چېچەكلەر.
ھەر شېخىدا ھوسۇل قۇچۇپ پاتمانلاپ.
تۇرار سانسىز سانجاق-سانجاق غوزەكلەر.

پوتلا تاشلاپ، چاناق يارغان پاختىلار،
كۆرۈنىدۇ شاخقا كۆمۈش تىزغاندەك.

تېرىمچىلار ئىشلەپ تورغان پاختىزار،
شۇنچە گۈزەل خۇددى رەسسام سىزغاندەك.

ئاڭا ئاشىق پاختىكارنىڭ قەلبىگە،
كۈچ بېغىشلار ئاق ئالتۇننىڭ تالىسى.
چىن ئەجرىدىن تاغ ياسايدۇ ھەر دېھقان،
چۈنكى ئەمگەك مول-ھوسۇلنىڭ ئانىسى.

ئاق ئالتۇننى يۈرىكىمدىن-دىلىمدىن،
ئەتىۋارلاپ قېنىپ-قېنىپ سۆيمەن.
پاختىزارغا ۋۇجۇدۇمدىن-تېنىمدىن،
دەريا-دەريا مېھنەت تەرى تۆكمەن.

مېھرىم بىلەن تەرسەم ھەربىر چاناقىتىن،
ئاق ئالتۇنلار پائىمىي قالدى ئېتەككە.
ياغراق ناخشام پەرۋازلىدى قاناتلىق،
ھوسۇل تېغى يەتكىنىدە پەلەككە! . . .

1963-يىلى 9-ئاي، يەكەن.

پامىر يايلىقى

خۇددى نۇرلۇق ياقۇتتەك،
كۆرۈنىدۇ يايلاقلار.
ئۇندا شاشمان يۈرۈشەر،
قوزا، ئوغلاق، تايلاقلار...

كۆرۈنمەيدۇ چەت-چېتى،
مۆلچىرىگە تاغ پاسىل.
يىلقىلارنى گۈل دېسەك،
ئۇتلاقلاردىن باغ ھاسىل.

كۈيلىنىدۇ گۈزەللىك،
پادىچىنىڭ نېيىدە.
سۆزلىنىدۇ خىسلىتى،
تاغ خەلقىنىڭ تىلىدە.

ھەر ئىنەكنىڭ كەينىدە،
قوشلاپ يۈرەر توپىقى.
تار كېلىدۇ تۆللەرگە،
يايلاق باغرى، ئوپىقى.

روشن كۆز ھەم قامشار
قوزا بىلەن ئوغلاقتىن .
ھېسابغا قۇم ساناپ ،
ئازار ئادەم ساناقتىن .

قۇچاققا ھېچ پاتمايدۇ ،
سۈتكە تولۇق يېلىنلەر .
سېغىپ-سېغىپ ھارمايدۇ ،
چېۋەر قىزلار ، كېلىنلەر . . .

مال-ۋارانلار ئاينىدى ،
تاغ-جىرادا ، يايلاقتا .
پارتىيىنىڭ سۆزىنى ،
چىڭ تۇتقاچقا قۇلاقتا .

1963-يىلى 10-ئاي ، قەشقەر قاغىلىق .

ۋەتەن مۇھەببىتى

I

ئۇلۇغ ۋەتەن شۇنچە ئەزىز، سۆيۈملۈك،
مۇھەببىتىڭ دىل قېتىمدا ئۆمۈرلۈك.
بۇ ئالەمدە بىر سېنىلا سۆيىمەن،
چېن ئىشقىڭدا گۈلخان كەبى كۆيىمەن،
سەن مەن ئۈچۈن ئانامدىنمۇ كۆيۈملۈك.

ۋەتەن دەپ مەن بۇ دۇنياغا كۆز ئاچتىم،
ۋەتەن دەپ مەن ئەڭ دەسلەپتە سۆز ئاچتىم.
بەختىم ئىكەن مۇشۇ ئەلدە تۆرەلدىم،
بەختىيارلىق نۇرلىرىغا بۆلەندىم،
ۋەتەن دەپ مەن ئىلھامىدىن گۈل چاچتىم!

II

شۇم ئۆتمۈشتە كۈن نۇرىنى كۆرۈشكە،
كەڭ باغرىڭدا ھايات سۈرۈپ يۈرۈشكە،
ئەلدىن تانغان خائىنلارنىڭ قەستىدىن،

زالملارنىڭ زۇلمىتىدىن-دەستىدىن ،
بولماس ئىدى ھەتتا ئەركىن كۈلۈشكە .

ئوتلۇق سۆيگۈ ، تىلەك بەردى پارتىيەم ،
ھايات بەردى ، ئەرك بەردى پارتىيەم .
زىننەت بېرىپ ئەل چىھرىگە يېڭىدىن ،
بەخت چېچىپ ئازادلىقنىڭ تېڭىدىن ،
ۋەتەن سۆي دەپ يۈرەك بەردى پارتىيەم .

III

ئاسمان چەكسىز ، سۇلار سۈزۈك ، زېمىن كەڭ ،
جەننەت دېسەم جەننەت بىلەن ھۆسنۇڭ تەڭ .
زەررە نۇرۇڭ ئاجىز تەننى كۇچايتار ،
ساپ ھاۋايىڭ كېسەل بولسا ساقايتار ،
سېنىڭ نامىڭ دىلغا ئىلھام ، ئاشقا تەم .

ھاياتلىققا پاك مۇھەببەت ھەمراھ-يار ،
ئىنسان بىلەن بىللە ياشاپ بىر بازار .
يىگىت قىزغا ، قىز يىگىتكە كۆيىدۇ ،
ئۇلار ئۆلسە سۆيگۈسىمۇ ئۆلىدۇ
بىراق ۋەتەن ئىشقى كۈندەك بەرقارار ! . . .

IV

ماۋجۇشىغا ۋەتەن بولغان گۈل دىيار،
ھەم ماڭمۇ ۋەتەن بولۇش بەختىيار. ①
تومۇردا قان شۇ مەنادا ئاقىدۇ،
بەخت ھېسى مەغرۇر قانات قاقىدۇ،
ساڭا باققان ھەر قەلبتە ئېپتىخار.

قىزىل چېچەك قىستى شەھەر، دالا، ساي،
زەپەر بىلەن جەۋلان ئەتتى ھەممە جاي.
گۈلشەن تاپتى ھالال مېھنەت ئىجرىدىن،
قۇدرەت تاپتى پارتىيىنىڭ سۆزىدىن،
يورۇق ئەمەس نۇر ئالمىسا كۈندىن ئاي...

V

چاڭبەيشەندىن پامىرغىچە بىر تۇتاش،
بارچە مىللەت تەڭ باراۋەر، قېرىنداش.
خەنزۇ، مۇڭغۇل، زاڭزۇ، تاجىك ۋە قازاق،
خۇيزۇ، قىرغىز، شىۋە، تاتار چىن ئىناق،
ئۆزبېك تىلى ئۆز تىلىمگە ئاھاڭداش.

يېڭىشلارغا دوستلۇق قاتتى زور ئېقىن،
ھەممە مىللەت بىر يۈرەكتەك زەپ يېقىن.
دوستلۇق بۇرچى-ۋەدىلەرنى ئاقلايمەن.

دىلدا ۋىجدان بويرۇقىدەك ساقلايمەن ،
ئانا ئەلنىڭ مۇھەببەت ۋە ھۆرمىتىن . ②

VI

ئۇلۇغ ۋەتەن !

ئۇلۇغلىقتا تەڭداش يوق ،
قەلب تۆرىدە پاك ھۆرمىتنىڭ بەك تولۇق .
ساڭا باقسام بىرچۈپ كۆزۈم مىڭ بولار ،
ساپ ياقۇتتەك سۈزۈك نۇرغالىق تولار ،
پارلاق گۈزەل ئىقبالىڭدىن ئېپ يورۇق .

شانلىق ۋەتەن !

مەنزىلىسىرى گۈللەيسەن ،
قىزىل توغنى ئېگىز تۇتۇپ ئۆرلەيسەن .
ئىشقىم سىڭگەن ئوتلۇق قوشاق ياغرىتىپ ،
ساداسىنى جاھان-جاھان تارىتىپ ،
سېنى مەڭگۈ مەدھىيىلەيمەن ، كۈيلەيمەن . . . !

1963-يىلى 12-ئاي ، قەشقەر مارالبېشى .

①② بۇ مىسرالار بىر شائىرغا تەقلىت

بۇلۇت سۆرەپ

ئالا قاشقا، جەرەن ئات،
ئاستا ماڭار كۈچلىنىپ.
ئەگىم-ئەگىم باسقان يول،
قالار ئارتتا يېيىلىپ.

ھارۋىكەشنىڭ قامچىسى،
سىلكىنىدۇ تاراسلاپ.
ئاتلار سالماق ماڭىدۇ،
تىزگىن سېرىپ قاراسلاپ.

شوتىسىغا ھارۋىنىڭ،
قىزىلبايراق ئېسىقلىق.
تۆپىسىگە كارامەت،
ئاپئاق بۇلۇت بېسىقلىق.

ھەيرانلىقنىڭ بەلگىسى،
ئورۇن ئالدى يۈزۈمدىن.
بىراق روشەن كۆرگەندە،
نۇر چاقىندى كۆزۈمدىن.

ئاق ئالتۇنكەن-پاختىكەن،
ئاتلار ئاران سۆرىگەن.
ماڭا خۇددى بۇلۇتتەك،
قەددى پەلەك كۆرۈنگەن! . . .

1964-يىلى 9-ئاي، قەشقەر مەكتى.

قېمىز بىلەن قايماقكەن

تارام-تارام ئېرىقتا،
شاۋقۇنلىنىپ، كۈۋەجەپ؛
قىرچىن تاللار، گۈللەرنى،
سۆيۈپ ئۆتۈپ ئەگىدەپ؛

ئۇلۇغ-ئۇلۇغ ئاقىدۇ،
كۈز سۈلىرى-كۈمۈشلەر.
ئاڭا قوچاق ئاچىدۇ،
جەننەت ۋادا-بېھىشلەر.

سۇ دېگىنىم زەڭ قويسام،
قېمىز بىلەن قايماقكەن.
ئۇنىڭ ئېقىن بۇلىقى،
بىزنىڭ ئاۋۇل-ئايماقكەن.

1964-يىلى 10-ئاي، ئاتۇش.

باھار ناخشىسى

باھار بىلەن ھەرياندا،
چىراي ئاچتى چېچەكلەر.
خۇشاللىققا-شادلىققا،
تۈلۈپ تاشتى يۈرەكلەر.

سۆيۈپ ئۆتەر يۈزلەرنى،
ئىللىق باھار شامىلى.
قاماشتۇرار كۆزلەرنى،
يېزا ھۆسنى-جامالى.

پىداكارلار ئاتلاندى،
ئېتىزلىققا سەپ بولۇپ.
قەلبىگە ئشەنچ-ئۈمىد،
بىلىكىگە كۈچ تولۇپ.

گۈرۈلدەيدۇ تراكتور،
سىيالىكىدا تورۇقلار.
يەرگە تەكشى سېپىلەر،
سەردان دانلار—ئۇرۇقلار.

شاد ناخشىلار جاراڭلار،
سادالىرى پەلەكتىن.
باھار ئىشقى بىر يالقۇن،
ھەربىر دىلدا-يۈرەكتە.

بار دەرەخنىڭ يىلتىزى،
بار بۇلاقنىڭ مەنبەسى.
باھارنىڭ گۈزەللىكى-
مېھنەت نۇرى-سىمىسى.

1965-يىلى 4-ئاي، قەشقەر يېڭىسار.

ئوما چاغلىرى

(چاتما)

بۇغداي پىشتى

مەزگىل يېتىپ، پەيت كېلىپ،
تەگدى بۇغدايغا ئوغاق.
ئوما پەسلى ئېسىل چاغ،
ھەممە يەردە ئىش قايناق.

بۇ يىل بۇغداي ئوخشىدى،
باشاقلار دانغا تولۇق.
مول ھوسۇلنىڭ ئانىسى—
مېھنەت قەدىرلىك، ئۇلۇق.

ئۇنچە يىغىپ، باغ باغلاپ،
ھارماس ئىشچان بوۋايىلار.
باشاق تېرەر پەم بىلەن،
قولى ئەپچىل مومايلار.

مول ھوسۇلنى مول يىغىش-
ئەزالارنىڭ تىلىكى.
ئاشۇ ئوتلۇق ئارزۇدا،
تالماس ھەرگىز بىلىكى.

قۇياش تۇتتى گۈلدەستە

ساپ مېھنەت تەر شانغا كۆمۈلۈپ،
تاۋلىنىدۇ بوغدايلار.
خۇشاللىقنىڭ زوقىغا چۆمۈپ،
سايىرىشىدۇ تورغايىلار...

قۇياش تېخى ئويۇق ئىچىدە،
ياتار يەنە ئورنىدا.
لېكىن شۇ دەم يېزا چېتىدە،
ھەممە ئادەم ئومىدا.

شۇنچە چەكسىز ھوسۇللۇق يەرنى،
ئېڭىز قىلدى بىر پەستە.
... قۇياش چىقتى، ئىشچانلارغا ئۇ،
نۇردىن تۇتتى گۈلدەستە.

ئالتۇن داندا كەشتىلەپ

يۈزلىرىدە شاد كۈلكە،
قىزلار ئىشلەر بەس-بەستە.
ھوسۇل تېخى ياسايدۇ،
ئەتىگەندە ھەم كەچتە.

بىرى ئورۇپ ھارمايدۇ،
كۈمۈشسىمان ئوغاقتا.
بىرى توشۇپ ھارمايدۇ،
بىرى يۈرەر ئۇپۇقتا.

ئۈنچىلەرنى تىزىدۇ،
تۆپىسىگە دەستىلەپ.
كۆك تاۋاردەك ئاسماننى،
ئالتۇن داندا كەشتىلەپ.

مانا ئاخىر خاماننىڭ،
بويى كۆككە تاقاشتى.
ئاي يولتۇزلار يىراقتىن،
قىزىقىسىنىپ قاراشتى.

ئەسلى تىنىق ئاقۇشلۇق،
كۈرۈنگەن شۇ ئەپتىدىن.
بولۇت ئالتۇن رەڭ ئالدى،
بىزنىڭ خامان زەپتىدىن...

خامان ناخشىسى

چەكسىز دالا، كەڭ ۋادا،
دۆۋە-دۆۋە خامانلىق.
خاماننىڭ چەت-چۆرىسى،
گۈلگە تولغان باراڭلىق.

باشاقلارنى يەنچىيدۇ،
دوگۈر-دوگۈر تولۇقتاش.
ئىشلەپ زادى ھارمايدۇ،
يېزىدىكى قېرى-ياش.

پاراسەتلىك قېرىلار،
شوخ شامالغا چەش باسار؛
سامان ئۇچار بىر يانغا،
ئالتۇن دانلار تاغ ياسار.

ياغراق خامان ناخشىسى،
ياغراپ ئۇزار ئۇزاققا.

ئېتىز كۆيى — نەغمىسى ،
زەپمۇ ياقار قۇلاققا .

لاي-لاي

”بۇغداي بىلەن سامانى ،
شامال ئايرار“ لاي-لاي .
ئىشلىگەننى ، ھورۇننى ،
ھوسۇل ئايرار لاي-لاي .

بىز خاماندا ئىشلەيمىز ،
زوق بىلەن لاي-لاي .
ئالتۇن داننى چەشلەيمىز ،
شوق بىلەن لاي-لاي .

تاغدا چولپان ، كەچتە ئاي ،
ئاشنىمىز لاي-لاي .
ئاپپاق توقاچ ، سۈتلۈك چاي ،
ناشتىمىز لاي-لاي .

جاندىن ئەزىز مېھنەتنىڭ
قىممىتى لاي-لاي .
مول ھوسۇللار ئۇنىڭكى
ھىممىتى لاي-لاي . . .

ئاق توقاچ

داستىخاندا تورغان سۈتتەك ئاق توقاچ،
ئىشتىھا قىستار نەپسىمنى غىدىغلاپ.
مەن سۆيىمەن ئۇنىڭ گۈلدەك ھۆسنىگە،
مەڭزىم يېقىپ ئەتىۋارلاپ-ئازىلاپ.

ساپ تەر تۆككەن ئەمگەكچىنى كۆرىمەن،
ئانار رەڭلىك توقاچلارنىڭ ئەكسىدە.
ماڭا ئايان: ئەجىر بىلەن ئۆسكەن دان،
ئالتۇندىنمۇ چەندان ئېسىل ئەسلىدە.

قول ئۇزاتتىم . . .

سەزگۈلىرىم ئويغاندى،
تومۇرۇمدا ئاقتى ناننىڭ شەرىبىتى.
پاك ئەمگەكنىڭ جەۋھىرىگە قوشۇلۇپ،
ئاشتى يەنە دېھقانلارنىڭ ھۆرمىتى! . . .

1965-يىلى 7-ئاي، قەشقەر.

تاغىل تاغار

مىراس قالغان بوۋامدىن،
مېنىڭدە بار بىر تاغار.
رەڭگى تاغىل، كاناپ يىپ،
ئۈنۈش چارەك ئاش سىغار.

خامان تەپسەم ئۆتمۈشتە،
بايغا كەتكەن بارىلا.
ماڭا قالغان ھەر دائىم،
سامان بىلەن ئارىلا.

تاغىل تاغار تولمايتتى،
يىل بويىمۇ ئاش-دانغا.
تەشنا ئىدىم، زار ئىدىم،
پاتاق، تېرىق، بىر نانغا.

ئەمگەك قىلىپ تەر تۆكۈپ،
گۈل ئۈندۈردۈم تاشلىقتىن،
بۈگۈن ئالدىم مول-ھوسۇل،
بوغداي، قوناق—ئاشلىقتىن.

چىڭداپ ئۇسۇپ ئىزمىداپ،
ئاشۇ تاغلى تاغارنى؛
ئالتۇن دانغا توشقۇزدۇم،
نەچچە كاتنى، ئامبارنى.

تاغلى تاغار كۆڭلۈمگە،
سالار شۇنى ھەر زامان:
ئۆتمۈش بىلەن بۈگۈننىڭ،
پەرقى گويا يەر-ئاسمان.

1965-يىلى 12-ئاي، قەشقەر قاغىلىق.

شېئىر بىلەن يېزىلغان مەكتۇپ

سۆيىمەن دەيدىڭ، مەنمۇ سۆيىدۈم ھەم سېنى،
بەردىم يۈرەك مۇھەببىتىم-مېھرىمنى.
ئەجر قىلدۇق باغلاپ چىن ئەقىدە،
گۈللىتىشكە گۈزەل ياشلىق بېغىنى.

ئۆتتى يىلدىن ئاياغ بېسىپ سەككىزى،
پەرزەنت كۆردۇق، چوڭ بوپ قالدى نەچچىسى.
بىراق شۇندا خۇي-پەيلىمىز ئۆزگەردى،
توۋا دەيمەن تورمۇشنىڭ بۇ نېمىسى!؟

ئارىمىزدا ئوشۇق-تۆشۈك گەپ بولدى،
ئاڭلىغاندا، ساڭا ماڭا دەرد بولدى.
دوستلىرىمىز قايغۇلاندى بۇ ئىشتىن،
كۈشەندىلەر دېدى: ”تازا خوپ بولدى!“.

قايسىمىزنى قايسى شادال ئۇچۇردى؟
قايسى شەيتان يولىمىزدىن ئازدۇردى؟
كىمنىڭ قولى ئۇزىتىلدى بۇ ياققا؟
قايسى مەلئۇن پىتنە-ئىغمۇ ياغدۇردى؟

ۋە ياكى بۇ خۇشاللىقنىڭ كەينىمۇ؟
ۋە ياكى بۇ ئىككىمىزنىڭ پەيلىمۇ؟
ئېيتقىن جېنىم كۆڭلۇڭدىكى سىرىڭنى،
ياشلىق گۈلى تۈزۈپ كەتسە مەيلىمۇ؟

ئويلىنايلى بۆكنى قويۇپ ئالدىغا،
تاپايلى بىز بۇنىڭدىكى سەۋەبىنى.
نۇقسان بولسا قايسىمىزدا ئەگەردە،
تۈزىتىيلى قاتتىق قويۇپ تەلەپنى.

ئارىمىزغا كىرگۈزۈلگەن قاۋاننى،
تىلى شېكەر، دىلى زەھەر چاپاننى؟
تاپشۇرايلى تارىخنىڭ سوت-ھۆكۈمىگە،
ئادەمسىمان ئوت قۇيرۇقنى-ياماننى.

چىن رىشتىنىڭ يىپى مەھكەم يۈرەكتە،
ۋاقتى كەلسە ھىجرانغىمۇ چىدايمەن.
ئۆتۈپ كېتەر شۈركەندۈرگەن سوغ شامال،
ئۈمىد بىلەن جاۋابىڭغا قارايمەن.

1969-يىلى 1-ئاي، قەشقەر.

بەختىم

دۇنيادا بەختنىڭ تەرىپى تولا،
ھېركىم ھەرياڭزا ئېتىدۇ مەنا؛
بەزىلەر تاپسا تۈگىمەس بايلىق،
ياكى ئېرىشسە تاج-تەختكە يانا؛

تېپىشسا شوھرەت، ئابروۋۇ ئاتا،
ئىندەككە كەلسە بىر گۈزەل قىزچاق؛
ئۆزىنى بەختلىك ئىنسان دەپ بىلەر،
بۇ گويا ھەدىسكە پۈتۈلمىش شۇنداق.

مەنمۇ بەختكە بېرىمەن مەنا:

پارتىيە ئەزاسى بولغىنىم-بەختىم.
شۇ نام-غورۇرۇم، شەۋكىتىم، شانىم،
شۇ نام-دۆلىتىم، زەر تاج ۋە تەختىم!
1972-يىلى 11-ئاي، قەشقەر.

سۆيگۈم

پارتىيەم، مەن سېنى سۆيۈم ئېزىلاپ،
ئالتۇن قەسىرلەردە باققاندا مېنى.
تۈزكۈرلەر تۆھپىنى جىنايەت ساناپ؛
قەپەسكە سالغاندا سۆيۈم ھەم سېنى.

1974-يىلى 1-ئاي، قەشقەر.

جىڭگاڭشەن روھى نۇر چاچار پارلاق

— ماۋجۇشنىڭ «شۈيدىياۋگېتۇ جىڭگاڭشەنگە قايتا چىقىش»
دېگەن شېئىرىنى ئوقۇغاندىن كېيىن

ئىلھام

چىقتى ماۋجۇشمىز جىڭگاڭ تېغىغا،
زوق ئەيلەپ جياڭنەننىڭ باھار چېغىغا.
گۆھەردىن ئۇلۇغۋار مىسىرلار تىزدى،
جۇشقۇنلۇق بېغىشلاپ سەنئەت بېغىغا.

يېڭى مەنزىرە

باغلاردا خۇشپۇراق ئېچىلمىسا گۈل،
سايىرىماس زوق بىلەن ئىشقىۋاز بولبۇل.
ھاياتلىق قۇياشى نۇرلار چاچمىسا،
ئوينىماس قارلىغاچ شادلىقتىن ئۈسسۈل.

زۈمرەتتەك سۈزۈك سۇ ئاقمايدۇ ئويناق،
بولمىسا مەنبەسى—توختىماس بۇلاق...
بولغاچقا پارتىيە، ئالدى يېڭى تۈس،
ۋەتەننىڭ كەڭ قوينى-چۆل، سەھرا، يايلاق...

يول

يوللار تۈز ئەمەس، باردۇر ئەگرىسى،
بۇلۇتتىن ھالقىغان يەنە قانچىسى.
توغرا لۇشىەننى بويلاپ ماڭساق بىز،
سەپەردە خەتەر يوق، غەلبە ھەممىسى.

ئىنقىلاب دەۋرى

بۈركۈت قانتىنى تاۋلايدۇ بوران،
شەپەرەڭ دالدىغا كېرەر ھەر زامان.
ئىنقىلاب دەۋرى بۇ، شۇنچە دولقۇنلۇق،
قىزىلگۈل-چېچەككە پۈركىنەر جاھان.

پارلاق نۇر

تالاي يىل جەڭ قىلدۇق، چۆمۈپ قان-تەرگە،
كىرگىلى كۆپ بولدى تاغدىن شەھەرگە.
ۋە لېكىن جىڭگاڭشەن روھى نۇر چېچىپ،
باشلايدۇ بىزلەرنى يېڭى سەپەرگە.

1976-يىلى 6-ئاي، قەشقەر.

بەختىم

تارىخنىڭ بىزگە ئاتىغىنى شۇ،
ھاياتلىق-نەسىپى، دۇنيادۇر باقىي؛
گۈللەر تۆكۈلسە، ئېچىلار غۇنچە،

توختىماس ئالەم، پەلەكنىڭ چاقى.

ھايات لەززىتى تەڭداشسىز ئۇلۇغ،
ياشاش ئىستىكى ئۆچمەس دىلىمدىن.
لېكىن ئەل ئىشى-خىزمىتى ئۈچۈن
كېچىشكە رازى ھەتتا جېنىمدىن.

شۇڭا ئۆلۈمدىن قىلمايمەن ۋەھىم
ئەمەستۇر كۆڭلۈم غەمدە-غۇسسەدە.
مېنىڭ ئۆلۈمۈم-ئۆلمەسلىك، چۈنكى
قەلبىم لىقمۇلىق بەخت ھېسسىدە.

ھاياتلىقىمدا قىلدىم جەڭ-كۈرەش،
كومپارتىيىگە ئەگىشىپ ھەرۋاق.
كىرىپكىم جۈپلەشسە ياپار يۈزۈمنى
ئوغاق-بولقىلىق قىپقىزىل بايراق!

1978-يىلى 11-ئاي، قەشقەر.

يىللار سىرى

بەزىلەر يازسا گەر يىللارغا جاۋاب،
مەن شۇ دەم يازمەن يىللارغا سوراق.
سورىغىنىم يىللارنى سىناش بەلگىسى،
ھەر جاۋاب ھەر يىلنىڭ ۋەزىنىدۇر بىراق.

يىل دېگەن ئالەمنىڭ ۋاقت ھېسابى،
نەچچە مىڭ كالىپندار پۈتتى يىرتىلىپ.
ئېسىمدە ئۆكتەبىر يورۇتقان سەھەر،
تارىخقا ئوتتۇز يىل قالدى يېزىلىپ.

تاڭ نۇرى پارلىغان شۇ غالىپ يىللار،
ئەسىرلىك مەزمۇنى بەردى كۈنىگە.
ۋەتەننىڭ تاغ-دالا، يېزا-سەھراسى
پۈركەندى قىپقىزىل ئۇتۇق گۈلىگە.

ۋە لېكىن يىللار ھېچ ئۆتمىدى تىپتىنچ،
قارا جۈت-بۇلۇتلار تاشلىدى ساپە.
باشلىنىپ مىسلىسىز دەھشەتلىك قۇيۇن،
سىلكىندى دىلدىكى ئىشەنچ ۋە غايە.

يۇندا كۆلچىكىدە ئۈزگەن بېلىقتەك ،
بەدنىيەت مەلئۇنلار چىقتى سەھنىگە .
ياۋۇزلۇق قىلچى كەستى بويۇنى ،
كەلگۈلۈك زەپ كەلدى بىلىم ئەھلىگە .

باغلارنىڭ ھۆسنىدە ئوينىدى غازاڭ ،
گۈل-غۇنچە ئېچىلماي تۈزىدى شۇئان .
جۇدالىق دەردىدە باھارنى كۈتكەن
ئىشقىۋاز بۇلبۇلنىڭ باغرى لەختە قان . . .

شۇ يىللار بولدى زەپ نادانلىق دەۋرى ،
ساداقتە مۇنارى ياسالدى ئېگىز .
شۇ يىللار بولدى زەپ پالاكەت دەۋرى ،
قېپقالدى غەپلەتتىن دىللاردا قان-ئىز . . .

شۇ يىللار تىزىمىسى ئۆتتى لاي سۈدەك ،
تارىخ ئۆرۈدى ئاپئاق ۋاراقلار .
نە ئامال ، شۇنداقلا قالدى جاۋابسىز ،
يىللارغا قويۇلغان سوئال-سوراقلار .

خەلقىنىڭ ئەقلىدىن ، قۇدرەت-كۈچىدىن ،
پەلەكنىڭ چارقى ئايلاندى شۇدەم .
ھەقىقەت زۇلمەتنىڭ يولىنى توستى ،
تارىخنىڭ ئەينى شۇ ، تارىخ ھۆكىمى ھەم !

زەردىڭگۈش يۈرەكلەر ئىچتى شەربەت سۇ،
يايرىدى قايتىدىن ئازارلىق دىلمۇ.
سائادەت ئاپتىپى چېچىپ ئالتۇن نۇر،
ئۇتۇقلار ئەۋجىدە كەلدى ھەر يىلمۇ.

كالېندار ۋارىقى تولدى مەزمۇنغا،
چوڭ ئۇزۇن سەپەرنىڭ زەپەر گۈلىدىن.
جاۋابسىز سوراقلار تاپتى نەق جاۋاب،
شۇ ئانا ۋەتەننىڭ شادلىق كۈيىدىن.

* * *

يىل دېگەن ئالەمنىڭ ۋاقت ھېسابى،
ئىنسانلار بېرىدۇ ئۇنىڭغا مەنا.
يىللار مەزمۇندار كېلىدۇ چوقۇم،
چۈنكى بار رەھنىما پارتىيە دانا.

1978-يىلى 12-ئاي، قەشقەر.

لياڭشەن دالىسى

تالڭ بىلەن تەڭ يولغا چىقتىم لياڭشەننى بويلاپ،
چولپان يۇلتۇز كۆزى تېلىپ مۆككەن بىر چېغى.
تالڭ شامىلى ئەرگە قۇشتەك قىيغېتىپ ئويناپ،
سېلىپ ئۆتەر ھەر يۈرەككە چىن بەخت ئىشقى.

تۆت ئەتراپى دەرهخزارلىق ئىدىرلار-تاغلار،
ئاق بۇلۇتتىن باشلىرىغا ئورنىغان سەللە.
ئوتتۇرىسى جەننەت كەبى گۈلزارلىق باغلار،
ئاپىرىدە بولغان گویا مەزمۇت بىر قەلئە.

ھەر تامچىسى تەنگە شىپا جىرا سۇلىرى،
تاشتىن-تاشقا زۇمرەت چېچىپ ئويناقتىپ ئاقار.
ئارشاڭلارنىڭ سەھەردىكى سۇ ۋە ھورلىرى،
كۆك ئاسمانغا زىننەت بېرىپ ئاق بېزەك تاقار.

ئۇيۇر-ئۇيۇر مال-چارۋىلار ئوتلار يايلاقتا،
تېمەنلىكتىن، سېمىزلىكتىن سەكرىشىپ ھەريان؛
جۈپ شولسار ئەكس ئېتىدۇ زىلال بۇلاقتا،
بامبۇكزارلىق مۇھەببەتكە خالىي بىر ماكان.

سارۋا^① ئارتقان چاۋچىلار غەيرەتتە ئۈزەر،
چېۋەر قولى چېۋەرلىكتىن توقۇيدۇ كەشتە.
دىللىرىدا مول ھوسۇلنىڭ تەقدىرى كېزەر،
شۇڭا يېڭەر مۇشەققەتنى ئۇچرىغان يەردە.

① سارۋا—يىزۇ چارۋىچىلىرىنىڭ تاغار شەكىلىدىكى يامغۇرلۇق يېپىنچىسى.

گۈزەل ئەمەس، ئېسىل ئەمەس گۈللەر-غۇنچىلار،
ئەمگەكچىنىڭ كۈمۈش تەرى تاممىسا ئەگەر.
مېھنەت-بەخت، مېھنەت كۈچى نۇردەك چېچىلار،
ئۇنىڭ بىلەن مۇشۇ دالا گۈزەل شۇقەدەر.

* * *

ئۆز يولۇمغا ماڭغاندىمۇ قاراپ تويىمدىم،
كۆزلىرىمدە لياڭشەن ئەكسى پارلار ئەڭ روشەن.
ھېسسىياتىم قوشاق تۇغدى، ناخشا توۋلىدىم،
يۈرىكىمدە مەڭگۈ قالدى شۇ گۈلزار-گۈلشەن.

1980-يىلى 9-ئاي، چىڭدۇ-قەشقەر.

كوچا سۈپۈرگۈچى قىز

قوللىرىڭدا ئۇزۇن سۈپۈرگە،
تىنىم تاپماي ئىشلەيسەن شۇنداق.
ئۈزىتىسەن قانچە كېچىنى،
قارشى ئېلىپ سەھەرنى ھەرۋاق.

قەھرىتان قىش، پىژغىرىم تومۇز،
قىلالمايدۇ غەيرىتىڭگە كار.
يامغۇر يۇيسا سۈمبۈل چېچىڭنى،
چەكسىز ھۇزۇر بېغىشلايدۇ قار.

يوللار جانان چىنىدەك پاكىز،
سېنىڭ تەرىڭ-مېھنىتىڭ بىلەن .
جۇلالىنىپ تۇرىدۇ مۇھىت،
ئەمگەك، ئەجرىڭ، ھىممىتىڭ بىلەن .

ياغار ساڭا رەھمەت، تەشەككۈر،
ئەل قەلبىدە ھۆرمىتىڭ تولۇق .
كىچىك چاغلار بولماس تۆھپەڭنى،
سەن بىلەن يول چاقنايدۇ نۇرلۇق .

قاچار، ئېھ قىز، سېنىڭ ئەجرىڭدە .
توپا-چاڭلار، يوقاپ كېسەللىك .
توپا-چاڭدا ئىشلەيسەن، ئەمما
سەن بىر گۈزەل پەرى مەسەللىك !

خىسلىتىڭدىن ئۆرگىلەي، جانان،
سەن-مېنىڭ ئۈلگەم يىللىق-ئەسىرلىك .
بەختىم ئىدى، بەرسەمتىم مەنمۇ،
قەلىمىمدە ئىللەتنى يۇيۇپ-
خەلق دىلتىغا روھى گۈزەللىك !

1980-يىلى 11-ئاي، قەشقەر .

نورۇز بۇلاق بويىدا

تەبىئەت ئويغاندى شېرىن ئۇيقۇدىن،
لەۋ يېقىپ كەلگەندە يېقىملىق شامال.
كۆكتە كۈن چارقلاپ چاچتى ئالتۇن نۇر،
قەدىم يۇرت—ئوپالدا ئۆزگىچە بىرھال.

تۇرىنلار سەپ تارتىپ كېلىشتى مانا،
باھارنىڭ ئەلچىسى—مېھمىنى بولۇپ.
زىلال سۇ كۈۋەجەپ ئاقتى ھەرياندىن،
جىرالار گويىكى شەربەتكە تولۇپ.

شۇ نورۇز بۇلاقمۇ كۈلدى ۋىلىقلاپ،
باھارنىڭ ئىلھامى، ساخاۋىتىدىن.
پەزىلەت ئىلاھى ئاچتى كەڭ قۇچاق،
ئىرپاننىڭ خىسلىتى، پاراغىتىدىن.

تاشلاندى بۇلاقتا نورۇز نامىلار،
ئۇ—قەلبىنىڭ ئىمزىھارى، نامايەندىسى.
ئېلىمگە جان نىسار ئەيلىگەنلەرنىڭ،
ئىرادە بەلگىسى، ۋەدىنامىسى.

شۆھرەتلىك ئالىمغا ھۆرمەت، تەشەككۈر،
ئەڭ ئىزگۈ ئىخلاسى، ئەقىدىسى ھەم.
ئىپتىخار، غورۇرى، پەخىرلىك ھېسى،
شادلىقى، شەۋكىتى ئۇندا مۇجەسسەم.

ئەجەپمۇ قىزىدى نورۇز بايرىمى،
ئالىمنىڭ سىماسى ئايان بۇلاقتا.
«تۈركىي تىللار دىۋانى» دېگەن بۇ ھېكمەت،
قايتىدىن ياڭرىدى ھەربىر قۇلاقتا.

1981-يىلى 3-ئاي، قەشقەر.

يېڭى يىل شارابى

مەن شاراب ئىچمەيمەن (ئادىتىم شۇنداق)
بۇ مېنىڭ بەزمىدىن قاچقىنىم ئەمەس.
ياشلىقىم ھېسلىرى بىر ئەزىم دەريا،
قەلبىمدە جۇش ئۇزار خۇشاللىق پەۋەس.

يارانلار، قولۇمغا ئالدىم جۈپ قەدەھ،
بۇنىڭدىن قىلچىلىك بولماڭلار ھەيران.
خۇمارىم قىستىدى ئىچىشكە شاراب،
چۈنكى مەن يېڭى يىل قوينىدا مېھمان.

شۇ قەدەھ گویاکی بىر جاھاننەما،
کۆرۈندى ئۇنىڭدا ۋەتەننىڭ ھۆسنى:
ياشارغان تاغ-دالا، ياشنىغان باغلار،
گۈللەرگە پۈركەنگەن تۆت باھار پەسلى.

شۇ قەدەھ ئىچىدە بولدى نامايان،
شەرەپلىك مۇساپە، چاقماقلىق يوللار.
تامچە تەر ئورنىغا ئاققۇزغان ساپ قان،
جاپاكەش ئەمگەكچى، قاداقلق قوللار.

شۇ قەدەھ ئىچىدە كۆرۈندى يەنە،
چولپاندەك نۇرانە بىر يورۇق رۇجەك.
بەختىمنىڭ سىماسى جۇلالاپ تۇرغان،
جەننەتۈل مەئۋادەك گۈزەل كېلەچەك! . . .

قۇي ساقى، شارابنى ئۈزۈلدۈرمەي قۇي،
قەدەھلەرلىق تولسۇن، قالمسۇن يېرىم.
شۇ گۈلگۈن شارابتىن ئىچەي قانغىچە،
خۇشاللىق ئەۋجىدىن ياپىرسۇن تېنىم.

بۇ ئاددىي مەي ئەمەس،

غەلىبە-زەپەرنىڭ

ھايات بەخش ئەتكۈچى شىپالىق سۈيى.

مەنزىلگە ئات سالغان يولچى كارۋانىنىڭ،
تۆتلىشىش جېڭىگە قەسەمىيات كۆيى.

1982. يىلى 12. ئاي، قەشقەر.

ئۆمۈر ئىزلىرىم

— «ئۆمۈر ئىزلىرى» ناملىق تۇنجى شېئىرلار توپلىمىمنىڭ
نەشر قىلىنىشى مۇناسىۋىتى بىلەن

ئەي مېنىڭ مۇبارەك «ئۆمۈر ئىزلىرى» م،
ئەي مېنىڭ قەلبىمدىن تامغان تامچىلار.
ئەي مېنىڭ ياشلىقىم، ياشلىق ھېسلىرىم،
ئەي مېنىڭ گۈللۈرۈم، سەبىي غۇنچىلار.

ئەمدىلا ئايغى چىققان بالدەك
شۇ «ئۆمۈر ئىزلىرى» چىقتى تالاغا.
قايسىبىر كىتابخان كۆرگەندۇ ئۇنى،
قايسىبىر ھەۋەسكار ئالغاندۇ قولغا؟!

غورىگىل بىر مېۋە بېرىپ قويغانغا،
ئەي ئېزىز ئوقۇرمەن ئۇيالىدىم سىزدىن.
ۋە لېكىن، خەلقىمگە جاۋابىم تولۇق،
مەن باسقان ھەرقەدەم، ھەر ئىزگۈ ئىزدىن.

ئايانكى شېئىرلىرىم ۋىجدان خىتابى،
ھەر مىسرا، ھەر چېكىت تۆرەلگەن قاندىن.
شېئىرىمنى ئالتۇنغا تىگىشمەيمەن ھېچ،
كەچسەم كېچىمەنكى بۇ ئەزىز جاندىن.

تارىخنىڭ يەكۈنى تارىختا ئايان:
خەلقىمگە ھېچ ۋاقتتا ئالايىتىمدىم كۆز.
بوينۇمغا سېلىنسا ئەجەل سىرتىمقى،
شۇندىمۇ ساتىمىدىم قۇرۇق ئەشئار-سۆز.

شېئىرىمدا ۋارقىراپ ئادىمىيلىكتىن،
گۈگۈمدا تىمىسقىلاپ پۈتتۈرمىدىم ئىش.
ئىجادىم تۈپەيلى ياتقان كامىرلار،
گوياكى بىلىندى راھەتلىك بېھىش.

شۇ «ئۆمۈر ئىزلىرى» م ئاددىي ئىز ئەمەس،
ئىنسانلىقىمنىڭ يالدامىسى ئۇ.
شېئىر يازمىقىم ۋىجدان ئىشى، بەس^①،
نەۋقىران ياشلىقنىڭ گۈلتاجىسى ئۇ.

نى قىسمەت، نى ئىشلار ئۆتمىدى باشتىن،

① بۇ مىسرا ت. ئېلېيۇنىڭ.

ئانا يۇرت-ماكانىم گۇۋاھ ھەممىگە .
خەلقنىڭ باھاسى لىللا تارازا،
ياخشىنى، ياماننى سالار سەمىگە .

ئۆچىدۇ نى ئىزلار (ئۆچمەي قالمايدۇ)
ۋە لېكىن ئەل ئىچرە قالدۇ ئىزىم .
شۇ ئىزنى بويلاپ قەدەم باسدۇ،
كېيىنكى ئەۋلادىم، ئوغۇل ۋە قىزىم .

1983-يىلى 5-ئاي، قەشقەر .

ئەلۋىدا، باغۋەن

—قەشقەر ئۇيغۇر تولۇق ئوتتۇرا مەكتەپنىڭ پېشقەدەم
ئوقۇتقۇچىسى ھەسەن غوپۇرغا تەزىيە

ئەلۋىدا، سىرداش-قېرىنداش، ساھىبقرانىم، ئەلۋىدا،
ئەلۋىدا، دىلداش، پىكىرداش، دوستۇ يارانىم، ئەلۋىدا .

قىزىل دەريا بويىدىن ئاڭلانغاندا شۇم خەۋەر،
ئۆرتىنىپ سەكپارە بولدى تەندە جانىم، ئەلۋىدا .

ئاقىتى كۆزدىن ياش-قىيان، ئېگىلىدى باشلار ھەرتامان،
مۇسبەت قۇچتى پەلەكنى ئاھۇ زارىم، ئەلۋىدا .

چاچ بۇلۇپ نوغۇچ تاپاندى سادەت ئاتلىق جورىڭىز،
ئاتىڭىز قەددى پۈكۈلدى، بىۋاخ خازانم، ئەلۋىدا.

* * *

بولدى نامايان چېھرىڭىز، دىللاردا يالقۇن مېھرىڭىز،
كۆزىڭىز ئويناق بۇلاق، قاشى كامانم، ئەلۋىدا.

مەردانە باغۋەن ئىدىڭىز ئىلمۇ-ئىرىپان بېغىدا،
ئاۋازىڭىز بۇلبۇل ئىدى، خۇشخۇي زەبانم ئەلۋىدا.

مارالبېشى دىيارىدا، قەشقەر-ئاغۇ باغرىدا،
قالدى مېھنەت-ئەجرىڭىز، تۆھپىكارىم، ئەلۋىدا.

مەرىپەت بابىدا ھەرگىز ئۆچمەيدۇ ئىزگۈ نامىڭىز،
ياش بوغۇنلار قەلبىدە سىز، ئارزۇ-ۋىسالىم، ئەلۋىدا.

سىزگە ئوخشاش شان قۇچۇپ يۇمسا ھەركىم كۆزىنى،
غۇرۇرلىنىپ ئاچار قۇچاق ۋەتەن دىيارىم، ئەلۋىدا.

قەبرىڭىزدىن گۈل ئۈنۈپ قاناتلانسۇن روھىڭىز،
ئەل-جامائەت نامىدىن شېئىرىي كالامىم، ئەلۋىدا.

1984-يىلى 2-ئاي، قەشقەر.

كۆچەت ۋە باغۋەن

مېھنەت-ئەجرىمدىن ئۆستۈردۈم كۆچەت،
سەرۋى قامىتى كۆككە تاقاشقان.
ئالتۇن ياپراقلار تاشلىسا سايە،
قىرچىن شاخچىلار بەس-بەستە ئۇزغان.

قارىسا كىمكى قاماشقان كۆزى،
تۈپ-تۈز ئۆسكەن ئاشۇ كۆچەتكە؛
كۆڭۈل مېھرى ئوت بولۇپ يانغان،
گوياكى رەڭدار گۈلگۈن سۈرەتكە.

كۆچەت ئەتراپى گۈللۈك-چىمەنلىك،
خۇش ھىد توشۇيدۇ شامالار تىنماي.
گۈزەللىك بۇندا مۇجەسسەملەشكەن،
بۇلبۇل سايرايدۇ قېنىغا سىغماي. . .

تۇشمۇتۇشتىن ياڭرايدۇ سادا:
”باغ ئەجەپ كۆركەم، كۆچەتمۇ ئاندىن؛
قايسى باغۋەن قىلغاندۇ پەرۋىش،
مېھنىتىنى سىڭدۈرۈپ جاندىن؟!“

بەخت بۇنىڭدىن ئارتۇق سانالماس،
ھەرقەلب تۆرىدە نۇر بوپ تارالماس.
ئەلگە ياراملىق كۆچەت ئۆستۈرۈپ،
خەلقىم تىلىدا باغۋەن ئاتالماس.

1984-يىلى 10-ئاي، قەشقەر.

باھار پەسلى

تەبىئەت ئويغىنىپ گۈزەل ناز بىلەن،
باھاردىن ھۆسنىگە كۆزمۇنچاق تاقىتى.
باش ئەگىز سۇلىرى تولدى جىراغا،
ئېرىقتا، ئۆستەڭدە لەبىلەپ ئاقتى.

نەۋباھار شامىلى سىپىلاپ لەرزىن،
دەل-دەرەخ بېشىغا سالدى لەمچەكنى.
گويىكى نازىنىن قىزنىڭ لەۋىدەك،
ئاچقۇزدى ھەرياندا غۇنچە—چىچەكنى.

نەغمىچى قۇشلارمۇ چالدى سازىنى،
قاراڭغۇ باغلاردا كاككۇكنىڭ ئۈنى.
ئالتۇن باش كېپىنەك شورايىدۇ نىكتار،
مەھلىيا شەپەرەڭ كېچىسى-تۈنى.

باھارنىڭ خىسلىتى، نېھىمىتى تولا،
ياز پەسلى مولچىلىق، ئەلۋەكتۇر، سېخى.
شېرنىسى ئاستىغا تېمىپ تۇرىدۇ،
ئىگىلگەن تۆۋەنگە ھەر مېۋە شېخى.

شۇڭا مەن باھارنى ياخشى كۆرىمەن،
مەن باھار ئاشقى، باھار بالىسى.
كۈيلىسەم باھاردىن ئۆزگە كۈيۈم يوق،
شۇ سەۋەب تىترەيدۇ قەلبىم تارىسى.

شۇ باھار مېنىڭكى تەشنا دىلىمغا،
گۈزەللىك تۇيغۇسى ئەيلىدى بەخش.
تەبىئەت باھارى گۈزەل بولسىمۇ،
ۋە لېكىن مەن ئاڭغا ئويىمەن نەقىش.

1986. يىلى 4. ئاي، قەشقەر.

بال يېدىم

تامغالىدا—گۈزەل يايلاقتا،
دوستلار بىلەن بولدۇم شاد مېھمان.
ئاق ساقاللىق مېھمان دوست قازاق،
ئالدىمىزغا سالدى داستىخان.

بىردەم يېسەك بىيە^① گۆشىدىن،
بەس-بەس بىلەن ئوتلىدۇق قىمىز.
سارماي، قايماق، ئايراننىڭ تەمى،
جاۋغاي قۇرۇپ، تولدۇردى ئېغىز.

ھەمسات ئۆتمەي ساھىبخان ماڭا،
بال كەلتۈردى يوغان چىنىدە.
ئىشتىھادا ئوتلىغان ئىدىم،
بال شەرىپتى ئاقتى تېنىمدە.

بال يېدىم،
قەنت-ناۋات يېدىم،
تېلىمدا دەم زەمزەم لەززىتى.
ئارزۇيۇم شۇ: ئەجرىمدىن ئەلگە
بەھىر بەرسەم بال ھەرە كەبى.

1986-يىلى 8-ئاي، غۇلجا.

① بىيە—ئەزىز مەھمانغا ئاتاپ سويۇلىدىغان قىسىر بايتال.

ئىزنىڭ ئۆچمەيدۇ

تەڭرىتاغنىڭ جەنۇبىدىن مەشھۇر ۋە تەنپەرۋەر شائىر لۇتپۇللا مۇتەللىپنىڭ قەدىمىي ئۆي-جايىنى زىيارەت قىلغىلى كېلىپ، ھېچنېمىنى كۆرەلمەي، ئۆكۈنۈش ئىچىدە قايتتىم.

كۆرگەندە مۇبارەك كۈلبەڭ ئىزىنى،
ئېھتىرام-ھۆرمەتتە ئېگىلدى بۇ باش.
تېنىمدە شۇرقىراپ ئاقتى بىر سېزىم،
ئۆپكىدەپ كۆزۈمگە كەلدى ئىسسىق ياش.

كەلدى چىخ مەھەللە تەرەپتىن نىدا:
”مۇتەللىپ بۇ يەردە ئۆسۈپ چوڭ بولغان“.
ئاۋراننىڭ چوققىسى ئاڭغا جور بولدى:
”مۇتەللىپ شۇ يەردە ئەقىلگە تولغان!“

گۈللەرمۇ پىچىرلاپ ئېيىتتى ساباغا:
”شائىرنىڭ قەلبىدە گۈزەللىك تولۇق“.
ئاسمانغا بوي سوزغان قارىغاي دەدى:
”ئىرادە، ئىستىكى ئېسىل ۋە ئۇلۇق“.

شامالار ۋارقلاپ تارىخ بېتىنى،
شائىر قىسسىنى ئەيلدى بايان:
”جان نىسار قىلدى ئۇ ۋەتەن-ئەل ئۈچۈن،
بۇ قىسسە جاھانغا قۇياشتەك ئايان.

شۇم ئەجەل سوزغاندا ئىبلىس قولنى،
كۆزىنى نەم قىلىپ تامچە ياش تۆكمەي؛
گوياكى شۇڭقاردەك كەردى كۆكرەكنى،
شۇ ۋەھشى مەلئۇنغا قىلچە تىز پۈكمەي.

يېرى يوق يوقسۇلنىڭ يېرى بولسۇن دەپ،
ھەم ئىگە قىلىشقا ئۆيگە-ماكانغا،
شۇ سەۋەب تۈپەيلى چەكتى رىيازەت،
مېلەندى ۋۇجۇدى زەرداپقا، قانغا. . .“

سەندە يوق شەخسىيەت، شائىر مۇتەللىپ،
ۋە لېكىن ئۆي-ماكان بولمىسا بولماس.
بارلىقى ۋەتەنگە ئاتالغان پەرزەنت،
ئەل-يۇرتنىڭ بەھرىگە تولىمىسا بولماس.

ئاھ، نىچۈك ئۆيۈڭنى تاپالماي قالدىم،
قېنى ئۇ سەن چىققان ئىشك-دالانلار؟
قېنى ئۇ گۈللەرگە تولغان باراڭلىق،
ھە ئۇنى ئېپكەتتى قايسى بورانلار؟!

نېمىشقا پەرۋىشلەپ قالمىدى بىراۋ،
”شائىرنىڭ ئۆيى بۇ“ دەپ ئۇلۇغ بىلىپ؟
تاۋاپقا كەلگەنگە، ياش بوغۇنلارغا
كۆرسەتسە بولمامتى تەۋەررۈك قىلىپ؟!

* * *

كۆرگەندە ئۆيۈڭنىڭ ئىزىنى، شائىر،
ئېھتىرام-ھۆرمەتتە ئىگىلىدى بېشىم.
قەلبىمنى مۇجىدى پۇشايمان، ھەسرەت،
كۆزۈمدىن سىرغىدى يامغۇردەك يېشىم. . .

گەر يىللار، ئەسىرلەر كارۋىنى ئۆتسۇن،
ئاۋراننىڭ تاغلىرى ھەرگىز كۆچمەيدۇ.
قاش دەريا مەڭگۈگە ئاقماس ئارقىغا،
ئېھ شائىر مۇتەللىپ، ئىزىڭ ئۆچمەيدۇ!

1986-يىلى 9-ئاي، غۇلجا.

شېئىرلىرىڭنى كۆرەي، ئەمما. . .

شېئىرلىرىڭ تولىمۇ ئېسىل،
ساداسدۇر ئوتلۇق يۈرەكنىڭ.
ئۇندا مەۋجۇد باھار بىلەن ياز،
ئەندازىدۇر غۇنچە-پورەكنىڭ.

شېئىرلىرىڭنى كۆرەي، لېكىن
زورلىمىغىن دىدار كۆرۈشكە.
شېئىرلىرىڭنى كۆرگەندەك گويا،
ئۆزۈڭنىمۇ شۇنداق سۆيۈشكە.

ئېھ شائىرىم، ئېيتقىن، نېمىشقا
دىلىڭ بىلەن تىلىڭ بىر ئەمەس؟!
ئەمدى بىلدىم شۇ ھەقىقەتنى،
شائىرلىقتىن ئادەم بولماق تەس!

1987-يىلى 3-ئاي، قەشقەر.

قەبىرە بېشىدا

جەنۇبىي شىنجاڭ ھەربىي رايونىغا قاراشلىق 12-
دوختۇرخانىنىڭ دوختۇرى، خەلقنى سۆيۈشتىكى مەشھۇر
نەمۇنچى مەرھۇم جالڭ يۇخۇاغا بېغىشلايمەن

يەر-ئاسمان ئاپئاق قار، نەشتەردەك سوغۇق،
قۇلاقنى ئۇچۇرار ئىزغىرىن شامال.
مەقبەرە بېشىدا يىغلايدۇ ئۆكسۈپ
قۇچاقتا پەرزەنتى) بىر ساھىبجامال.

يىغىنىڭ ئاۋازى مازارلىق ئىچرە،
ئاڭلىنار ھەريانغا، يىراق-يىراققا.
يۈرەكنى تىترىتىپ يىغانلىق نالەش،
كىشىنى سالدۇ ھىجران-يىراققا.

بەقەمدەك قىزارغان ئويناق قارچۇقلار،
ياش بېزى قۇرىغان كۆزلەرنى نەمدەپ.
ئاپئاق قوللىرىدا سىلىنغاچ ئاستا،
سۆيۈپ تويمايدۇ قەبرىنى ھە دەپ.

ئاھ، كىمدۇ بۇ تۇپراق باغرىدا ياتقان؟
ئاھ، كىمدۇ ئايالنىڭ مېھرىنى تارتقان؟
جان-جىگەر قېرىنداش، تۇغىنىمىدۇ،
قەلبىدە شۇنچىلا سېغىنىش ئارتقان؟!

ھازىدار ئەتراپقا تاشلىدى نەزەر،
مەرھۇمنىڭ ئىشىنى ئەسلەپ بىر پەستە.
ياغلىققا ئورالغان يىغىنىنى تۇتۇپ،
قەبرىنىڭ بېشىغا قويدى گۈلدەستە.

* * *

روزىگۈل سەرۋى بوي، گۈزەل قىز ئىدى،
ۋەلېكىن گاس بولغاچ، يىگىتلەر قاچقان.
ئانىنى مۈكچەيتكەن قىزنىڭ تەقدىرى،
داخانلار دەم سېلىپ، تولا پال ئاچقان.

نە سەۋەب بۇ يۇرتتا بولمىغان داۋا،
ئاڭلانماس قولاققا ھېچنېمە ئۇنى.
قىز قەلبى ئۆرتەنگەن بۇ مالا مەتتىن،
نالسى توختىماس كۈندۈزى-تۈنى.

بىر كۈنى ئارمىيە تىببىي ئەترىتى،
كەپقالدى روزىگۈل تۇرغان مەلىگە.
ئاق خالات كىيىشكەن ھۆر-پەرىشتىلەر،
ياغدۇردى شاپاۋەت دېھقان ئەھلىگە.

داۋالاش ئويىغا كەلدى جالڭ دوختۇر،
كۈمۈش رەڭ يىڭىنى ئېلىپ قولغا.
ئىمارە-ئىشارە ئىشلىتىپ يۈرۈپ،
كۆندۈردى بېمارنى ئوكۇل-دورىغا. . .

كالىندار ۋارىقى ئۆرۈلدى يەتمىش،
دوختۇرنىڭ قولى ھېچ توختىماس ئىشتىن.
خىسلەتلىك يىڭىنلەر ئايلاندى مىڭ رەت،
روزىگۈل شادلاندى سەزگۈ-تەۋىشتىن.

شۇ مەزگىل روزىگۈل ئىدى ئېغىر بوي،
قىز بەختى ئېچىلىپ بولغان نىكاھلىق.
جالڭ دوختۇر قاتتىدى ئۇنىڭ ئۆيىگە،
گەر چارچاپ كەتسىمۇ بولماي ئاراملىق. . .

ساقايدى ئاخىرى قىزنىڭ كېسىلى،
ئاڭلاندى قۇلاققا ئانىنىڭ سۆزى.
روزىگۈل رەھمەتكە تاپالماي بىر سۆز،
خۇشاللىق يېشىغا تولدى قوي كۆزى.

كۆيۈمچان دوختۇرنىڭ مۇبارەك نامى،
يېزا ئاسمىنىدا چاقنىدى-قالدى.
چىن دوستلۇق خىسلىتى، مېھرىبانلىقى،
خەلقنىڭ قەلبىنى لەرزىگە سالدى!

* * *

روزىگۈل قولىدا ياغلىقنى تۇتۇپ،
مەقبەرە بېشىغا قويدى گۈلدەستە.
بالغا تاپىلاپ يۈرەك سۆزىنى،
كۆزى ياش ئايرىلدى قەبرىدىن تەستە.

1988-يىلى 8-ئاي، قەشقەر.

بىر شائىرنىڭ ھەسرەتى

ئاخشام بىرسى ئۆز-ئۆزىدىن ماختاندى،
”شېئىرلىرىم شېئىرىيەت گۈلى“ دەپ.
ئاچچىقلىنىپ ماڭا، تازا دادلاندى:
”بېرىلمىدى شان-شەرەپنىڭ تۈرى“ دەپ.

توۋا دەيمەن، ئۆزىنى ماختاش نەھاجەت،
كەلدى بۇ ئوي قانداق ئۇنىڭ ئېغىغا؟
شېئىرلىرىنى سېلىپ كۆرسە بولمامدۇ،
خەلقنىڭ كۆڭۈل تارازىسى-جىڭغا؟!

1988-يىلى 11-ئاي، قەشقەر.

بۆرىنىڭ پەيلى

خەلق ئېغىز ئەدەبىياتى ئاساسىدا

ئۆز يۇرتىدىن بۆرە بەكمۇ ئاغرىنىپ،
يۈرەك-باغرى گويا ئوتتا داغلىنىپ؛

ياقا يۇرتقا كەتمەك بوپتۇ ئاخىرى،
يېرىم يولدا ئۇچراپ دەپتۇ بىر قېرى:

— نەگە ماڭدىڭ بۇنچە سەھەر، سەن ئۆزۈڭ،
غەلىتىلا كۆرۈنىدۇ باش-كۆزۈڭ؟

— ئوۋچى ئېتىپ ماڭا مىلتىق، ھارمايدۇ،
پادىچىلار قايقان قۇرۇپ تىنمايدۇ.

چىدىدىم ماڭا كەلگەن خەتەرگە،
شۇڭا چىقتىم بەخت ئىزدەپ سەپەرگە.

— نەگە بارساڭ چىشنىڭ بىللە بارامدۇ؟
دەپتۇ قېرى: — ياكى بۇ رەت قالامدۇ؟

بۆرە دەپتۇ كۈلۈپ كېتىپ خارخىراپ:
— چىشىڭز مېنىڭ ھالىم بەتەر، بەك خاراب.

— خۇي-پەيلىڭدىن گۆرگە مەھكۇم، خەيلىسەن،
خوۋلۇق يوقتۇر نەگە بارساڭ مەيلى سەن.

1989-يىلى 1-ئاي، قەشقەر.

ئانام-ئانام

— خەلق ناخشىسى ئىزىدىن

ئورۇن تۇتۇپ ياتقاندا، ئانام-ئانام،
ئارام ئالدى دەپتىمەن، ئانام-ئانام.
جان سەكراتقا چۈشكەندە، ئانام-ئانام،
مەڭدەپ قالدى دەپتىمەن، ئانام-ئانام.

كۆزلىرىنى يۇمغاندا، ئانام-ئانام،
ئويغا پاتتى دەپتىمەن، ئانام-ئانام.
ئېڭىكىنى تاڭغاندا، ئانام-ئانام،
چىشى ئاغرىدى دەپتىمەن، ئانام-ئانام.

تاختىراۋانغا چىققاندا، ئانام-ئانام،
تەرەت ئالدى دەپتىمەن، ئانام-ئانام.
كېپەنلىككە ئالغاندا، ئانام-ئانام،
ئېگىن كىيدى دەپتىمەن، ئانام-ئانام.

جىنازىدا ماڭغاندا، ئانام-ئانام،
مەپىگە چىقتى دەپتىمەن، ئانام-ئانام.
قەبرىستانغا كەلگەندە، ئانام-ئانام،
كۆرگىلى كەلدى دەپتىمەن، ئانام-ئانام.

ھازىسنى ئاچقاندا، ئانام-ئانام،
باغرى كاۋاپ دەپتىمەن، ئانام-ئانام.
قول كۆتەرسە دۇئاغا، ئانام-ئانام،
تاپتى ساۋاب دەپتىمەن ئانام-ئانام.

ئۆلۈپ كېتەر دېمەپتىم، ئانام-ئانام،
مۇنداق ئويدا بولماپتىم، ئانام-ئانام.
بىلگەن بولسام ئەگرە، ئانام-ئانام،
مەنمۇ بىللە كەتمەپتىم، ئانام-ئانام.

گۆر-لەھەتنى قازغىچە، ئانام-ئانام،
كەتمەنلەر سۇنۇپ كەتتى، ئانام-ئانام.
شۇ ئانامنىڭ ھەسرەتى، ئانام-ئانام،
جېنىمدىن ئۆتۈپ كەتتى، ئانام-ئانام.

مەن ئانامدىن ئايرىلىپ، ئانام-ئانام،
قانائىتىدىن قايرىلدىم، ئانام-ئانام.
يېتىمچىلىك دەستىدىن، ئانام-ئانام،
ئان ئورنىغا غەم يېدىم، ئانام-ئانام.

كېچە-كۈندۈز يىغلىسام، ئانام-ئانام،
كەلمەس ھەرگىز ئورنىغا، ئانام-ئانام.
ياخشى ئىشلەپ تەر تۆكۈپ، ئانام-ئانام،
دۇئا ئەيلەي روھىغا، ئانام-ئانام.

تېلىكىنى ھەر دائىم، ئانام-ئانام،
يۈرىكىمدە ساقلایمەن، ئانام-ئانام.
جاننى ئاتاپ خەلقىمگە، ئانام-ئانام،
ئۈمىدىكىنى ئاقلایمەن، ئانام-ئانام.

1989-يىلى 2-ئاي، قەشقەر.

ۋەتەن سۈرىتى

ۋەتەننىڭ ھۆسنىنى ئالدىم ئەندازغا،
بىر ئۇلۇغ ئارزۇنى دىلىمغا پۈكۈپ.
ئىجادنىڭ ئىشقىدا بولۇپ پەرۋانە،
ئىلھام دېڭىزىدا ئۈزدۈم، گاھ چۆكۈپ.

شۇ ئانا دىيارنىڭ گۈزەل سىمىسى،
مەن سىزغان رەسىمدە كۆرۈندى روشەن.
ئالتۇن باش چوققىلار، بۇزغۇن دەريالار،
گۈلزارلىق ۋادىلار ئوتقاشتەك گۈلشەن.

جۈپ سىزىق بەلگىسى—ئوت ھارۋا يولى،
بۇلۇنتى سۆيگىنى زاۋۇت-فابرىكا.
قىپقىزىل بايراقچە-نېفىتلىك ئورنى،
سەرەڭگە قىپىدەك تۇرغىنى بېنا.

ئاسماندا ئۇچقىنى قۇش ئەمەس، دۇلدۇل،
ئىختىرا قىلىنغان كۈمۈش لايىھىلەر.
دۇنياغا تارقىلار سۈنئىي ھەمراھتىن،
ئەڭ يېڭى مەلۇمات، سىپىرلار-سانلار.

چىراغلار مەكتەپتىن ئىما-ئىشارە،
چاقىنتار كۆزلەرنى ئىرىپان يۇلتۇزى.
ئۇپۇقنىڭ تۆرىدە رەھنىما قۇياش،
نۇر چاچار ھەريانغا كېچە-كۈندۈزى.

ئېھ، ئەجەپ ئۇتۇقلۇق چىقتى ئەمگىكىم،
سەنئەتنىڭ جەۋھىرى بولغاچ مۇجەسسەم.
خۇشلۇقۇم ۋەتەننىڭ گۈلگۈن رۇخسارى،
شۇ رەسىم يۈزىدە پارلىدى دەرقەم.

ۋەلېكىن رەسىمگە زەن سېلىپ ئۇزاق،
سىزىشتىن يالتايدىم قويۇپ بىر توچكا.
ۋەتەننىڭ ياشنىغان ھۆسنى ئالدىدا،
سىزىغىنىم بوپقايتۇ كەمتۈك ھەم چالا.

ئىسلاھات شامىلى يايغاچ كەڭ ئېتەك،
ھەرياندا قۇرۇلۇش، يېڭى ئىمارەت.
سۈرئەتتە قالدۇرۇپ جاھاننى ھاڭ-تاك،
ھەر دەقىق ئۆزگىرىش ئىكەن كارامەت.

قەلىمىم ئاجىزلىق قىلدى (نە ئامال؟)
شۇ قۇتلۇق رەسىمنى قايتىدىن سىزاي.
ئىسلاھات ئېپكەلگەن غەلىبە-ئۇتۇققا،
ئىجادىم بېغىدىن گۈلدەستە تىزاي.

1990-يىلى 10-ئاي، ئۈرۈمچى.

بايرام كۈنى

دەرۋازىدا رەڭدار پانۇسلار،
بايرام تۈسى ئالغان ھەممە ياق.
بېسىلمايدۇ پوجاڭزا ئۈنى،
چېقىلغاندەك گوياكى چاقماق.

شتاب ئىچى شادلىققا تولغان،
دەم ئېلىشقا بېرىلگەن بۇيرۇق.
لېكىن، قىسىم ئاشخانىسىدا،
ئىش توختىماس (ھەممەيلەن تولۇق).

شۇ چاغ كومىسسار كەلدى بۇ يەرگە،
خۇش تەبەسسۇم-سالامى بىلەن.
ئاشپەزلەردىن ھال سوراپ قىزغىن،
ئېيتتى ئىززەت-ئىكرامى بىلەن:

— كۆپنى كۆزلەپ چەكتىڭلار جاپا،
تۈزۈككىنە ئالماستىن ئارام.
كۆرمىدىڭلار كىنو-تئاتىر،
ئوخشاش بولدى ئىش ۋاقتى-بايرام.

شۇڭا بىر ئاز ياردەملىشىڭىز دەپ،
كەلدىم بۈگۈن سىلەرنىڭ بەنگە.
ئۆرنەك قىلىپ ئىش-ئىزىڭلارنى،
ئالاي دەيمەن خاتىرە-ئەنگە. . .

— رەھمەت كومىسسار، سىز ئارام ئېلىڭ،
پېشقەدەم سىز، قېرىپ قالدىڭىز—
دېدى ئۇلار يۈرەك قېتىدىن،
بىزگە يەنە ئىلھام بەردىڭىز. . .

كومىسسار دەرھال سۇندى بېلەتنى،
”ئويۇننىڭ“ دەپ ئىككى ئۇستامغا.
ئاق خالاتنى كىيىپ ئالدىراش،
»ئىش تەقسىملەڭ« دېدى بەنجاڭغا.

ھاڭ-تاڭ قېلىپ بەنجاڭ شۇ تاپتا،
كۆزىدە ياش تۇرۇپلا قالدى.
ئاشخانغا سېلىپ بىر نەزەر،
كومىسسار قولغا قىڭراقنى ئالدى.

سەي توغراشقا، خېمىر ئېتىشكە
شۇنچە ئەپلىك ئىدى قوللىرى.
(ئاشپەزلىكنى ئۆگەنگەن كومىسسار
ئەسلى ئاشۇ ئۇرۇش يىللىرى).

كومىسسار بىلەن جەڭچىلەر قەلبى،
ھاياجانغا تولدى لىقمۇلىق.
قېرىنداشلىق رىشتى ئۇلاندى،
قوشۇلغاندەك سۇ بىلەن بېلىق.

“قايتىپ كەپتۇ يەنئەن ئىستىلى!”
دېگەن سادا ئۆزلىدى كۆككە.
بايرامدىكى ئېسىل پەزىلەت،
نۇر تاراتتى ھەربىر يۈرەككە.

1991-يىلى 2-ئاي، قەشقەر.

بىر قېتىم . . .

ئۇچراشقاندا يۈرەك گۈپۈلدەپ،
تومۇرلاردا ئۆركەشلىدى قان.
مۇڭداشقىدەك ھېچ بىرگەپ يوقتەك،
ھەر ئىككىمىز سۈرمىدۇق زۇۋان.

ئاستا كېلىپ، سۆيدۈڭ بىر قېتىم،
شۇندىن بۇيان كۆرۈنمەي قالدىڭ.
شۇ سۆيۈشنىڭ كەتمىدى تەمى،
شۇ بىر قېتىمدا جېنىمنى ئالدىڭ! . . .

1991-يىلى 7-ئاي، قەشقەر.

ئانىسىنى يۇدۇۋاپتۇ ئۇ

—ئازادە كىيىنگەن يىگىتنىڭ كېسەللىك ئازابىدىن ئىغراشقىمۇ
مادارى قالمىغان ئاق چاچلىق ئانىسىنى يۇدۇپ ھالسىراپ
-ھۆمدەپ دوختۇرخانا بىناسىنىڭ يۇقىرى قەۋىتىگە چىقىپ
كېتىۋاتقانلىقىنى كۆرگەن بىر قىز: «توۋا، ئانىسىنى
يۇدۇۋاپتۇ ئۇ» دەپ مېيىقىدا كۈلۈپ قويدى.

ئانىسىنى يۇدۇپتۇ ئەپچىل،
بالىلىق بۇرچ-مېھرى بىلەن ئۇ.
كۆرگەنلەرگە ئايدەك كۆرۈندى،
گۈزەل خىسەلت، چېھرى بىلەن ئۇ.

جان رىشتىدىن تۇغۇلسا ئوغۇل،
ئانا ئۇنى بىلگەن بەك ئەزىز.
بىر قەرنەنى شۇنداق ئۆتكۈزگەن،
ئۆزى تاش يەپ، ئوغلى قەنت-مېغىز.

مانا ئەمدى ئانا ياشاندى،
پۇت-قولدىن كەتتى كۈچ-مادار.
رودۇپايدەك كېسەل چاپلاشتى،
كۆز يۇممايدۇ كېچىسى زىنھار.

ئوغلى بۈگۈن كەلدى دوختۇرغا
ئاشۇ نىمجان ئانىنى يۈدۈپ.
پېشانىدىن ئاقتى مۇنچاق تەر،
داۋا ئىزدەپ، شىپالىق كۈتۈپ.

ئانىسىنى كۆتۈرسۇن يىگىت،
ئانا رازى بولغانغا قەدەر.
ئانا قەرزى تۈگىمەس تېخى،
يۈدۈپ بارسا ھەرەمگە ئەگەر.

1992-يىلى 2-ئاي، قەشقەر.

گۈلدەستىگە گۈلدەستە

«قەشقەر گېزىتى» نىڭ «قەشقەر گۈلزارى» ئەدەبىيات بېتى-رەڭگا-
رەڭ گۈللەر پورەكلەپ ئېچىلغان، خۇشناۋا بۇلبۇللىرى سايىراپ تۇرغان
جەزىبىدار باغ. ئۇنىڭ 1000 سان چىققانلىقى—باشقا مۇھەررىرلەر قاتارىدا
مۇشۇ بەت ئۈچۈن 30 يىل ئەجىر سىڭدۈرگەن ماڭمۇ چەكسىز خۇشاللىق
بېغىشلىدى ھەمدە مۇشۇ بەتنى ياخشى چىقىرىش ئۈچۈن تارتقان جاپالىرىم-
نى، تارتقان رىيازەتلىرىمنى ئۈنتۈلدۈردى، بەلكى چەكسىز راھەت،
ئىپتىخارلىنىش، بەختىيارلىق ھېس قىلدۇردى. بۇ، گويا ئۆز قولى
بىلەن كۆچەت قويۇپ مېۋىسىنى يېگەن دېھقاننىڭ خۇشاللىقىغا؛ گويا سۇ
باشلاپ كېلىپ، چۆل-باياۋانلارنى كۆكەرتىپ بەھرى تاپقان باھادىرنىڭ
شادلىقىغا؛ گويا ئۆز بېغىدا خىلمۇخىل گۈللەرنى ئۆستۈرۈپ، ئۇنىڭدىن
سەرخىل گۈلدەستىلەرنى تۈزۈپ ھۇزۇرلانغان باغۋەننىڭ ھاردۇق چىقىرىد-

شەخشا ئوخشايتتى. . . ئاشۇ ھېسسىيات تۈپەيلى قەلىمىم ئاق قەغەز ئۈستىدە شىتىرلاپ مېڭىشقا باشلىدى:

گۈل دەپسەم، گۈلزار دەپسەم كۆز ئالدىمدا سەن ھامان،
سەن گۈللەرنىڭ سەرخىلى، گۈلزارلىقتىن ئۈزماكان.

سۆيۈندۈردى ھەممىنى بۈگۈن سېنىڭ مېڭا سانىڭ،
مېڭا ساندىن مېڭا ئارتۇقتۇر شەرىپىڭ، شەرەپ—شانىڭ.

چۈنكى، سەندە چېچەكلەپ ئۆستى ئىجاد نوتىسى،
تۆھپىكارلار ئۆرلەسە، بولدۇڭ ئۆرلەش شوتىسى.

خۇشال-خۇرام سايىردى قوينۇڭدا شوخ بۇلبۇللار،
چۈشتى راسا بەيگىگە ئىجادكارلار، دۈلدۈللەر.

ئابھايات سۈيۈڭدە تەشئالنى قاندۇردۇڭ،
ئىسلاھاتنىڭ كۈيىدە دىلغا چىراغ ياندۇردۇڭ.

تەھرىرلىرىڭ گويىكى ئىشچان ھەسەل ھەرىسى،
خالىس نىيەت، ئاق كۆڭۈل پەرىشتىلەر پەرىسى.

مەنمۇ تامچە تەر تۆكتۈم—سەھىپەڭگە قوينۇڭغا،
شۇ ئىپتىخار تۈپەيلى كەلدىم تەبرىك تويۇڭغا.

يۈركىمدىن تىزدىمەن گۈلدەستىگە گۈلدەستە.
”گۈلزار“ يەنە گۈللىسۇن دېگەن ئارزۇ—ھەۋەستە.

1992-يىلى 8-ئاي، قەشقەر.

گۈزەللىك ئىلاھى

قەلبى يالقۇن، قولى گۈل سېمۇنت زاۋۇت ئىشچىسى،
تاشتىن گۆھەر ياسىغان خىسلىتىڭدىن ئايلىنماي.
ئەمگەك-تېرىڭ ھەرتامان تۇرسا كۈندەك جۇلالاپ،
سېنى نىچۈك ناخشامدا مەدھىيلىمەي-داڭلىماي؟!

كۆز ئالدىدا نامايان سېنىڭ ئوتلۇق رۇخسارىڭ،
سېمۇنت يولدا بەھوزۇر سەيلە قىلىپ يۈرگەندە.
كۆك بىلەن بوي تالاشقان قەۋەت-قەۋەت بىنادا،
يازدا سالقىن، قىشتا ئىسسىق راھەت تۇرمۇش سۈرگەندە.

توختىمىغان توغانلار تۈگەللىنىپ چەمبەرچاس،
ئۈستۈڭدە سۇ لەبىلەپ ئۆركەش ياساپ ئاققاندا.
پايانى يوق چۆل-سايدا ستولىلار رەتمۇرەت،
سىم تاناپتىن نۇر ئېقىپ، ئاي-يۇلتۇزلار باققاندا. . .

يادىدا سەن ھەممە ۋاخ سېمۇنت زاۋۇت ئىشچىسى،
سەن گۈزەللىك ئىلاھى، سەن گۈزەللىك ئەلچىسى.

كۆركەم ئەمەس گۈلباھار سېنىڭ مېھنەت-ئەجرىڭىز،
سەن باھارغا سەن بەرگەن ئىشچانلارنىڭ سەركىسى.

شۇڭا ساڭا يۈرەكتىن تاشقىنلايدۇ بۇلاقتەك
تەشەككۈرۈم-رەھىمىتىم، ئىززەت-ئىكرام، ھۆرمىتىم.
ئەلگە قوشقان تۆھپەڭگە ئوقۇپ تەھسىن-ئاپىرىن،
شۇ دەقىقە بۇ نەزمەم نوروزلۇقۇم-سوۋغىتىم.

1993-يىلى 3-ئاي، قەشقەر.

ھىجران يېمىشلىرى

(چاتما)

كەلدىم ئاتىجان، كەلدىم ئاكىجان

—چەت ئەلدىكى 50 يىلدىن كېيىن دىدار كۆرۈشكەن تۇغىنىم
بىلەن دىدارلىشىش خاتىرىسىگە بېغىشلايمەن

ئاتا ئىشقىنى يۈرەككە تېڭىپ،
ھىجران دەردىنى تالاي يىل يېڭىپ،
تۇغقان مېھرىنى بىباھا بىلىپ،
ئۇزۇن سەپەرگە يول-سەپەر ئېلىپ؛

كەلدىم ئاتىجان، كەلدىم ئاكىجان،
سىز ماڭا جان-جىگەر جاندىن جانىجان.

تەقدىرى قىسمەت بىزنى ئايرىغان،
قانىمىزنى بوغقان، قايرىغان،
سىز ئەنجاندا تەلمۈرۈپ قالغان،
مەن قەشقەردە ئۆسكەن، چوڭ بولغان؛
كەلدىم ئاتىجان، كەلدىم ئاكىجان،
ماڭا پەدەرسىز، تۇغقان مېھرىبان.

دادام ئاقسۇدا يۇمغان كۆزىنى،
(ئەزرائىل ۋاقتىسىز ئۇرغان ئۆزىنى)،
كۆرەلمىگەنمەن نۇرلۇق يۈزىنى،
ھەم ئىشتەلمىگەن ۋەسىيەت-سۆزىنى؛
شۇنداق كەچمىشلەر بولغان ئاتىجان،
كۆزىمىز ياشقا لىق تولغان ئاكىجان.

ۋەلېكىن دەپتۇ دادام: ”گېپىم بار،
ئابلىز ئىسىملىك تايچاق-ئېتىم بار؛
شۇ ئەزىم بولمىسۇن خار-زار،
ئاكىسى ئاڭغا بولغاي يۆلەك-يار“.
كارۋان يەتكۈزگەن بۇنى ئاتىجان،
دىلدا ساقلىدىم ئۇنى، ئاكىجان.

يېتىملىك دەردى يۈرەكنى ئەزدى،
ئاھۇ-پىغانلار پەلەكنى كەزدى؛
پەقىر ئۆزىنى بەك يالغۇز سەزدى،
ھىجران ۋەجىدىن ھاياتتىن بەزدى؛
كۈنلەر شۇ يوسۇن ئۆتتى ئاتىجان،
بىر ئارمان قەلبتە پۈتتى ئاكىجان.

يىللار كەلكۈنى ئۆتتى بىر-بىرلەپ،
تېپىشالمىدۇق ئۆزئارا ئىزدەپ؛
يېمىگەن مانتا پۇلىنى تۆلەپ،
رىيازەت چەكتۇق تۆپە-ئۆپىلەپ،
ئارمان ئارمانچە قالغان ئاتىجان،
تۇغقان تۇغقانچە قالغان ئاكىجان.

ھاۋا ئېچىلىپ ئاپتاپ پارلىدى،
دىلنى ئالەمچە شادلىق چارلىدى،
يىپەك يولىدا كارۋان قاتنىدى،
شائىر ھەنىپە^① يۇرتنى ئارىلىدى،
ياردەم قولىنى سۇندى ئاتىجان،
كۆڭلىمىز شۇندا تىندى ئاكىجان.

① شائىر ھەنىپە—ئەنجان پېداگوگىكا ئۇنىۋېرسىتېتىنىڭ پروفېسسورى، ھەنىپەسالخىۋا.

كۈنۈ-تۈن بىدار ئۇيقۇمىز قاچتى،
خەت-خەۋەر كۈتۈپ كۆزلەر قاماشتى؛
ئاخىرى ئارزۇ ئەمەلگە ئاشتى،
يۈرەك ئوينىدى، خۇشاللىق تاشتى،
ۋىسال پەيتلىرى كەلدى ئاتىجان،
تەقدىر ئىجازەت بەردى ئاكىجان.

يۈرەكنى يۈرەككە مەھكەم يېقىشتۇق،
ئاتا ھىدىنى پۇراپ تېپىشتۇق.
كۆز-ياشمىزغا سىرلار تۆكۈشتۇق،
مۇراد-مەقسەتكە شۇ كۈن يېتىشتۇق.
مەيلى جان بەرسەم ئەمدى ئاتىجان،
ئارزۇ ۋىسالى قاندى ئاكىجان.

”ئاكىمنى تاپتىم!“-جاكار شۇ بولسۇن،
”يېتىم ئەمەسمەن!“-سادا شۇ بولسۇن،
قوشقان قوشاقلار—ناۋا شۇ بولسۇن،
ئاتام روھىغا دۇئا شۇ بولسۇن؛
ئەجدادلار روھى كۈلسۇن ئاتىجان،
ھىجران قىسمىنى پۈتسۇن ئاكىجان.

ئاكىجان، سىزنى كۆرگىلى كەلدىم،
ئاتا ئورنىدا سۆيگىلى كەلدىم،
تۇغقان رىشتىدە كۆيگىلى كەلدىم،

كۆزۈمگە تۇتتيا سۈرگىلى كەلدىم،
كەتسەم كېلەر مەن يەنە ئاتىجان،
بەخت-قۇت تىلەر مەن يەنە ئاكىجان.

ئاكىجان، بارچە تۇغقانغا رەھمەت،
مېھرىبان كۆزدە باققانغا رەھمەت،
نېمەتلەر تولۇق داستىخانغا رەھمەت،
بىز ئۈچۈن نان-توقاچ ياققانغا رەھمەت؛
ۋىسالى باقىي بولغاي ئاتىجان،
ئۆزىڭىز گۈلگە تولغاي ئاكىجان!

1993-يىلى 5-ئاي، ئەنجان،

1993-يىلى 4-ئاي، قەشقەر.

تۇپراق پۇلى

قەدەم باستۇق ئەجنەبىي ئەلگە،
پۇرسەت كېلىپ، مەزگىلمۇ يېتىپ.
كىمدۇ بىرى توستى پىكاپنى،
كۆك بايراقنى كۆتۈرۈپ كېلىپ.

رەسمىيەتنى تەكشۈرۈپ باشلىق،
باش چايقىدى ئىشلار پۈتكەندە:

”تۇپراق پۇلى تاپشۇرۇش لازىم،
چېگىرىمىزنى بېسىپ ئۆتكەندە“.

ھەيرانلىقتا ئېسىمگە ئالدىم،
يات بىر ئەلدە تۇرغانلىقىمنى؛
ئانا ۋەتەن، ئانا تۇپراقنىڭ
شۇنچە ئۇلۇغ، ئەزىزلىقىنى.

1993-يىلى 5-ئاي، چىمكەنت.

سىمىيۇن بوۋاي

ئىزدېگەنتۇق يېقىن تۇغقاننى
خەت يېزىشقان ئادىپىس بويىچە.
تاپالمىدۇق شۇنچە ئىزدەپمۇ،
تا شەھەردىن ئېتىز-قىرغىچە.

ئۈمىد ئۈزۈپ تۇغقان ئىزدەشتىن
ھەممەيلەنگە ھاردۇق يەتكەندە؛
ھېرىپ-چارچاپ، تەشئالىق يېتىپ،
پۈتمىزدىن ماغدۇر كەتكەندە؛

ئۇچراپ قالدى ئاق ساقال بوۋاي،
سۇنۇپ بىزگە ياردەم قولىنى.

تىرىك ئارخىپ ئىكەن ئۇ بۇندا،
بىلەر ئىكەن ئىشنىڭ يولىنى.

پىكاپىنى ھەيدەپ شۇ بوۋاي،
راسا چاپتى بىزگە يول باشلاپ.
مىڭبىر تەستە تاپتى تۇغقاننى،
ئۇلار كۆچكەن كوچىنى بايقاپ.

خۇشاللىقتىن كۆزلەر نەملەندى،
دىدارلاشتى ئۇرۇغ-تۇغقانلار.
رەھىمىتىنى ئېيتتى بوۋايغا،
شۇ ۋىسالنىڭ سىرىنى ئۇققانلار.

* * *

لېي فېڭ دېسەك ئۇنى ئەگەردە،
بۇنداق ئاتاش يوقكەن بۇ يەردە.

1993-يىلى 5-ئاي، ئوش.

ئېچىنىش

يېڭى بازارغا يېڭى نەزەردە
كۆز تىكەتتىم رەستە ئارىلاپ.
ئەگەشتى بىرى سايىغا ئوخشاش،
گاھى يوچۇن، گاھى مارىلاپ.

ئاۋات بىر جايغا باسقاندا قەدەم،
ئوغرى ئەپقاچتى سومكىنى ئەپچىل.
نادامەت ئىچرە قالدىم قۇرۇق قول،
ئېچىنىش ھېسى بىلەن تولدى دىل.

ئوغرى دېگەنغۇ ھەممە يەردە بار،
ھەيرانمەن ئۇنىڭ چاققانلىقىغا.
سالاپىتىنى پىكاپ تارتالماس،
ئېسىل گالىستۇك تاقىغانلىقىغا. . .

1993-يىلى 6-ئاي، سەمەرقەنت.

شىپا ئىزدەپ

(بىر شائىرغا تەقلىد)

تۇيۇقسىزلا كېسەل تەگدى تۇمۇقاپ،
ۋۇجۇدۇمنى چىرماپ ئالدى كېسەللىك.
ئەتراپىمدا ئايلىنىشتى دوختۇرلار،
تېلەپ ماڭا سالامەتلىك-ئېسەنلىك.

ھەربىر ئەزا تەكشۈرۈلدى بىرمۇ بىر،
لېكىن ئەھۋال تېخىغىچە ئائىنىق.

كار قىلمىدى شۇنچە جىددىي داۋالاش،
ھالىم پەسلەپ قالدى نەپەس-بىر تىنىق.

بار ئامالنى قىلىپ بولۇپ دوختۇرلار،
ھەيرانلىقتا سەپسىلىشتى يۈزۈمگە.
”نېمە كېسەل، بىلەلمىدۇق زادىلا“
سوئال ئىچرە تىكىلىشتى كۆزۈمگە.

ئەھ، دوختۇرلار!

ئاۋارە بوپ يۈرمەڭلار،
كېسىلمىنى تاپماق مۈشكۈل—قىيىن ئىش.
راستىن دېسەم: ھىجران ئىشقى-كېسىلىم،
ۋەتىنىمنى—ئانا يۇرتنى سېغىنىش!

شۇڭا ۋەتەن ھاۋاسىدىن بىر يۇتاي،
ماڭا داۋا ھەمدە شىپا شۇ بولسۇن.
خۇشال سوقۇپ زەئىپلەشكەن يۈرىكىم،
ۋۇجۇدۇمغا قۇۋۋەت بولسۇن،
كۈچ بولسۇن!

1993-يىلى 7-ئاي، تاشكەنت.

گۈل

(بىر شائىرغا تەقلىد)

سوۋغات ئۈچۈن گۈل تۇتتۇڭ مانا،
پۇراقلىرى ياردى دىماقنى.
گويا ئوتقا ئوت تۇتاشقاندەك،
ئۇلغايتتى ئۇ ئىشق-پىراقنى.

بىراق ئانچە ئۇزاققا بارماي،
سوۋغاتلىق گۈل سولۇپ تۈگىدى.
گۈلنىڭ ئۆمرى قىسقا بولسىمۇ،
لېكىن دىلنى دىلغا ئۇلىدى.

1994-يىلى 5-ئاي، قەشقەر.

تەبرىكنامە

ئەسسالام، سۆيۈملۈك «قەشقەر گېزىتى»،
مۇبارەك بولسۇن بۇ فۇتۇق تويۇڭغا!

قېرىق بەش يىللىقنىڭ شەنىگە شۈدەم،
شېئىرىمدىن گۈل چاچاي زىبا بويۇڭغا!

مەرىپەت بۇلىقى ئانا يۇرت بىلەن
تەڭ قەدەم باستىڭىمەن ئوخشاش رىتىمدا.
نە قىسمەت ئۆتىمىدى تارىخنىڭ ئۆزى،
قېرىق بەش يىلىڭدا-قېرىق بەش قېتىمدا.

شۇ تارىخ، شۇ ھېكمەت بېتىڭىگە پۈتۈك،
ئەمەس ئۇ-ئاق قەغەز، قاپقارا سىيا؛
ئۇ—خەلقنىڭ شادلىقى، ئاچچىق كۆز يېشى،
دىللارغا بېسىلغان موھۇردۇر گويا.

ئەجدادلار روھى ھەم ئەلنىڭ نىداسى
كۆرسەتتى توغرا يول، نىشان-رەھنىما.
مەھمۇد ئەۋلادلىرى ئالدى سەندىن دەرس،
يېتىلدى باغرىڭدا ئالىم-ئۆلىما.

شائىرنىڭ دەسلەپكى شېئىرى چىققاندا،
شادلىقتىن ئاسمانغا يەتكەنتى بېشى؛
ئىنژېنېر يازغاندا تۇنجى ماقالە،
ئىلھامچى بولغاننى مۇھەررىر سۆزى.

خىزمەتتە شان-زەپەر قازانغان ھاكىم،
تەجرىبە تارتىپ، ئۆسكەن ئۇلغۇيۇپ؛

يېتىملار ھەققىنى يىگەن ئائىنىساپ،
تەنقىدىڭ ئالدىدا كەتكەن يەر بولۇپ.

ھە، شۇنداق بىر ئەينەك بولدۇڭ كارامەت،
ياخشىنى-يامانى كۆرسىتىپ روشەن.
قورلىرىڭ ئورناشتى خەلقنىڭ قەلبىگە،
بەتلەرىڭ گويىكى بولدى بىر گۈلشەن. . .

* * *

قېرىق بەش يىلىڭنىڭ ئوتتۇرىدا مەن،
ئىشلىدىم سېنىڭكى ئىللىق قوينۇڭدا.
نەۋقىران ياشلىقىم ئۆتتى قىياندەك،
چېچىمغا ئاق كىردى ئىشقى ئوتۇڭدا.

سەن مېنى تەربىيەلەپ قوشتۇڭ قاتارغا،
سەن مېنىڭ ئۇستازىم، ئىككىنچى ئانام.
شۇ ۋەجدىن ساتتىم مەن جاننىڭ كۆكىنى،
زېھنىمنى، مەيلىمنى بېغىشلاپ تامام.

بەزىدە ۋالىغا سەپەرداش بولۇپ،
راھەتتە ئولتۇرسام ئېسىل پىكاپتا؛
بەزىدە يول يۈردۈم دېھقانلار بىلەن،
ئاچ-توققا چىدىدىم، كۆيدۈم ئاپتاپتا.

بەتلەرىڭ-سەھىپەڭ پېشانە تەرىم،
ھەربىر ھەرىپ، ھەر توچكا مېنىڭ ساپ قېنىم.

ھەر سەھەر كۆرگەندە يېڭىدىن سېنى،
ھاردۇقىم چىقتى ھەم ياپىردى تېنىم.

پۇشايما يېمەيمەن ئۆتكەن ئۆمرۈمگە،
ئەل-ۋەتەن ساداسى تۇرغاچ قۇلاقتا.
بوغۇنلار قولۇمدىن ئىچتى زەمزەمنى،
ئەجدادلار قازغان شۇ ئالتۇن بۇلاقتا. . .

ئىخ مىنىڭ قەدىردان، سۆيگەن گېزىتىم،
باغشلاي يۈزۈڭنى يۈزۈمگە قويۇپ.
سېنىڭدىن ئايرىلىپ بىلىدىم بەك تولۇق،
مېھرىڭ زەپ كەتكەنكەن يۈرەككە ئۇيۇپ.

مەيلى مەن ياشايكى قايسى ماكاندا،
بىباھا ئەجرىڭنى تۇتىمەن ئەستە.
ئالدىڭدا قەرزدارمەن، شۇ ۋەج تۈپەيلى
تىزىمەن تۆھپەمدىن ساڭا گۈلدەستە.

* * *

ئەسسالام، سۆيۈملۈك «قەشقەر گېزىتى»
شۇ شانلىق مەرىكەڭ مۇبارەك بولسۇن!
ئاۋامنىڭ ئىشەنچى،

ھۆرمەت-ئىززىتى،

دەريادەك كۈۋەجەپ باغرىڭغا تولسۇن!

1995-يىلى 5-ئاي، قەشقەر.

ئۈزۈلمەس سۆيگۈ

جۈپلەشتۈق، جۈپ بولدۇق يەنە بۇ قېتىم،
ئىلكىدە مەست قىلدى يارقىن مۇھەببەت.
لەۋلەردىن ئاقتى چىن سۆيگۈ شەرىپتى،
شۇ تاپتا سەن زۆھرە، مەن تاھىر پەقەت.

ئۆتىدۇ ھەركىچە-كۈندۈزى شۇنداق،
يۈرەككە مۇھەببەت سېلىپ ئوتلۇق ئىز.
ئۆتسىمۇ ھازىرغا قەدەر تۆت مۆچەل،
سەن ئۈچۈن مەن يىگىت، مەن ئۈچۈن سەن قىز.

1997-يىلى 3-ئاي، قەشقەر.

ۋاپادارلىق

—يۈسۈپ خاس ھاجىپنىڭ ۋاپادارلىق
توغرىسىدىكى شېئىرىي بايانلىرىغا مۇشائىرە

شائىرنىڭ ئەسلى شېئىرى

قوپاي مەن، ماڭاي مەن، جاھاننى كېزەي مەن،
جاھاندا ۋاپالىق ئىروركىم، تاپاي مەن.

جىمى ئارزۇ تاپتىم، كىشى تاپمىدىم مەن،
بۇ ئارزۇنى تاپسام، يۈزىگە باقاي مەن.

ئەگەردە تاپسام ۋاپالىق، سېخى ئەر،
يۈدۈپ ئۇنى يەلكەمدە كۆزگە سۈرەي مەن.

مۇشاڭرە

چىن ۋاپانى يۈرىكىمگە ئورنىتاي مەن،
ۋاپا ئەھلى مەردانلارنى دوست تۇتاي مەن.

جان مۈلكىنىڭ جەۋھىرىدۇر ۋاپادارلىق،
شۇ جەۋھەردىن دىلغا چىراغ يورۇتاي مەن.

جارى ئەيلەپ ۋاپادارلىق، مۇرۇۋەتنى،
پەزلىم بىلەن ئەل كوڭلىنى ئۇتاي مەن.

1998-يىلى 10-ئاي، قەشقەر.

بۇرۇن يېزىلغان ئاخىرقى سۆز

ئۆلۈپ كەتسەم يىغلىماڭلار كۆپ،
كۆزۈڭلارغا دەخلى يەتمسۇن.
ھەسرەت ئىچرە ھەسرەت قوشۇلۇپ،
تېنىڭلارغا زەخمە يەتمسۇن.

يېرىم ئەسىر، يەنە ئالتە يىل،
ياشىدىمەن (بۇ ئۇزۇن ئۆمۈر).
نى سەۋدالار ئۆتمىدى باشتىن،
گويا ئوتۇن بولغاندەك كۆمۈر.

بەزى چاغدا يېدىم ھالۋىنى،
بەزى چاغدا سېرىق ماشۇ يوق.
بەزى چاغدا ماختاشلار پەلەك،
ۋە بەزىدە يېدىم زەربە، دوق.

تۆھمەتلەرگە قىلمىدىم پەرۋا،
تۆھمەتخورلار بېشىنى يېدى.
تارىخ ئاڭغا بەردى ھەق جازا:
ئۆزى ئاتقان تېشىنى يېدى.

كاتتا مەنەسپ، ئاتاق، شوھرەتتىن،
ئەلا بىلىدىم ۋىجدانىمنى مەن.

باسقان قەدەم-ئىزىمدا ھەردەم،
ئۇنتۇمىدىم گەجدادىمنى مەن.

يېزىپ قويۇپ قۇرۇق ئەشتارنى،
باش ئۇرمىدىم مەلئۇن-قاۋانغا.
خەلقىمىدىنلا تىلىدىم مەدەت،
تەڭ كېلەلمەي قالسام يامانغا.

ئەلگە قىلغان تۆھپەم—نەتىجەم،
سانالسا گەر دېڭىزدىن تامچە؛
مەن ئۇچۇن شۇ دېمىدە سۈيى،
ئەزرائىلدىن قورقمايمەن قىلچە.

تەيياردۇرمەن قازا-رىزاغا،
ئەگەر رىسقىم تۈگىگەن بولسا.
خەلقىم مەندىن بولۇپ رازىمەن،
ئانا تۇپراق قوينىغا ئالسا.

جان مەھبۇبەم، گەزىز پەرزەنتلەر
دوستۇ ياران، ئامان بولۇڭلار.
كۈتكەن ئارزۇ ئاشسا ئەمەلگە
”ئۆلمىدى ئۇ، ئۆلمەيدۇ“ دەڭلار.

1999-يىلى 11-ئاي، قەشقەر.

مەنسەپدارنىڭ ئۆلۈمى

—بۇ شېئىرىمنى ئۆزۈمگە بېغشلايمەن

ئۆلۈم—

ھەر كىشىنىڭ بېشىدا بار،
بەندىچىلىكنىڭ ئالامىتى شۇ.

ئۆلۈم—

ياش-قېرى دېمەيدۇ،
تەقدىرنىڭ قۇدرىتى-كارامىتى شۇ.

ئىنسان—

ئۆمرىدە پەقەت بىر قېتىم
بىر قېتىملا ئۆلىدۇ،
ھاياتلىق شامى ئۆچكەندە.

مەنسەپدار (ھەممىسى ئەمەس)

ئۆلىدۇ ئىككى قېتىم:

بىرى—تەختتىن چۈشكەندە؛

يەنە بىرى—رىسقى تۈگىگەندە.

مەغرىپكە سەپەر

(چاتما)

غەربىي يېرىم شارغا يول ئالدىم،
ئارزۇلارغا بېكىتىپ قانات.
كۆردۈم بۇندا باشقا بىر دۇنيا،
غەيرىي تۇرمۇش، سېھىرلىك ھايات.

شېرىن بىر چۈش كۆرگەندەك بولدۇم،
ئۈچۈپ كەتتى خىيال كەپتىرىم.
ھېسسىياتىم ئىرماشۇ چىرماش،
مىسرالارغا تولدى دەپتىرىم.

بىر چىشلەم نان

يېدىم خىلمۇخىل نازۇ-نېمەتنى،
ھامبۇرگ بولكىسى، ھەسەلۇ—قايماق.
ھەۋەستە ئىچتىم لىمۇن سۈيىنى،
مېۋىلەر تولۇق: ئۈزۈم ۋە ياغاق...

لېكىن ئاغزىمغا تېتىمىدى ھېچ،
تەڭ كۆرەلمىدىم بارچۇق تۇزىغا؛
ئىلى ئالمىسى، شىنگان ① سۈيىگە،
قەشقىرىمنىڭ لەڭپۇڭ، دوغغا. . .

بىر چىشلەم ناننى يېگەن چېغىمدا،
شېرىن لەززىتى بىلىندى شۇئان.
ۋەتەن مېھرى ئۆركەش ياسىدى،
ھىجران ئوتىدا ئۆرتىنىپ بۇ جان!

2000-يىلى 6-ئاينىڭ 2-كۈنى، چىكاگو.

قۇش ۋە ئادەم

ئاجايىپ بىر ھال: قۇشلار قاچمايدۇ،
گويا ئۆگىتىپ قولدا باققاندىك.
بەھۇزۇر ئويىناپ، دانلاپ ھارمايدۇ،
ئاشۇ قۇشلارغا ئادەم ياققاندىك.

سەۋەبىنى ئېيتتى ئېنىڭلىز بوۋاي:
ئادەم جاھاننى بۇزمىسا، تۈزسە؛
قۇشلار قاچمايدۇ ئادەمدىن مەڭگۈ،
ۋەھشىلىكلەردىن قولىنى ئۈزسە! . . .

2000-يىلى 6-ئاينىڭ 2-كۈنى، چىكاگو.

ئەما بوۋاي

كۆرگەزمىگە ② قاتناشتىم ئۈچ كۈن،
ئاۋات بازار چېغىنى كۆردۈم.
ھەر كىتابىنى بىر گۈلزار دېسەك،
گويا بىلىم بېغىنى كۆردۈم.

كىتاب ئالار بارچە خېرىدار،
كىتاب ئۈچۈن پەرۋانە ھەممە.
ئەما بوۋاي بۇنىڭ مىسالى،
قول ھارۋىسى تولدى بىردەمدە.

كېيىن ئۇقساق، بوۋاي كىتابىنى
نەۋرىسىگە ئوقۇتىدىكەن.
كۆزى ئەما بولسىمۇ، لېكىن،
ئۇنىڭ قەلبى كۈندەك يورۇقكەن!

2000-يىلى 6-ئاينىڭ 3-كۈنى، چىكاگو.

ھەيكەل ئالدىدا

ئەركىنلىك ھەيكىلى تۇرار چوقچىيىپ،
دېڭىزنىڭ بويىدا مەغرۇر قەد كېرىپ.

بۇلۇتلار ئەتراپتا يېيىلىپ ئۈزەر،
ھەيكەلگە گويىكى پەر-قانات بېرىپ.

ئايىغى ئۈزۈلمەس زىيارەتچىنىڭ،
قارايدۇ تويماستىن كۆزلىرى تېلىپ.
گويىكى ھەيكەلدىن كۈتكەندەك ئۈمىد،
زېھنىنى-مەيلىنى ئۇنىڭغا بېرىپ.

ئەركىنلىك ئىلاھى كۆتەرگەن مەشئەل،
يورۇتار قانچىلىك زېمىن-ئاسماننى؟
بار زادى ئۇنىڭدا قانچىلىك قۇدرەت،
يوق قىلالامدۇ ئۇ تەڭسىز زامانىنى؟

راستىنلا بولسا ئۇ قۇتقازغۇچ خۇدا،
نېمىشقا جاھاندا ئەركىنلىك تولا؟
تەڭسىزلىك تاغلىرى نېمانچە ئېگىز،
نېمىشقا تۈگىمەس دۇنيادا غوۋغا؟!

ئەركىنلىك ئىلاھى ھەيكىلى بىر بۇت،
ئىلتىجا قىلساڭمۇ ئاڭلىماس ئەبەت.
ئەركىنلىك-ئازادلىق ئىنسان قولىدا،
كۈرەشتە-چېلىشتا مەۋجۇت ئۇ پەقەت!

2000-يىلى 6-ئاينىڭ 4-كۈنى، نيويورك.

تېنى قارا، دىلى ئاق...

ئايرودرومدا ئالمىشىپ قاپتۇ،
قىممەت باھالىق ئېسىل چامادان.
سەپەرداشلىرىم جىلە بولۇشتى،
مالنىڭ ئىگىسى بەكمۇ پەرىشان.

خەۋەرنى ئاڭلاپ مۇلازىم نېگىر،
چاپتى ھەريانغا تىنىم تاپماستىن.
پەقەت شۇ ئىشنىڭ كويدا بولدى،
ھەتتا كېچىسى كىرىپك قاقماستىن.

تېپىلدى ئاخىر يىتكەن چامادان،
سەپەرداشلارنىڭ شادلىقى تاشتى.
خالىسانە قىلىنغان ئىشتىن،
ھەممەيلەننىڭ كۆزى قاماشتى.

مۇلازىم نېگىر كۈلگەندە بىلدىم:
چىشلىرى دوڭگۈل، لېكىن ئاق ئىكەن.
بەدىنى خۇددى كۆمۈردەك قارا،
بىراق، قەلبى سۈتتىنمۇ ئاقكەن!

2000-يىلى 6-ئاينىڭ 7-كۈنى، ۋاشىنگتون.

يىغا ۋە كۈلكە

بىر شەھەرگە بارغانىم كەچتە،
سەپەر ئىچرە زىيارەت قىلىپ.
خەلقى تېزلا بېيىپ كېتىپتۇ،
ھەرخىل سىرلىق تىجارەت قىلىپ.

زىنىتىگە زىننەت قوشۇپتۇ،
نۇردىن ياسالغان ئاسمان گۈمبىزى ③.
كۆز چاقىنتار ئېلاھ ئېكرانى،
تىياتىرى، شوخ ناخشا-سېزى.

گۈللۈكلىرى بەكمۇ چىرايلىق،
جەننەت دەپسە جەننەتنىڭ ئۆزى.
گىلەم دەپسە ئاسقان گىلەم يوق،
رەڭدار گىلەم گويا يەر يۈزى.

ئاشۇ گۈزەل، ئاۋات شەھەردە،
شادلىق بىلەن قايغۇ قوشكېزەك.
بىرى بولسا تېزلا مىليونېر،
يەنە بىرسى بولار كەن دۈررەك.

ئۇنقان بىرسى كۈلسە توختىماي،
ئوتتۇرغىنى ھازا ئاچار كەن.
ئەقلىم بىلەن كۆرسەم تەكشۈرۈپ،
سەۋەپچىسى مۇدەھش قىمار كەن.

2000-يىلى 6-ئاينىڭ 10-كۈنى، لاسۋىگاس.

سېغىندىم

(ئۇستاز شائىر نىمىشېھىتقا تەقدىد)

سېغىندىم مەن، سېغىندىم مەن، سېغىندىم،
ۋەتەن سېنى چىن دىلىمدىن سېغىندىم.
ئىشقى ئاتەش جان-جېنىمدىن سېغىندىم،
دىل ئەلچىسى شۇ تىلىمدىن سېغىندىم.

نەدە مېنىڭ چەت ئەللەرگە يولۇم بار،
زىيارەتكە يېتىشكىدەك پۇلۇم بار؟!
تەشكىل ماڭا بەرگىنىدە ئىمكانىي؛
ھىممىتى چوڭ ۋەتەن سېنى سېغىندىم.

ئايرىلىپ مەن قەشقىرىمدىن-تارىمدىن،
دوستۇ-ياران، تۇغقىنىمدىن، يارىمدىن،

يۈزدە كۈلكە، دىلدا ھىجران، ئەندىشە،
نىمجان بولۇپ ئۇچقىنىمدا سېغىندىم.

ئۈچ سائەتتە كەلدۇق توكيو شەھرىگە،
نەزەر سالدۇق كوچا-كويغا، مەلىگە،
نەرقى-ناۋا ئۈستۈن ئىكەن ئەجەبمۇ،
ئەرزان-ئەلۋەك ۋەتىنىمنى سېغىندىم.

ماغدۇق يەنە بۇلۇتلارغا مىنگىشىپ،
تىنچ ئوكيانغا پات-پات قاراپ ئېگىشىپ،
ئايرىلغانچە سەندىن قانچە يىراققا،
سېغىنىشىم ئاشقىنىدا سېغىندىم.

چىكاگوغا كەلدۇق سائەت ئۈچ بىلەن،
بۇندا تۇنجى تاماق يېدۇق چۈش بىلەن،
مەمۇرچىلىق، مولچىلىقكەن، ۋەلپىكىن،
ۋەتىنىمنىڭ ئاش-تۈزىنى سېغىندىم.

كۆرگەزمىگە قاتناشتۇق بىز ئىككى كۈن،
غۇژ-غۇژ سودا بولدى تازا كۈن-تۈن.
«خۇڭلۇمېڭ»^①نى سورىغاندا چەت ئەللىك،
سەنئەت يۇرتى—ۋەتىنىمنى سېغىندىم.

سالىقىنىلىدۇق مىچىگاننىڭ ⑤ بويىدا،
بېلىق تۇتۇق ئېنگىلىزنىڭ تورىدا،
يۈز قەۋەتلىك سېكرى ⑥ بىنا ئۈستىدىن،
كۆرەرمەنمۇ ۋەسلىڭنى، دەپ سېغىندىم.

ئۇچۇپ كەلدۇق نىيو يورك دېگەن شەھەرگە،
كۆنۈپ قالدۇق يول مېڭىشقا. سەپەرگە،
ئاسمان پەلەك ئىمارەتنى كۆرگەندە،
شاڭخەي، بېيجىڭ سىماسىنى سېغىندىم.

ب د ت غا كەلدۇق سائەت ئىككىدە،
نېگىر ساقچى توستى يولنى ئىشكىدە،
باشقىلارنى كىرگۈزمىدى، ئاخىرى-
”جۇڭگولۇق“ دەپ كىرگۈزگەندە سېغىندىم.

ۋاشىنگتون كۈتۈپ ئالدى خۇش چىراي،
ياتاق بولدى ماخۇۋۇدۇن ⑦ دېگەن جاي،
ۋەتەنداشلار قۇچاق ئاچتى قول بېرىپ،
پەرزەنتى كۆپ ۋەتىنىمنى سېغىندىم.

زىيارەتنىڭ كۈنتەرتىپى ئاقساراي،
ھەشەمەتلىك ئۆيلەر ئىكەن بىر تالاي،
ئەتراپلىرى گۈلزارلىقكەن. گۈللۈككەن،
جۇڭنەنخەينى ئەسكە ئېلىپ، سېغىندىم.

يۈرەك سوقتى ”جۇڭگو چىڭ“⑧ نى كۆرگەندە،
مۇھاجىرلار مەڭزىمىزگە سۆيگەندە،
كۆزلىرىگە ياش ئېلىشىپ، ئۇھ تارتىپ،
ئۆز يۇرتىنى سورىغاندا سېغىندىم.

كۆردۈم بۈگۈن ئايروپىلان مۇزېيىنى،
ئايدا قونغان شۇڭقار قۇشنىڭ ئۆزىنى،
”ئۇچار كىمە“ قويۇپ بېرىپ يېقىندا،
داڭقى چىقارغان ۋەتىنىمنى سېغىندىم.

كۆردۈم يەنە بەش بۇرجەكلىك بىنانى،
(موشۇ يەردە ئىكەن ئۇرۇش پىلانى)
كوسوۋۇغا ئوق ئاتقانلار مۇشۇ دەپ،
غەزەپلىنىپ كەتكىنىمدە، سېغىندىم.

لاسۋىگاستا⑨ ناشايان ئىش تولىكەن،
سەتەڭلىرىگە بۇ جاي ئوبدان ئۇۋىكەن،
قىز ئىپپىتى دوللار بىلەن ئالماشقان. —
رەزىللىكىنى كۆرگىنىمدە سېغىندىم.

قىمار ئۈچۈن پۇرسەت ئىكەن كەڭ تاشا،
رەت-رەت تۇرار ئېلېكتىرلىك ماشىنا،

دەقىقىدە بىرى گاداي بىرى باي،
قىسمەتلەرنى كۆرگىنىمدە، سېغىندىم.

لوس-ئانزىلىس بولدى ماكان ئۈچ كۈنلۈك،
دىسنىي^⑩ بېغى بەكمۇ گۈزەل، كۆڭۈللۈك،
ھوللىۋودتا^⑪ يالغان كىنۇ كۆرگەندە،
تەڭرى كۆلى بويلىرىنى سېغىندىم.

كۆردۈم بۇندا ھىندىئانلار شاھىنى،^⑫
كىم يورۇتقان بۇ زېمىننىڭ ماھىنى،
پاكت دېگەن پاكت ھامان ئۆزگەرمەس،
ھەققە ھەغدا ۋەتىنىمنى، سېغىندىم.

ئۇلۇغ ۋەتەن ساڭا پاتراق يېتەي دەپ،
ئانا يۇرتقا-دەرگاھىمغا كېتەي دەپ،
كېچە-كۈندۈز ئارزۇ قىلدىم مەن شۇنى،
يۈرەك كاۋاپ بولغىنىدا، سېغىندىم.

يۇرتقا قايتتۇق سان-فرانىسسكو ئارقىلىق،
تەسىراتقا دەپتەر تولدى لىقمۇلىق،
ھەر ئادەمگە ئۆز ۋەتىنى بەلەنكەن،
قەدرى ئالتۇن ۋەتىنىمنى سېغىندىم.

كەلگىنىدە ۋەتەن ساخا “سالام!” دەپ،
قۇچاق ئاچتىڭ “كەلگىن ئەزىز بالام” دەپ،
ھاۋايىڭدىن قېنىپ-قېنىپ يۇتقاندا،
مېھرى يالقۇن ۋەتىنىمنى سېغىندىم.

بۇ پەقەرنىڭ سېغىنىشلىق قوشىقى،
ئانا ۋەتەن شۇ قوشاقنىڭ بۇلىقى،
يوق بۇنىڭدا ساختىلىق ۋە ئوشىقى،
ئېلھام كۈنى ۋەتىنىمنى سېغىندىم.

2000-يىلى 6-ئاينىڭ 13-كۈنى، سان-فرانسىسكو—بېيجىڭ.

ئىزاھلار

① شىنگان—«پامىر» ماركىلىق مېنىزال سۇ ئىچمىلىكىگە مەنبە قىلىنغان تاشقۇرغان تاجىك ئاپتونوم ناھىيىسىدىكى قارلىق تاغدىن ئېقىپ كېلىدىغان ئېقىم.

② كۆرگەزمە: 2000-يىلى 6-ئاينىڭ 2-كۈنىدىن 4-كۈنىگىچە ئامب-رىكىنىڭ چىكاگو شەھىرىدە ئۆتكۈزۈلگەن خەلقئارا كىتاب كۆرگەزمەسى.

③ ئاسمان گۈمبىزى—شەھەر ئاسمىنىغا ياسالغان سېتىرىئولۇق مەنزىرە.

④ «خۇڭلۇمىڭ»—«قىزىل راۋاقتىكى چۈش»

⑤ مېچىگان—چىكاگو شەھىرى ئەتراپىغا جايلاشقان ئامېرىكىدىكى

ئەڭ چوڭ كۆل.

⑥ سېكىرى—چىكاگو شەھەر مەركىزىگە جايلاشقان 100 نەچچە قە-

ۋەتلىك سودا ۋە كۆرگەزمە بىناسى.

⑦ ماخۇدۇن—نيويورك شەھىرىگە قاراشلىق ئەڭ قەدىمىي رايون.
لارنىڭ بىرى بولۇپ، ئاپتور قاتناشقان بۇ قېتىمقى ۋەكىللەر ئۆمىكى
«قېپقالغان ئوقۇغۇچىلارغا خىزمەت قىلىش مەركىزى» ناملىق بىنادا
ياتقان.

⑧ «جۇڭگو چىڭ»—ۋاشىنگتون شەھىرىدىكى جۇڭگولۇقلار مەخ-
سۇس ئورۇنلاشقان كوچا.

⑨ لاسۋىگاس—ئامېرىكىدىكى مەشھۇر ئەيشى-ئىشرەت شەھىرى.

⑩ دىنى—لوس ئانژېلىس شەھىرىدىكى مەشھۇر باغچا.

⑪ ھوللىۋود—لوس-ئانژېلىس شەھىرىگە جايلاشقان ئامېرىكىنىڭ
كىنو ئىشلەش-تارقىتىش مەركىزى.

⑫ ھىندىئانلار شاھى-دىنىي باغچىسى ئىچىگە جايلاشقان ھىندىئان-

لارنىڭ قەدىمىي پادىشاھلىرىنىڭ ھەشەمەتلىك ئوردىسى بولۇپ، ئاسارە-
ئەتىقە سۈپىتىدە ساقلىنىپ قالغان.

سۇندۇكنىڭ تەقدىرى

(چۆچەك)

بۇرۇن ئىكەن بۇرۇندا،
تېرىق ئىكەن تۇلۇمدا.
بەك قەدىمى زاماندا،
ھەرتەرەپتە تاماندا؛
خىلۋەت ماكان بار ئىكەن،
ئاڭغا قۇشلار يار ئىكەن.
بارچە قۇشلار ئۆملۈكتە،
گۈلزارلىقتا گۈللۈكتە،
ياشار ئىكەن شاد-خۇرام،
يايرىشىپ، ئېلىپ ئارام.
بۈركۈت توپقا باش ئىكەن،
قاۋۇل ئىكەن، ياش ئىكەن.
مىراس ئىكەن سۇلتانلىق،
باش ئىكەرگەن ھەر جانلىق.
ئاق تورنا ۋەزىر ئىكەن،
ئەقىللىق، خىزىر ئىكەن؛
ساقلاپ شاھنىڭ تەختىنى،
كۆزلەپ ئەلنىڭ بەختىنى،

ئادىل يۇرت سوراپ كەپتۇ،
شاھقىمۇ ياراپ كەپتۇ.

يىللار ئۆتۈپ بىر كۈنى،
ھاۋا بۇزۇق، تەڭ تۈنى،
سۈندۈك كەپتۇ ئوردىغا،
ئۆزىنى ئېلىپ دالدىغا،
دادۇ—پەرياد سېلىپتۇ،
ئەرز-شكايەت ئېيتىپتۇ:
”ئەي پەلەكنىڭ پالۋانى،
قۇشلار شاھى-سۇلتانى،
ياشاۋاتساق باغدا بىز،
ئەركىن، ئازاد چاغدا بىز،
توپتىن چىقىپ سېغىزخان،
شاراقشىپ بەك ھەر تامان؛
پەيزىمىزنى قاچۇردى،
كەيپىمىزنى ئۇچۇردى،
يەنە بېرى—شۇم ھۆپۈپ،
قورسقى بەلكى كۆپۈپ،
سېسىق پۇراق چىقاردى،
يەر-جاھاننى بىر ئالدى.
بارچە جان تىنالمىدى،
گەپ قىلساق، ئۇيالمىدى...
ئاشۇ ئىككى بەدخۇينىڭ،

زەھەر-زوقۇم، سەت گۈيىنىڭ،
چاجىسىنى بەرگەيلا،
ئەلگە جاۋاب قىلغايلا. “
ئاڭلاپ سۇندۇك ئەرزىنى،
بۇزۇپ سۇلتان تەرزىنى،
كېلىپ دەرھال غەزەپكە،
قول قويۇپتۇ بىر خەتكە:
”ھۆيۈپ بىلەن سېغىزغان،
ئۆلتۈرۈلسۇن شۇھامان. “
ئاڭلاپ چاكا-پەرىمانى،
قۇتقۇزۇشقا قوش جاننى،
ئاق تورنا ۋەزىر كەپتۇ،
ھۆر ياكى بىر خىزىر كەپتۇ؛
تەزىم ئەيلەپ شاھىغا،
رەھنىمىسى—داھىغا،
ئالغا قەدەم تاشلاپتۇ،
گەپنى مۇنداق باشلاپتۇ:
”شاھىم، تەخىر قىلسىلا،
ئېغىر-بېسىق بولسىلا.
نېمە ئىش بۇ، ئوقايلى،
ئاندىن توقام توقايلى. “
بۇركۈت ماقۇل كۆرۈپتۇ،
ۋەزىرگە يول قويۇپتۇ.
ئىككەيلەننى چاقىرىپ،

شاھ ئوردىغا ئەكىرىپ،
سوئال-سوراق قىلىپتۇ،
راست گېپىنى ئېلىپتۇ،
جاۋاب قىلىپ سېغىزخان،
شاھقا دەپتۇ بى گۇمان:
”شاھ ئەمرىنى چوڭ بىلدىم،
ئەدەپ بىلەن ئىش كۆردۈم.
ياخشىلىقنى يار كۈتتۈم،
ئەل كۆڭلىمنى چىن ئۇتتۇم.
شاختىن-شاخقا قونۇپ مەن،
مىڭ تىرىلىپ، ئۆلۈپ مەن،
قىلدىم ئىما-ئىشارەت،
مېھمانلاردىن بىشارەت.
ئاڭلانسا گەر سايرىشىم،
داستىخان راسلار ھەر كىشىم.“
شاھ قايىل بولۇپتۇ،
قەلبى دەرھال ئېرىپتۇ.
ئىنئامنى كۆپ بېرىپتۇ،
ئوبدان يولغا سېلىپتۇ.
تېپىپ پەيتىنى، ئېپىنى،
ئاڭلاش ئۈچۈن گېپىنى،
ھۆپۈپنى ئېلىپ كەپتۇ،
مەقسەتنى ئاڭا دەپتۇ.

ھۆپۈپ سۆزلەپ كېتىپتۇ،
(شاھ خىيالغا چۆكۈپتۇ) :
”شاھىم، تېنىم سەل سېسىق،
لېكىن، باغرىم بەك ئىسسىق.
زىيانداشنى باپلايمەن،
ئەل رىسقىنى ساقلايمەن.
ياخشلىققا يېقىن مەن،
ياخشىلارغا ئېقىن مەن.
بەلكى شۇنداق قۇشلار بار:
قانمى ئاق گويا قار،
لېكىن، پىتنە تېرىدۇ،
چىرىتىدۇ، چىرىدۇ.
بۇزىدۇ ئىناقلىقنى،
كۆزلەيدۇ يامانلىقنى؛
دوستىنى باشلار توزاققا،
شاياتۇنى گۈلباغقا.
سېسىق دېگەن مانا شۇ،
پاكىت دېگەن ئۆزى شۇ.“

ئەھۋال ئايدىڭ بولۇپتۇ،
سۇندۇك غەمگە تولۇپتۇ.
سۇندۇك ئۆزى رەڭخۇازكەن،
ئىچى قوتۇر، داۋغازكەن؛
قورقىدىكەن ئاسماندىن،

قورقمايدىكەن يالغاندىن .
بۈگۈن سۇندۇك پاش بولۇپ ،
كۆزى ياشقا لىق تولۇپ .
باغرى كاۋاپ بولۇپتۇ ،
ئىچىگە قان تولۇپتۇ .
شاھ بېرىپتۇ قوش جازا ،
دەررە ئۇرۇپ بىر ھازا ،
ئەلگە ئىبرەت قىلىپتۇ ،
جاكا-پەرمان يېزىپتۇ .
ياخشى يەپتۇ ئېشىنى ،
يامان يەپتۇ بېشىنى .

2000-يىل 2-ئاي، قەشقەر .

تېۋېننىڭ ئوغلى

(چۆچەك)

مۇقەددىمە

كىچىكىمدە جان بوۋام،
چۆچەك ئېيتىپ بېرەتتى.
ماڭا ئاتاپ دىلىدىن،
خۇشبۇي گۈللەر تېرەتتى.

چۆچەكلەردىن بىرنى،
ئەسلەپ قالدىم مەن بۈگۈن.
تىزاي خۇشبۇي گۈلدەستە،
ئوقۇرمنىم، سىز ئۈچۈن.

1

قەدىمكى بىر زاماندا،
ياشايتىكەن بىر تېۋېپ.
شۆھرەتتىنى-نامىنى—
كەتكەن ئىكەن ئەل بىلىپ.

ساقايمىغان كېسەللەر،
ئۇنى ئىزدەپ كېلەر كەن.
كۆپ كىشىلەر ئۇنىڭدىن،
قۇت-نىجاتلىق تىلەر كەن.

خاسىيەتلىك دورىغا—
ئايلىندۇرۇپ ئوت-خەسنى؛
قىلار ئىكەن بەختلىك،
دىلى دەردكە پەۋەسنى.

ئۇنىڭ قۇربى يەتمىگەن،
ھېچ بىر كېسەل يوق ئىكەن.
ئۇ خىسەتلىك تېۋىپتىن،
ئەلنىڭ كۆڭلى توق ئىكەن.

كەلسە يىراق-يېقىندىن،
ھەرخىل كېسەل ھەرقاچان؛
بىرقانچە كۈن ئىچىدە،
قايتار ئىكەن تېپىپ جان.

قوللىرىغا تېۋىپنىڭ،
سۆيەر ئىكەن ھەر كىشى.
ئۇنىڭ بىلەن قۇرغاق،
كېسەللەرنىڭ كۆز يېشى.

تېۋىپلىقتا ئاجايىپ،
رېتسىپ-سىرى بار ئىكەن.
شۇڭا ئۇنىڭ كەسپىگە،
دائىم خىسلەت يار ئىكەن.

ھالال ئەجرى بەھرىدىن،
تاپاۋىتى ئېشىپتۇ.
خەزىنىسى-ئۆيىدىن—
زەر-دەرەملەر تېشىپتۇ.

يۇرت ئىچىدە تەڭداشسىز،
چوڭ باي بولۇپ كېتىپتۇ.
ئۆز ئەجرىنىڭ مېۋىسى—
لەززىتىنى تېتىپتۇ.

نەچچە ئادەم ئۇنىڭغا،
شاگىرت بولۇپ ئىشلەپتۇ.
ئۆگىنەلمەي ھۈنەرنى
بارمىقىنى چىشلەپتۇ. . .

ئۇ، تېۋىپنىڭ خىسلىتى،
سىرلىق ئىكەن، زىل ئىكەن.
ھۈنرىنىڭ يىلتىزى—
كۆزلەر كۆرمىس دىل ئىكەن.

ئاشۇ سىرلىق قەسىرگە،
كىرەلمەپتۇ ھېچ شاگىرت.
تېۋىپ شۇنداق ئەھۋالدىن
بولار ئىكەن بەك تىت-تىت.

تەييارتاپ شاگىرتلارنى
ئۇ، بىر-بىرلەپ قوغلاپتۇ.
تاللاش ئۈچۈن ئىزباسار،
باش قاتۇرۇپ ئۇيلاپتۇ.

2

ئۇ تېۋىپنىڭ ئارزۇلۇق،
يالغۇز ئوغلى بار ئىكەن.
”جۈپ بولسىكەن ئوغلۇم“ دەپ،
بىر ئوغلغا زار ئىكەن.

ئەپسۇس، ئاللا ئۇنىڭغا،
يەنە پەرزەنت بەرمەپتۇ.
سەۋەب قىلىپ ھارغاچقا،
دەرد-نادامەت ئەيلەپتۇ.

داۋا قىلالمىغاندەك،
ھېكمىم لوقمان ئۆزىگە؛

ئۈمىدسىزلىك ھاڭلىرى،
كۆرۈنۈپتۇ كۆزىگە.

چۈنكى ئۇشبۇ جاھاندا،
بەش بارماقمۇ تەڭ ئەمەس..
ماڭغان يولى ئادەمنىڭ،
ھەمىشلا كەڭ ئەمەس.

قايتا پەرزەنت كۆرمىگەچ،
كۆزى دائىم نەم ئىكەن.
”ئىزىمنى كىم باسار“ دەپ،
يېڭەنلىرى غەم ئىكەن.

تېۋىپ يالغۇز ئوغلدىن،
رازى ئەمەس ئىكەن بەك.
ئۇ ئۆسۈپتۇ ئەقىلسىز،
ئەركە-نايناق ھەم تەنتەك.

نەچچە بەرسە مەكتەپكە،
دەرسكە كۆڭۈل قويماپتۇ.
كۈندە قېچىپ مەكتەپتىن،
ئويۇنغىمۇ توپماپتۇ.

بىرقانچە يىل ئۆتۈپتۇ،
”ئىلىپ“، ”بە“ نى ئۆگەنمەي.

بىرگە بىرنى قوشقاندا،
ئىككى بولدى دېيەلمەي.

مۇئەللىم دەرس سۆزلىسە،
ئويلغاچقا ئويۇنى؛
ئويۇنچۇققا تولدۇرۇپ،
كەلگەچ دائىم قويۇنى؛

مۇئەللىمنىڭ سۆزىنى،
ئاڭلىمىغاچ بىر قېتىم؛
بۇلىقىدىن بىلىمنىڭ،
يۇقتۇرماپتۇ بىر تېمىم.

بىلىمەيدىكەن زادىلا،
ئەدەپ-ئەخلاق دېگەننى.
پەرقلىنەندۈرەلمەيدىكەن،
ئازغان بىلەن ئەمەننى.

ئائىلىدە توققۇزى،
بولۇپ تۇرغاچ تەل ئۇنىڭ؛
نېمە قىلاي دېسىلا،
ئىكەن ئىشى ھەل ئۇنىڭ.

شۇڭا ھۇرۇن، دۆت بولۇپ،
چوڭ بولۇپتۇ ئۇ بالا.

ھامان تېرىپ تۇرار كەن،
تېۋىپ بېشىغا بالا. . .

مۇئەللىملەر ئۇنىڭدىن،
بىزار بولۇپ قاقشايتۇ.
ئاڭلىمىغاچ تەربىيە،
ئۇنى نەچچە قاغايتۇ. . .

ئۇ مەكتەپتىن ھەيدىلىپ،
مەھرۇم بوپتۇ ئوقۇشتىن.
ھۇزۇرلىنىپ يۈرۈپتۇ،
ئۇرۇش-جېدەل، سوقۇشتىن.

تېۋىپ ئۇنى جازالاپ،
نەچچە قېتىم ئۇرۇپتۇ.
شۇنچە تاياق يېسىمۇ،
پىسەنت قىلماي تۇرۇپتۇ.

”تېۋىپلىقنى ئۆگەن“ دەپ،
سۆزلىسىمۇ كۆپ ساۋاق.
”ماقۇل دادا“ دەپ قويۇپ،
زېھىن قويماپتۇ بىراق.

تېۋىپ يۇرتلار ئارىلاپ،
 كېسەل كۆرۈپ يۈرەركەن.
 ئوغلى ئاڭا ئەگىشىپ،
 ئاقماس خىيال سۈرەركەن.

دورا سالغان ئەپكەشنى،
 ماڭدىكەن كۆتۈرۈپ.
 ۋايسايدىكەن يوللاردا،
 ھېرىپ-ئېچىپ، پۈكۈلۈپ.

بىلمەي تومۇر تۇتۇشنى،
 كېسەل نەدە، تېپىشنى؛
 ھەر مەنزىلگە بارسىلا،
 ئادەت قىپتۇ يېتىشنى.

تېۋىپ كېسەل داۋالاپ،
 تۈگەتكەندە ئىشنى؛
 ”قوپ، ماڭىمىز!“ دەيدىكەن،
 غۇچۇرلىتىپ چىشنى. . .

تېۋىپ دورا ياسىسا،
 ئۇ تۇراركەن زەن سالماي.

”بۇ نېمە؟“ دەپ سورىسا،
”تالغۇ؟“ دەيدىكەن ئۇيالىماي. . .

ئۈچ يىل ئۆتۈپ كېتىپتۇ،
ئوقالماي ئىش ئېپىنى.
ئايرىيالىماي تۇخۇمنىڭ،
سېرىق بىلەن ئېقىنى. . .

شۇنداق قىلىپ ئۇنىڭغا،
ئاتا كەسىپ يۇقماپتۇ.
كۆڭۈل قويماي، ھېچ ئىشنىڭ—
بىر بېشىغا چىقماپتۇ. . .

كۈنلەر ئۆتۈپ دادىسى،
ئۆتۈپتۇ بۇ ئالەمدىن.
ئۇ ئويۇنى باشلاپتۇ،
ھېچ ئەسەر يوق ماتەمدىن.

دادىسىدىن قالغاننى،
بۇزۇپ-چېچىپ خەجلەپتۇ.
كەيپ-سايغا بېرىلىپ،
ئۇياق-بۇياق لەيلەپتۇ.

تېخى بىر يىل بولماستا،
تۈگەپ قاپتۇ مال-دۇنيا.
ئاچ-يالىڭاچ ياشماق،
ئەلەم بوپتۇ ئۇنىڭغا.

تۈگىگەچكە پۇل-دەرەم،
دوستلىرى يۈز ئۆرۈپتۇ.
ياشاش يولى تاپالماي،
ئىت كۈنىنى كۆرۈپتۇ. . .

4

ئاشۇ يۇرتتا يەنە بىر،
يالقاق-ھۇرۇن بار ئىكەن.
خۇددى تېۋىپ ئوغلىدەك،
نامرات ئىكەن، خار ئىكەن.

دادىسىدىن قالغانى،
قىمار ئويناپ ئۇتتۇرغان؛
ھۈنەر قىلاي دېسىمۇ،
دەسىمىسىدىن ئايرىلغان.

ئۇ كېلىپتۇ بىر كۈنى،
يوقلاپ تېۋىپ ئوغلىنى.

تاپماق بولۇپ ئۆزىچە،
جان بېقىشنىڭ يولىنى.

دەپتۇ تېۋىپ ئوغلغا:
”ياتما ئۇنداق، تۇر ئاداش!
ئۆلسەكمۇ بىز ئاچلىقتىن،
بولار بىزگە كىم قاياش؟!“

كېچىلىرى تام تەشسەك،
بىز قالارمىز تۇتۇلۇپ.
سولاپ قويسا زىندانغا،
چىقماق تەستۇر قۇتۇلۇپ.

ئەڭ يامىنى: قالىمىز—
ئوغرى دېگەن ئاتاققا.
قىلىپ بولماس تەۋەككۈل،
ئوغرىلىقتەك چاتاققا! . . .

قاراقچى بوپ يول توسساق،
كېلەلمەيمىز خەقكە تەڭ.
بىز قالارمىز تۇتۇلۇپ،
بولۇپ قالسا يولدا (جەڭ)، . . .

تىلەمچىلىك قىلساق گەر،
ھېچكىم بەرمەس بىزگە نان.

چۈنكى ياشقۇ بىز تېخى،
تەن ساقلىقى ھەم ئايان...

قانداق قىلىش توغرۇلۇق،
ئويلاپ كەلدىم بىر تەدبىر.
چوقۇم كۆپ پۇل تاپىمىز،
ساقلىساقلا دىلدا سىر.

داداڭ مەشھۇر تېۋىپتۇر،
نام-شەرىپى ئەلگە پۇر.
ئاشۇ زاتنىڭ ئوغلى سەن،
بۇ بىز ئۈچۈن ئەۋزەلدۇر!

سەن قىلىسەن تېۋىپلىق،
مەن بولىمەن شاگىرتىڭ.
بۇ ئىشقا سەن كۆنسەڭلا،
قوش-قوش كېلەر ئاممىڭ!“

تېۋىپ ئوغلى جاۋابەن،
شۇنداق دەپتۇ ئەنسىرەپ:
”تېۋىپلىقنى بىلمىسەم،
قاملاشتۇراي نېمىدەپ؟!“

دادام شۇنچە ئۆگەتسە،
بەرمەپتىمەن ھېچ كۆڭۈل.

رەسۋا بولۇپ بۇ ئىشتا،
دەمەن مېنى ئەمدى ئۆل؟!

ئۇنىڭ دوستى قىمارۋاز،
كۈلۈپ كېتىپ دەپتۇدەك:
”مەشھۇر تېۋىپ ئوغلى سەن،
بولۇشنى بىل چوڭ يۈرەك!

تېۋىپ سۈپەت ياسانغىن،
كىيىپ داداڭ توننى.
يېڭى دوپپا كىيىۋال،
تاشلىۋېتىپ كوننى!

ئاندىن ”دورا“ ياسايمىز،
”قادىر“ ھەممە كېسەلگە.
مەقسەت ئىشقا ئاشىدۇ،
شۇنىڭ بىلەن ئەمەلگە!

بىز ياسىغان شۇ ”دورا“،
پايدا قىلماس ھېچقاچان.
ھەم زىيانمۇ قىلمايدۇ،
قاملىشىدۇ ئىش ئاسان!

بارساق كېسەل كۆرگىلى،
ھويلىسىغا قارايمىز.

يەنە قازان، قاچىنى،
ئوغرىلىقچە مارايمىز.

نېمە بېگەنلىكىنى،
بىلىمىز-دە، شۇنىڭدىن.
كېسەللىكنى تېپىشتا،
چوڭ ئاساس يوق بۇنىڭدىن!

ئاندىن كېسەل كىشىنىڭ—
تومۇرىنى تۇتسەن.
چىرايلىق گەپ-سۆز بىلەن،
كۆڭلىنى ھەم ئۇتسەن.

ئاندىن ”دور“ بېرىمىز،
ئۆزى كېلەر پۇل-دەرەم.
سېنىڭ ”تاپقاق“لىقىڭغا،
قايل بولۇر ھەر ئادەم. . .“

شۇنداق قىلىپ ئىككىسى،
تەييارلىقمۇ قىلىپتۇ.
”داۋالاش“قا كېسەلنى،
يۇرت ئارىلاپ مېڭىپتۇ.

تېۋىپ ئوغلى كوچىدا،
 ماڭسا راسا غادىيىپ؛
 ”شاگىرت“ ئەپكەش كۆتۈرۈپ،
 ئەگشىپتۇ مۈكچىيىپ.

ۋارقىراپتۇ ئۇ ”شاگىرت“،
 جاكارلاپ ئەل-ئاۋامغا:
 ”داڭدار تېۋىپ كەپقالدى،
 چىقامسىلەر سالامغا؟!

مەشھۇر تېۋىپ ئوغلىدۇر،
 ئاتا مىراس كەسىپدۇر!
 ئۇنىڭ قولى خىسلەتلىك،
 كېسەللەرنىڭ بەختىدۇر! . . .“

ئاڭلاپ ”شاگىرت“ سۆزىنى،
 ئىشىنىپتۇ جامائەت.
 خېرىدارى ئۇلارنىڭ،
 كۆپىيىپتۇ ئالامەت! . . .

تۇنجى ئۆيگە كىرگەندە،
 كۆزىتىپتۇ ھويلىنى.

كۆرۈپ ئۇلار سۆڭەكنى،
تېپىۋاپتۇ يولىنى.

ئۆيگە كىرسە بىر ئايال،
ياتقۇدە كىمىش سۇپىدا.
ھەسرەتلىنىپ كۆيگەنچە،
كېسەللىكنىڭ ئوتىدا.

تېۋىپ ئوغلى شۇ ھامان،
تومۇرىنى تۇتۇپتۇ.
كېسەللىكنىڭ سەۋەبى—
مەنبەسىنى ”ئوقۇپتۇ“.

دەپتۇ ئاندىن كېسەلگە:
يەپ قويۇپسىز گۆشنى چىق.
كېسەللىكنىڭ سەۋەبى—
ئاشۇ گۆشتە، بۇ ئېنىق!“

بۇ ھۆكۈمدىن ھەممەيلەن،
قايسىل بولۇپ سۆزلەپتۇ،
ئۇلار دورا بېرىپلا،
موك دەرەمنى كۆزلەپتۇ. . .

بىرىپ باشقا بىر ئۆيگە،
ئۇلار كۆرۈپ شاپاقنى؛

بىر-بىرىگە قارىشىپ،
بىلىۋاپتۇ ”چاتاق“نى.

كارۋات ئۆزى ئۈچ بالا،
ئۆلۈك كەبى ياتارمىش.
”قانداق قىلاي؟“ دەپ ئانا،
چۇقان-سۈرەن سالارمىش.

تېۋىپ ئوغلى ئولتۇرۇپ،
تەكشۈرۈپتۇ بىر-بىرلەپ.
تومۇر تۇتۇپ دەپتۇدەك:
”كېسەل بولماس بى سەۋەب!

جىق يەپ قوغۇن-تاۋۇزنى،
كېسەل بوپتۇ بالىلار.
ئاغرىتىپتۇ قورساقنى،
غەلدە-غەشتە، لاۋىلار. . .“

بۇ ھۆكۈمدىن ئۇلارمۇ،
قايسىل بولۇپ سۆزلەپتۇ.
”تېۋىپ“ ”دور“ بېرىپلا،
موك پايدىنى كۆزلەپتۇ! . . .

شۇنداق قىلىپ ئۇلارنىڭ،
ئېقىپ قاپتۇ ”ھۈنرى“.

مۈلۈك، دەرەم-پۇلسمۇ،
كۆپىيىپتۇ كۈنسىرى.

تېۋىپ ئوغلى دەپ قاراپ،
ھەركىم ئاڭغا پۈتۈپتۇ.
يۇرت-يۇرتلاردا كېسەللەر،
نۆۋىتىنى كۈتۈپتۇ. . .

كېيىن ئۇلار يۇرتلارغا،
بارمايدىكەن ئالدىراپ.
يەڭگىل كېسەللەر ئۆزى،
كېلىدىكەن ھاسىراپ.

بەزى ئېغىر كېسەلنى،
ئېپكېلەرگەن ھارۋىدا.
قول قوشتۇرۇپ تۇراركەن،
”مەشھۇر تېۋىپ“ ئالدىدا.

ياساپ قويۇپ ”تېۋىپلار“،
بىرنەچچە خىل ”دورا“نى؛
ئۇندۇرۇپتۇ مال-مۈلۈك،
ئېتىپ تازا پورنى. . .

”ئاتا مىراس تېۋىپ“نىڭ،
داڭقى ھەريان كېتىپتۇ.

ئىككى ھۇرۇن بىرمەھەل،
مەقسىتىگە يېتىپتۇ... .

ئويلىماپتۇ ئۇلار ھېچ،
بولۇشىنى شەرمەندە... .
ئالدامچىلىق بوپتۇ پاش،
بىر كۈن كېسەل كۆرگەندە:

كېلىپ قاپتۇ بىر يىگىت،
چاقىرغىلى ئۇلارنى؛
سوۋغات قىلىپ بىرمۇنچە،
ئۈزۈم، ياڭاق، ئانارنى.

دەپتۇ: ”يىراق كۆرمەستىن،
بىزنىڭ ئۆيگە بارغايلا.
كېسەل ئىدى جان دادام،
ئاڭا نەزەر سالغايلا!

ئېغىر بولغاچ ئەھۋالى،
ئېپكېلىشكە بولمىدى.
يوللارمۇ ھەم بەك ئوسال،
ئۆيدە ھارۋا يوق ئىدى... .“

ئاتلىرىغا مىنىشىپ،
بەك ئىشىنىپ ئۆزىگە؛

ھەيۋەت بىلەن بېرىپتۇ،
ئاشۇ يىگىت ئۆيگە.

نەزەر سېلىپ ھويلىغا،
ھېچنىمىنى كۆرمەپتۇ.
ئالاقزادە بولۇشۇپ،
بېشىدىن ئىس ئۆرلەپتۇ!

بىر بۇلۇڭدا تۇرارمىش،
ئېشەكنىڭ جۈل توقۇمى.
يېقىن بېرىپ قارىسا،
كۆرۈنمەپتۇ قوشقۇنى.

شۇ بىر توقۇمدىن باشقا،
يوق ئىكەن ھېچبىر نېمە.
ئۇلار ئۆيگە كىرىپتۇ،
بولغىنىچە بەك جىلە.

دادىسىنى يىگىتنىڭ،
شۇنداق بىر قۇر ”تەكشۈرۈپ“؛
دەپتۇ ئادەت بويىچە،
تومۇرنى تۇتۇپ كۆرۈپ:

”... قارىغاندا ئەھۋالدىن،
توقۇم يېگەن ئوخشايدىلا!

شۈنچە مەينەت قۇشقۇنى،
يەپ تاشلاپلا ئۇقمايلا!

تەنلىرىدە كېسەللىك،
دەل شۇنىڭدىن باشلانغان!
يۇقۇپ ئېشەك يېغىرى،
كۆزلىرىمۇ ياشلانغان!“

”تېۋىپ“نىڭ بۇ سۆزىدىن،
ھەممە ھەيران بولۇپتۇ.
قاراپ تۇرغان كېلىنلەر،
ئېغىز توسۇپ كۈلۈپتۇ! . . .

ئۆزلىرىنى تۇتالماي،
ھەممە قاتتىق كۈلۈشۈپ؛
كەتكىلىمۇ تاس قاپتۇ،
ئۈچەيلىرى ئۈزۈلۈپ! . . .

يىگىت توختاپ كۈلكىدىن،
دەپتۇ: ”قويۇڭ چاقچاقنى!
بىزنى ئۇنداق كۈلدۈرمەي،
دەپ بېقىڭچۇ (چاتاق، نى!“

”تېۋىپ“ شۇندا ئالىيىپ،
سارغىيىپ ھەم تاتىرىپ؛

دەپتۇ يەنە يىگىتنى،
بىر بۇلۇڭغا چاقىرىپ:

”راست گەپ قىلدىم، دادىڭىز—
جەزمەن توقۇم يېگەن گەپ!
قاراڭ، ئىشەنمىسىڭىز،
ئاۋۇ توقۇمدا سەۋەب!

گەر يېمىسە توقۇمنى،
كەمتۈك، يىرتۇق ئۇ نېچۈن؟!
يەپ كەتمىسە دادىڭىز،
بولاتتى توقۇم پۈتۈن! . . .“

تېۋىپ ئوغلى شۇنداق دەپ،
”دورا“ بەرمەك بولۇپتۇ.
يىگىت جىسمى شۇ ئەسنا،
دەرغەزەپكە تولۇپتۇ!

دەپتۇ: ”يوقال ئالدامچى!
كەسمەي بىكار تىلىڭنى!
تىغ ئالماستا قولۇمغا،
ئېلىپ كەت ئىت جېنىڭنى!!!“

سالماقچىمۇ سەن جىگدە،
كەمبەغەلنىڭ بۆكسە؟! . . .“

شۇنداق دېگەچ “تېۋىپ” نىڭ،
چىڭ تېپىپتۇ كۆتىگە!

“تېۋىپ” ھەمدە “شاگىرتى”،
ئانقا مىنىپ قېچىپتۇ...
بۇ ئىش شۇنچە تىزلىكتە،
ھەر تەرەپكە يېتىپتۇ... .

شۇ ئىككى ئالدامچىغا،
لەنەت ئوقۇپ ئەل-ئاۋام؛
تىل ياغدۇرۇپ يۇرت ئىچرە،
بېرىشمەپتۇ ھېچ ئارام.

تېۋىپ ئوغلى قىلىسمۇ،
ئىشلىرىغا پۇشايمان؛
كېيىن چەككەن ھەسرەتى،
پايدا بەرمەپتۇ ھامان.

“ئالدامچىنىڭ قۇيرۇقى—
بىر تۇتامدۇر” دېگەن گەپ،
دەل شۇنىڭدىن قالغانىكەن،
بىزمۇ كەلدۇق شۇنى دەپ.

خاتىمە

بۇ چۆچىكىم تۈگىدى،
ئىبرەت ئېلىڭ، ئوقۇرمەن.
چۆچەكتىكى ۋەقەگە،
نەزەر سېلىڭ، ئوقۇرمەن.

ھالال مېھنەت قىلىشىڭىز،
نامىڭىزنى ئۆچۈرمەس.
ئىلىم ئىشى مەڭگۈگە،
ساختىلىقىنى كۆتۈرمەس.

2000-يىلى 5-ئاي، قەشقەر.

سه بييله ر قه لبسدن

ئارزۇيۇم

خۇددى كۈندەك دىلدا ئىشەنچ نۇرلىنىپ،
گاڭ بىلەكلىك جەڭچى بولۇش ئارزۇيۇم.
يىلنى قىستاپ تولسام دەيمەن قەرەلگە،
بىراق كىچىك تېخى مېنىڭ ياش، بويۇم.

چوڭ بولغاندا جەڭچىلىككە يارايمەن،
ئۈمىدىمنىڭ ئۇچقۇنىغا ئوت يىقىپ.
ۋەتىنىمنى قارچۇغۇمدەك ساقلايمەن،
چېگرىلاردا ھوشياراند كۆز تىكىپ.

شەرەپ ماڭا جەڭچى بولسام مۇبادا،
ئالقىشىم كۆپ يۈرىكىمدىن-دىلىمدىن.
ئىرادەم بار، نى مۇشكۈللەر كۈمپەيكۈم،
شان كەمىرى يېشىلمەيدۇ بىلىمدىن.

1957-يىلى 8-ئاي، قەشقەر.

لە گلەك

گۈل چېكىلگەن قەغەزدىن،
ياسمۇالدېم بىر لەگلەك.
چۈچىسىنى بېكىتتىم،
پۈتتى ”چوكان سېكىلەك“.

قويۇپ بەردىم ئاسمانغا،
ئۈچتى قۇشتەك لەپىلدەپ.
يېپىنى تۇتۇپ ئۈچىدىن،
يۈگرەپ ماڭدىم ئەگىدەپ.

زوقمەنلىكتە، ھەۋەستە،
كۆز تىكەنتىم لەگلەككە.
ئۆرلەپ كەتتى لەگلىكىم،
بۇلۇتلاردىن ئۆتمەككە.

چىقماق بولدۇم ئاسمانغا،
ئاڭا قانات بېكىتىپ.
بولاي دېدىم ئىجادكار،
پەن سىرىنى كەڭ ئېچىپ.

ئايغا مېھمان بولسەن

ئاڭلىغانتىم بورۇندىن،
ئاي ھەققىدە كۆپ چۆچەك.
كۆز تىكەتتىم ئاسمانغا،
ئايغا ئۇچماق بولغاندەك.

قەلبىمدىكى ئىنتىلىش،
ئۆرلەر ئىدى داۋاملىق؛
سوئال قويۇپ مومامغا،
بەرمەس ئىدىم ئاراملىق:

”يۈزىدىكى نېمە داغ،
ئاي نېمىشقا دۈگىلەك؟
تورماي دائىم جايدا،
قانداق ماڭار چۆگىلەپ؟ . . .“

—”خۇدا بىلەر بۇ سىرنى،
ئۇخلا قوزام، ئوخلىغىن،—
دەپ بەزلەيتتى قېرى چال،—
مۇنداق سوئال سورىمىغىن.“

* * *
ئارزۇ ئاشتى ئەمەلگە،
ئاينىڭ يولى ئېچىلىپ.
چۆچەكتىكى تىلىمىنىڭ،
سىر-تۈگۈنى يېشىلىپ.

ئايغا مېھمان بولمەن،
يېتىپ ئارزۇ-مۇرادقا.
پەن-بىلىمدىن، ھۈنەردىن،
ئىگە بولۇپ قاناتقا.

1959-يىلى 9-ئاي، قەشقەر.

ئانا ئارزۇسى

ئۆز ئوغلنىڭ بەختى—ئانا بەختىدۇر،
مىڭ رازىمەن مەن سېنىڭدىن جان بالام.
ئۆسكىن، ئولغاي، بۇ گۈللەشنىڭ ۋاقتىدۇر،
ئەجدادلىرىڭ سىزىپ بەرگەن يول تامان.

مېۋە بەرسە تەرگەن قىزىل ئورۇقلار،
ئىخ ئۆرگىلەي، شۇ ئاناڭنىڭ شادلىقى...

سەن مېنىڭكى نۇر چىراغىم، كۆرۈمسەن،
سەننىز ماڭا يوقتۇر ھايات تاتلىقى.

ئارزۇيۇم شۇ: پاك قەلبىمنىڭ ئىشىكى،
غۇنچە ئوخشاش پۇراق چېچىپ ئېچىلغىن!
قەھرىمانلىق، باتۇرلۇقنىڭ كۆكىدە،
نۇر تارتىپ، يالقۇن بولۇپ چېچىلغىن!

1961-يىلى 3-ئاي، قەشقەر.

ئوغلۇم ئارزۇسى

ئىشتىن يېنىپ ئۆيگە كەلسەم،
ئوغلۇم غەيرەت ئويۇندا؛
چىۋىق مېنىپ ئات ئويناپتۇ،
يۈگەنلىرى بويىنىدا.

بىر قولىدا قامچىسى،
ئاتنى ئۇرۇپ چاپتۇرار.
تايچاق شوخشۇپ، تىپچەكلەپ،
قانائەت ياساپ تېز ئۇچار.

ئوڭ قولىدا مىلتىقى،
زەپ چىرايلىق ياسالغان.
شويىنا بىلەن شىمىداپ،
يەلكىسىگە ئېسىلغان.

شەپكىسىدە بەش يۇلتۇز،
نۇر چاچىدۇ پارقىراپ.
زوقلىنىپ دەم ئىچىمدە،
ماڭدىم شۇ يان ئالدىراپ.

مېنى كۆرۈپ ئەگىدەپ،
چىپ توختىدى يېنىمدا.
سالام بېرىپ بىر ئەپلىك،
ماڭدى يەنە ئويونغا.

غەلبە قىلىپ ”ھۇررا!“ دەپ،
بىر ئايلاندى يېنىمىدىن.
كوماندىرى مەن بولدۇم،
توختاپ قالدى گېپىمىدىن:

—قانداق ئويۇن بالام بۇ،
تىنمايدىغان بىر مىنۇت.
باشقىسىنى ئوينىغىن،
ھاردۇق ئېلىپ، ئولتۇرۇپ...

—جېنىم دادا ياقىدۇ،
مۇشۇ ئويۇن دىلىمغا،
جەڭچى بولۇش ئارزۇسى،
سىڭگەن يۈرەك قېنىمغا...

دېگىنىدە غەيرەتجان
كۆتەردىم دەس ئېگىزگە.
ئۇنىڭ بىلەن شۇڭغۇدۇم،
ئىستىقبال دېڭىزىگە.

—”شېكەر تىلىڭدىن ئۆرگۈلەي،
ئارزۇيۇڭغا تەسەددۇق.
جەڭچى، ئالىم، شائىر... بول،
ھەممىسىگە يول ئوچۇق!”

1962-يىلى 2-ئاي، قەشقەر.

بەختى پارلاق پىئونېر

كوممونيستىنىڭ نەۋرىسى،
كوممولنىڭ ئىنىسى،
كوممۇنىزم ۋارىسى،
بايراقچىسى-تۇغچىسى،
بەختى پارلاق پىئونېر.

پارتىيىنى دىلىدىن ،
ئارتۇق كۆرگەن چېنىدىن ،
قۇۋەت ئېلىپ سۆزىدىن ،
ماڭغان دادىل ئىزىدىن ،
قەلبى قايناق پىئونېر .

كەڭ ۋەتەندە يايىرىغان ،
گۈلدەك ياشناپ ئاينىغان ،
سائادىتى پارلىغان ،
دىلىنى شادلىق چارلىغان ،
خۇشال-خۇشچاق پىئونېر .

كۈرەش قىلىپ ئۆملۈكتە ،
باغ ياسىغان مەكتەپتە ،
ئۆگىنىشتە-ئەمگەكتە ،
تىنماي ئالغا سەكرەشتە ،
نامى چاقماق پىئونېر .

دوستلار بىلەن سۆيۈشكەن ،
مېھرى قويۇپ كۆيۈشكەن ،
بىللە ئويناپ كۈلۈشكەن ،
چىن دوستلۇقتا ئۆتۈشكەن ،
ئىجىل-ئىناق پىئونېر .

شادلىقىدىن كوي توقۇپ،
ناخشا ۋە غەزەل ئوقۇپ،
بارابان-دۇمباق سوقۇپ،
تنتىرەتكەن ئاسمان-ئوپۇق،
ھەممە ئامراق پىئونىر.

ۋەتىنىمنىڭ غۇنچىسى،
كېلىچىكى-كەلگۈسى،
قوشقىنىڭ ئۇنچىسى،
ئىلھامچىسى-كۈيچىسى،
ئۈمىد-چىراغ پىئونىر.

1962-يىلى 3-ئاي، قەشقەر.

يۈرۈك دوستلار مەكتەپكە

(چاتما)

ئانا مەكتەپ

دىلغا چىراغ ياندۇرۇپ،
ئىلىم بەرگەن، نۇر بەرگەن؛
كۆڭلىمىزنىڭ بېغىغا،
خۇشپۇراقلىق گۈل تەرگەن—

ئانا مەكتەپ سېنى بىز،
قەلبىمىزدىن سۆيىمىز.
سەن ئىككىنچى ئانىمىز،
چىن مېھرىڭدا كۆيىمىز.

يېڭى ئوقۇش يىلىمىز

بۈگۈن مانا باشلاندى،
يېڭى ئوقۇش يىلىمىز،

خوشاللىققا-شادلىققا،
چۆمدى بىزنىڭ دىلىمىز.

بىز مەكتەپكە ماڭغاندا،
كۆكنى ياردى ئۈنمىز.
قوللىمىزدا گۈلدەستە،
ئۇستازلارغا سۈنمىز.

كېلەر يىللىق ئوقۇشقا،
كۈچ توپلىدۇق ھەممىمىز.
كۈندىن-كۈنگە ئۆرلەشكە،
چىڭ باغلاندى بىلىمىز.

ئىلىم-پەننىڭ ئىشىقىدا،
يالقۇن بولدى قەلبىمىز.
تىك چوققىغا چىقىشقا،
پىدا بىزنىڭ جېنىمىز.

تۇنجى قوغغىراق

قاتار-قاتار گىلاستوكلۇق بالىلار،
خۇشاللىنىپ كىرىپ كەلدى مەكتەپكە.
تىلى تاتلىق قىزىل گۈللەر-لالىلەر،
ئوخشار ئىدى باھاردىكى چېچەككە.

—سالام، ئوستاز!
—سالام دولقۇن، ئازادەم. . . .
—ئانا بالا كۆرۈشكەندەك كۆرۈشتى.
ئۇلار تورار بىر-بىرىگە كۆز تىكىپ،
لېكىن شۇ تاپ يۈرەكلىرى سۆيۈشتى.

خۇشخوي، خۇشۋاق قەلبى نۇرلۇق ئۆسمۈرلەر،
مەكتىپىگە قېنىپ-قېنىپ باقاتتى؛
مەكتەپ بېغى-گۈلزارىدا تىنىمسىز،
كېپىنەكتەك شوخشۇپ قانات باقاتتى.

باغنىڭ ئىچى جۇلايدۇ ئاجايىپ،
بايرام تۈسى ئالدى ئەتراپ—ھەممە ياق.
شۇ منۇتتا سىنىپلارغا چاقىرىپ،
جاراڭلىدى ئەڭ دەسلەپكى قوڭغىراق.

ھاياجاندا كىرىپ ئۇستاز سىنىپقا،
باقتى ھەمسات مۇھەببەتلىك كۆز بىلەن.
ئاچتى ئاندىن كىتابنىڭ باش بېتىنى،
دەرس باشلىدى مەرىپەتلىك سۆز بىلەن.

ئۆسمۈر قەلبى دېڭىزغا بىلىمنىڭ—
ھايات بەخش دەريالىرى قۇيۇلدى!

شاگىرتلىقنىڭ ئاشۇ ئېسىل مىنۇتى،
دىللىرىغا نەقىش بولۇپ ئويۇلدى! . . .

1963-يىلى 9-ئاي، قەشقەر.

بەش يۇلتۇز

ئەڭ ئەزىز نەرسىگە مېھىر قويغاندەك،
كۆزۈمنى ئۈزەلمەي قارايمەن دائىم.
قەلبىمدە بىر روشەن چىراغ يانغاندەك،
قىزىل نۇر ھۆسنىدە پارلار چىرايم.

بەش يۇلتۇز—جەڭجىننىڭ شەرىپى، شانى،
بەش يۇلتۇز—بەش مەشئەل نۇرلىنىپ يانغان.
بەش يۇلتۇز تاقىغان كۈرەشچان مەردلەر.
زۇلۇمنى يوقىتىپ ئۈستۈنلۈك ئالغان.

ۋۇجۇدى تۇشتىن ئۇرغۇتىپ غەيرەت،
چۆللەرنىڭ يۈزىگە يايغان يېشىللىق؛
ھەر ئۆتكەل چېلىشتا بولغاچ غەلبە يار،
بەش يۇلتۇز چېكىگە گۈل قىپ ئېسىقلىق.

مەيلىمنى بىرسىگە بېرىپ قويغاندەك،
بەش يۇلتۇز ھۆسنىگە تويماي قارايمەن!

ياشلىق ئارزۇيۇم قاقىدۇ قانات،
چوڭ بولۇپ يۇلتۇزنى مەنمۇ تاقايەن! . . .

1964-يىلى 2-ئاي، قەشقەر.

تەقىل تەسىراتلىرى

(چاتما)

ئايرىلمىدىم كىتابتىن

ئايرىلمىدىم كىتابتىن،
بۇ يىلى يازلىق تەتىلدە.
ئوستازىمنىڭ سۆزىنى،
ئورۇنلىدىم ئەمەلدە.

ھەربىر دەرسنى—ماۋزۇنى،
كۆز ئالدىدىن ئۆتكۈزدۈم.
تاپشۇرۇقنى ۋاقتىدا،
ئىشلەپ تولۇق پۈتكۈزدۈم.

كىتاب مېنىڭ جان دوستۇم،
ماڭا ھەمراھ ھامانە.

كۆپلەپ بىلىم ئالمىن،
شۇنى كۈتەر زامانە.

بولدۇم كىچىك تەشۋىقاتچى

ئىشتىن يېنىپ ئەزالار،
كەلگىنىدە پاراخغا؛
قىزغىن سۆھبەت قورۇشۇپ،
چۈشكىنىدە پاراخغا؛

چاقىردىم مەن دىققەتكە،
قۇلاق سالىدى ھەممەيلەن.
تەشۋىقاتنى باشلىدىم،
ئاددىي، راۋان تىل بىلەن.

قۇرۇلتاينىڭ روھىنى،
ھەربىر دىلغا سىڭدۈردۈم.
يەنە بېرىپ ئۆيمۇئۆي،
قېرىلارغا بىلدۈردۈم.

ئاڭلاپ ئۇنى دېھقانلار،
ئىچ-ئىچىدىن شادلاندى.
كۆرۈپ روشەن ئىقبالنى،
چوڭ سەپەرگە ئاتلاندى.

لېي فېڭ روھى قەلبىمدە

قىلىپ بەردىم ياخشى ئىش،
ماڭا ھاجەت كىشىگە.
جان كۆيدۈردۈم داۋاملىق،
كوللېكتىپنىڭ ئىشىگە.

تەردىم باشاق، دانلارنى،
ئېتىمزلاردىن، خاماندىن.
ئوغۇت يىغدىم تاغارلاپ،
مەھەللىدىن، ھەر ياندىن.

قېرىلارغا قارارلىق،
يېرىپ بەردىم ئوتۇننى.
كىر-قېتىنى يۇيدۇم ھەم،
ياردەم قىلىپ سوپۇننى.

قىزى يوققا قىز بولدۇم،
ئوغلى يوققا ئۆز ئوغۇل.
لېي فېڭ روھى قەلبىمدە،
ئاچقاچ شۇنداق قىزىلگۈل.

ئېتىزدا

يېزىمىزدا-گۈلشەندە،
ئوما ئوردۇم ھارماستىن .
ئۈزۈم كىچىك بولساممۇ،
باشقىلاردىن قالماستىن .

تەردىم ئېتىز، خاماندا،
چېچىلغاننى قويماستىن .
ئارمان قالدى يۈرەكتە،
ئوما ئورۇپ تويماستىن .

قانداق تۇرسۇن مۇھەببەت،
دېھقان ئۈچۈن يانماستىن .
ئېتىزدا ئىشلەپ چېنىقتىم،
بەدەنلىرىم ئالماستىن .

سۇ ئۈزۈش

ئالتۇن قۇياش نۇر چېچىپ،
كۆككە جىيەك تاققاندا؛
ئۆستەڭلەردە سۈزۈك سۇ،
شاۋقۇنلىنىپ ئاققاندا؛

كەلدۇق ئۆستەڭ بويىغا،
ساۋاقداشلار راسلىنىپ،
ئۈزدۇق سۇدا بەھوزۇر،
راھەتلىنىپ، شادلىنىپ.

ئۈزۈپ چىقتۇق مەزىلىگە،
مۇسابىقە-بەس-بەستە.
شۇنداق خۇشال ئوينىدۇق،
ئەتىگەندە ھەم كەچتە.

سۇ ئۈزۈشتە چىنىقتىم،
راست تاۋلاندى ئىرادە.
سالامەتلىك—ساغلاملىق،
ئاشتى تولا-زىيادە.

سايھەت

دۇمباق چېلىپ سەپ تۈزۈپ،
تاققا قىلدۇق سايھەت.
دولقۇن، نىغمەت، گۈلسەنەم،
كۆرسەتتى كۆپ ماھارەت.

مۇز قاپلىغان چوققىنىڭ،
چىققىنىدا ئۇچىغا؛
ھەيران قالدۇق ئۇلارنىڭ،
پاراستى، كۈچىغا.

ئۆستى بىزدە باتۇرلۇق،
قەھرىمانلىق جاسارەت.
زادى ئەستىن چىقمايدۇ،
تاققا قىلغان ساياھەت.

چۈجە

چۈجە باقتىم بىر تالاي،
دان چېچىپ ھەم سۇ قويۇپ.
چوكۇلدىسا چۈجىلەر،
خۇشاللاندىم زوقلىنىپ.

دالىلاردا ئوينىدىم،
چۈجىلەرنى ئوتلىتىپ؛
ھەم ئۇنىڭكى دۈشمىنى،
سار، قوزغۇننى يوقىتىپ.

چۈجىلەرنى ئەي قىلىپ،
يېتىشتۈرسەم بەرنى.

ئورۇندايمەن ئەمەلدە،

مەكتەپتىكى ۋەدىنى.

* * *

ئۆتتى شۇنداق تەتلىم،
زەپ كۆڭۈللۈك، مەزمۇنلۇق.

شېئىر يازدىم دوستلارغا،

تەسرەتسم توغرۇلۇق.

1979-يىلى 8-ئاي، قەشقەر.

ئېلىيارجاننىڭ تىلىكى

كەنجى ئوغلۇم ئىلىيارجان

ئەلاچىدۇر ئوقۇشتا.

ئوقۇغاننى كۆڭۈلگە،

ئىخلاس بىلەن توقۇشتا.

داىم مودېل ياسايدۇ،

تاپشۇرۇقنى تۈگىتىپ.

زېرىكمەيدۇ ھەرگىزمۇ،

ئۆكسىغا ئۆگىتىپ.

مودېلنىڭ قاق كۆكسىگە،

ئورنىتىدۇ موتۇرنى.

ياسۋالغان ئمكەكلەپ،
پارچە-پۇرات تۆمۈرنى.

قاتتىق كارتۇن قەغەزدىن،
پۈتكەن ئمكى قانئى.
ئوقۇغاننى ئمىلىتىش
ئۇنىڭ ياخشى ئادىتى.

ئۇچقان چاغدا سامۇلىيۇت،
قايناپ تاشار شادلىقى.
بارچە ئويۇن ئمچىدە،
شۇ قىزىقى-تاتلىقى.

ليۇتچىك بولۇش ئارزۇسى،
چىڭ ئورنىغان دىلىغا.
ئايلىنىمەن، دەيدۇ ئۇ،
ئەلنىڭ ئالىم ئوغلىغا.

1994-يىلى 6. ئاي، قەشقەر.

نەۋرە قىزىم

بىر نەۋرەم بار بەك ئوماق،
گۈلزىبا ئاتلىق.
نەۋرە دېگەن شۇنداق بولسا،
بالا بەك تاتلىق.

بىر جۈپ كۆزى نۇرلۇق چىراغ،
قاشلىرى قارا.
ئىككى مەڭزى قىزىل ئالما،
چاچلىرى تالا.

ئۆگىنىشتە ئەلاچى ئۇ،
سىنىپ كادىرى.
مۇكاپاتنى قوشلاپ ئالار،
خۇشخەت ماھىرى.

دەرس ۋاقتىغا ھەر دائىم،
كېچىكمەس ھەرگىز.
تاپشۇرۇقنى ئىشلەيدۇ،
شۇنچە بەلەن، تېز.

ھۆرمەتلەيدۇ چوڭلارنى،
بەكمۇ مېھرىبان.
ياخشى ئىشقا پەرۋاندىدۇر،
ھەر يەردە ھامان.

مۇقىملىقنى-تىنچلىقنى،
ئەلا بىلىدۇ.
ئىتتىپاقلىق كۈيىنى،
ئوقۇپ تۇرىدۇ.

باغۋەن خۇشال بولمامدۇ،
كۆچەت گۈللىسە.
بەختىم شۇدۇر گۈلزىبا،
ئالغا ئۆرلىسە.

1997-يىلى 5-ئاي، قەشقەر.

ھەر ئىشنىڭ ئۆز ئېپى بار

مايمۇن دېگەن ئەقىللىق،
ھەممە ئىشنى بىلىدۇ.
بەزى چاغدا شۇ ئەقلى،
دۈمبىسىگە چىقىدۇ.

I

يازنىڭ ئوچۇق بىر كۈنى،
مايمۇنلار توپ ئوينىدى.
چۈشۈپ ھەممە مەيدانغا،
ھەر تەرەپتە سويلىدى.

قىيا-چىيا ئاۋازى،
يەتتى كۆككە-پەلەككە.
شۇ ئەسنادا قول توپى،
چۈشۈپ كەتتى كۆلچەككە.

كۆلچەك ئىدى بەك چوڭقۇر،
سۇ قۇيۇلۇپ تۇراتتى.
مايمۇنلار باش چايقىشىپ،
ئامال ئىزدەپ يۈرەتتى.

كۆلچەك تولۇپ لەبەلەپ،
توپ لەيلىدى ھەمساتتا.
خۇشاللىنىپ مايمۇنلار،
توپنى سۈزدى پالاقتا.

II

ھاۋا تۇتۇق بىر كۈنى،

مايمۇنلار توپ ئوينىدى .

چۈشۈپ ھەممە مەيدانغا ،

ئويناپ-ئويناپ تويمىدى .

شۇ ئەتراپتا بەكمۇ تىك

بىرلا قۇدۇق بار ئىدى .

ئەلمىساقىتىن شۇ قۇدۇق

جانلىقلارغا يار ئىدى .

چۈشۈپ كەتتى پۈتلۈشۈپ ،

نۆۋەي مايمۇن بالىسى .

ئويۇن تۈگەپ يانغاندا ،

ئاندىن بىلدى ئانىسى .

ھەممەيلەن جەم بولۇشتى ،

تىك قۇدۇقنىڭ بېشىغا .

چارە-تەدبىر ئويلاشتى ،

مايمۇنجاننىڭ ئىشىغا .

ئاخىر بىرسى دەيدىكى :

”سۇ قويىلى قۇدۇققا .

توپمۇ شۇنداق چىقىغۇ ،

ئۆزى كەلدى قىرغاققا .“

باشمۇ تازا قاتقاندا
ياقتى بۇ گەپ قۇلاققا.
ئېرىق چېپىپ، بۇلاقنى—
تۇتاشتۇردى قۇدۇققا.

تولدى قۇدۇق لەبەلەپ،
بالا مايمۇن لەيلىدى.
ئانا ئاچتى ھازىنى،
دادۇ-پەرياد ئەيلىدى.

مايمۇنلارنىڭ ھەسرەتتە
جىمىرلىدى يۈزلىرى.
سۇدىكى بۇ قىسمەتتىن،
چەكچىيىشتى كۆزلىرى...

* * *

ھەر ئىشنىڭ ئۆز ئېپى بار،
شۇ ئېپىنى تاپقۇلۇق.
بىر قۇلۇپنى پەم بىلەن،
بىر ئاچقۇدا ئاچقۇلۇق!

1996-يىلى 2-ئاي، قەشقەر.

ياخراق ناخشيلار

تېرىمچى قىز ناخشىسى

كېۋەز گۈللەپ ئېچىلدى،
كۆزنى چېقىپ پارقىراپ.
پاختىزاردا ئىشلەيمەن،
ناخشا ئېيتىپ، ۋارقىراپ.

مېھنىتىمنىڭ گۈلى بۇ،
ئاپئاققىنا ئېچىلغان.
گۈلبېغىمنىڭ بوينىغا،
مارجان بولۇپ ئېسىلغان.

ئىككى قوللاپ تېرىيمەن،
ئېچىلغاننى ئۇدۇللاپ.
تالماس ھەرگىز بىلكىم،
تەرسەم-يىغسام توننىلاپ.

تاغ ياسىسام پاختىدىن
خۇشاللىققا تولمەن.
توقۇمىچى دوستۇمغا،
سوغا قىلىپ سۇنمەن.

1958-يىلى 8-ئاي، قەشقەر.

ئۆستەڭ چاپتىم سېنى دەپ

ئۆركەش ياساپ ئاققان سۇ،
زىننىتىدۇر يېزىنىڭ.
دىل مېھرىنى تارتىدۇ،
دېھقان ئوغۇل-قىزىنىڭ.

ئۆستەڭ چاپتىم سېنى دەپ،
ئېتىزلارغا ئاچ، گۈلۈم.
مول ھوسۇلنىڭ جېنى بۇ،
مايسىلارغا چاچ، گۈلۈم.

يېڭى چاپقان ئۆستەڭنىڭ،
ئېگىزلەتتىم قېشىنى.
چىن مېھنەتتىن زوقلىنىپ،
كەلگىن ئەمدى ئىچىلى.

1959-يىلى 10-ئاي، قەشقەر يېڭىشەر.

گۈلباغ بىزنىڭ يېزىمىز

گۈلباغ بىزنىڭ يېزىمىز،
ئۇندا گۈللەر ئېچىلغان.
ئۇنىڭ خۇشبۇي ھىدىلىرى،
ھەر تەرەپكە چېچىلغان.

كۆز چاقىنىتار جامالى،
يۈرەكلەرگە زوق بېرىپ.
غەيرەت بىلەن ئىشلەيمىز،
پەرھات كەبى تاغ يېرىپ.

قايتارما:

گۈلباغ بىزنىڭ يېزىمىز،
بۇلبۇل ئاڭدا دىلخۇمار.
كەتمەس ئۇنىڭ قوينىدىن،
مىسلى گۈزەل نەۋ باھار.

1959-يىلى 11-ئاي، قەشقەر يېڭىشەر.

ئەللەي ناخشىسى

ئۇخلا قوزام شادىمان،
بەخت بەغى-يەسىلدە.
زامانىمىز گۈلى سەن،
ياشنىغان تۆت پەسىلدە.

يېسەڭ مايلق نېنىڭ بار،
ئىچسەڭ سۈتلۈك چېپىڭ بار.
ئويناي دېسەڭ ئويۇنچۇق،
چالساڭ راۋاب، نېپىڭ بار.

تالماس ھەرگىز قوللىرىم،
بۆشۈكۈڭنى تەۋرەتسەم.
ئۈمىدىم شۇ: ۋەتەننىڭ
جەڭچىسى قىپ ئۆستۈرسەم.

1960-يىلى 6-ئاي، قەشقەر مارالبېشى.

پارتىيە ھەققىدە ناخشا

ئەي ئۇلۇغ كومپارتىيەم،
تومۇردىكى قېنىمىسەن.
ھايات بېرىپ ئۆستۈردۈڭ،
كۈچ قۇۋۋىتىم-جېنىمىسەن.

بۇلبۇل بۇلۇپ سايىسام،
شېكەر تامار تىلىمىسەن.
سۈتتەك ئاپئاق بىغۇبار،
قەلبىمىسەنۇ—دىلىمىسەن.

تەنگە دەرمان مادارىم،
يۆلەنچۈكۈم تېغىمىسەن.
قىشى بولماس باھارىم،
گۈلگە تولغان بېغىمىسەن.

ئەتمىز پارلاق گۈزەل،
نۇر چاچقۇچى ماھىمىسەن.
شانلىق ئۇزۇن سەپەردە،
يولباشچىمىسەن-داھىمىسەن.

1960-يىلى 7-ئاي، قەشقەر.

قولۇڭ گۈلمۇ، ئالتۇنمۇ؟

نامى قوتلۇق ئارمىيە،
مېھرىڭ چەكسىز دىللاردا.
شۆھرىتىڭ، شەرەپ-شانىڭ،
غەزەل-داستان تىللاردا.

سەن ئېلىمنىڭ قۇدرىتى،
پولات قالقان، تۇۋرۇكسەن.
بېغىشلىدىڭ خەلقىگە،
ئاسايىشلىق، ھۆرلۈكسەن.

بوستانلارنى گۈل دېسەك،
گۈل ئۈستىگە گۈل باستانىڭ.
قېقىر سايىنىڭ، غاش چۆلىنىڭ،
بويىنغا چېچەك ئاستىڭ.

قايتارما:

نامى ئۇلۇغ ئارمىيە،
قولۇڭ گۈلمۇ، ئالتۇنمۇ؟
ئەلگە مېھرىڭ-ئەقىدەڭ،
قۇياشمۇ يا يالقۇنمۇ؟

1960-يىلى 8-ئاي، قەشقەر.

يېزا قىزى—روشهنگۈل

يېزا قىزى—روشهنگۈل،
ئاي دالاغا بارامسەن؟
ھەيران ساڭا خالايسۇ،
ئىشلەپ زادى تالماسەن؟

كەڭ ئېتىزغا يول ئالساق،
غۇلاچ-غۇلاچ سول ئالساق؛
يېڭىسەن يىگىتلەرنى،
مەيدە قېقىپ قول سالساق.

تولۇن ئايدەك يۈزۈڭگە،
جۈپ ياقۇتتەك كۆزۈڭگە؛
كۆيۈپ قالغان يىگىتمەن،
تەشنا سىنىڭ سۆزۈڭگە.

ئىش قوينىدا سىنىغىن،
ماڭا ئېغىر شەرت قويۇپ.
ئاندىن كېلەي ئالدىڭغا،
ساڭا ئوخشاش مەرد بولۇپ.

يېزىمىز گۈزەل

يېزىمىز گۈل-گۈلىستان،
مىسلى جەننەت بىر بوستان.
يېزىمىزنى مەدھىيىلەپ،
ئوقۇيمىز غەزەل داستان.

قايتارما:

يېزىمىز گۈزەل بىزنىڭ،
مېھرىمىز غەزەل بىزنىڭ.

بۆلبۈل تەشنا گۈللەرگە،
بېلىق دەريا-كۆللەرگە.
راسا ئىشلەپ تەر تۆكۈپ،
ھايات بەردۇق چۆللەرگە.

كومپارتىيە بولغاچقا،
ھاياتىمىز گۈل بىزنىڭ.
ئەمگەك ئەجرىمىز ئالتۇن،
ھوسۇلىمىز مول بىزنىڭ.

1962-يىلى 3-ئاي، قەشقەر.

كەلگىن يارىم يېزىغا

ماڭا راستىن كۆيەمسەن؟
مۇھەببىتىڭ گۈلخانمۇ؟
ئېيتقىن قېنى ھېيىقماي،
ۋەدەڭ راستمۇ-يالغانمۇ؟

يېزىمىزغا كىلەمسەن؟
بىللە ئىشلەپ ئۆتەمسەن؟

مېھنەت قىلىپ يېگەن نان،
ناۋاتىمىكەن، قەنىمىكەن؟
مېھنەت بىلەن ئۆسمىگەن،
ساغلام بەدەن تەنىمىكەن؟

ئەمگەك شۇنداق ھالاۋەت،
كېلەر ئۇندىن سائادەت.

زوقۇڭ بولسا ئەمگەككە،
يارىم دەيمەن، چىللايمەن.
ئىش قوينىدا ئەمگەكتە،
بەختىم كۈلۈپ، يايىرايمەن.

يوللىرىغا قارايمەن،
كەلسەڭ گۈلگە ئورايىمەن.

1962-يىلى 3-ئاي، قەشقەر.

كاككۇك بالدۇر كەلسەڭچۇ

كاككۇك كەپتۇ ۋادىغا،
قىش قەرەلى تولىدى، دەپ.
مەزگىل يەتتى، ۋاق توشتى،
ئەمدى باھار بولدى، دەپ.

ئەي كۆكلەمنىڭ ئەلچىسى،
بaldۇر سەپەر قىلساڭچۇ.
يورتىمىز باھارىنى،
ئۆز ۋاقتىدا كۆرسەڭچۇ.

چۈنكى بىزلەر ئىش بىلەن،
كۈتۈپ ھەر بىر ناھارنى؛
ياسىغانتۇق بورۇنلا،
يېزىمىزدا باھارنى.

1963-يىلى 4-ئاي، قەشقەر.

توي قىلىمىز كۈزدىن كېيىن

يارىم بىلەن ئىككىمىز،
بىر ئاخشىمى سۆزلەشكەن.
بولۇپ ئىشتا نەمۇنە،
توي قىلىشقا شەرتلەشكەن.

يارىم بوستان ياراتتى،
چۆلگە قىلغان سەپەردە.
مەنمۇ ئاتتىم ئۆزۈمنى،
مۈشكۈل بولسا قەيەردە.

توي قىلىمىز كۈزدىن كېيىن،
شەرتنى تولۇق تولدۇرۇپ.
ئېلىپ كۈزدە مول ھوسۇل،
ئەلگە جاۋاب ياندۇرۇپ.

قايتارما:

توي قىلىمىز كۈزدىن كېيىن،
ئىشقا ئاشقان سۆزدىن كېيىن.

1963-يىلى 8-ئاي، قەشقەر.

مەيلىم مېنىڭ ئىشچانغا

(قىز ناخشىسى)

مەيلىم مېنىڭ ئىشچانغا،
ئىش قويندا پىشقانغا.
چىن مېھنەتنىڭ گۈلىنى،
چېكىسىگە قىسقانغا.

قايتارما:

ئىشقىم مېنىڭ ئىشچانغا،
ئىش قويندا پىشقانغا.

ئىش بېشىدا بار بولسا،
ئۇتۇق، شەرەپ يار بولسا؛
غەيرىتىنىڭ ئالدىدا،
جاپا-مۈشكۈل كار بولسا؛

شۇ يىگىت مېنىڭ يارىم،
دىلىم تارتقان دىلدارىم.
جۈپتى بولسام بىر ئۆمۈر،
قالماس مەڭگۈ-ئارمانىم.

قايتارما:

شۇ يىگىت مېنىڭ يارىم،
يۈرىكىم-يۈرەك يارىم.

1963-يىلى 10-ئاي، قەشقەر.

تەنتەنە

(خور تېكىستى)

چوڭ مەركىكە توي بۈگۈن، زېمىن كەلدى لەرزىگە،
چۆمدى بەختىيار شىنجاڭ خۇشاللىقىنىڭ پەيزىگە.

تيانشان خۇش تەبەسسۇمدا، ئاقتى تارىم دولقۇنلۇق،
تەنتەنە، ئالقىش ساداسى چىقتى ھەر يان ئەۋجىگە.

ھالال مېھنەت ئەجرىدىن بىنا بولدى گۈلزارلىق،
چۆل-باياۋان تۈزدى رەڭ، كىرىپ جەننەت تەرزىگە.

يۈكسىلىشىنىڭ بايرىقى، لەپىلدەيدۇ نۇرانە،
تولدى مانا ھەممە ياق، زور ئوتۇققا، غەلبىگە.

مىللەتلەر ئىجىل-ئىناق، ئارمىيە-خەلق ئىتتىپاقى .
چىن دوستلۇقىنىڭ تەرىپى سىغماس داستان-نەزمىگە .

چىن يۈرەكتىن زوقلىنىپ ئېيتىمىز ناخشا-غەزەل،
پارتىيىنى مەدھىيىلەپ، قوش توي-بايرام شەنگە .

1975-يىلى 10-ئاي، قەشقەر .

ۋەتىنىم-ئىپتىخارم

ۋەتەن دېسەم سۆيىنىدۇ قەلبىم-دىلىم،
ناخشا ئېيتسام تالماس ھەرگىز ئوتلۇق تىلىم .
تولدى پارلاق غەلبىگە، شانۇ-شەرەپكە،
سوتسىيالىزم يولى بىلەن گۈللەپ ئېلىم .

زەپەر قۇچتى ھەربىر قەدەم باسقاندا،
ۋېشىڭلىرى پەرۋاز ئەيلەر ئاسماندا .
باھار گۈلى ئاچتى چېچەك، چاچتى پۇراق،
سايىرىشىدۇ شوخ بولبۇللار بوستاندا .

پارتىيە نۇر چاچقان ئۇلۇغ ئالتۇن دىيار،
قۇچىقىڭدا ئۆسمەكتىمەن شاد بەختىيار .
ئانا ۋەتەن ساڭا سادىق قىزىل قەلبىم،
سېنى كۈيلەپ تا ئەبەدكە ناخشام ياڭرار .
1978-يىلى 12-ئاي، قەشقەر .

ئانا قەدرى

ئەگەر بىلسەڭ ئۇلۇغ شۇنچە،
ئانا قەدرى باھاسى يوق.
ئۇنىڭ ئەجرى ئۇلۇغ بىلسەڭ،
ئۇنىڭ تەڭداش، جوراسى يوق.

باتۇر كۈچى كېلەر نەدىن؟
ئالىم ئەقىل تاپار نەدىن؟
ئانا مېھرى ئەزىم دەريا،
تەمەنناسى، تەماسى يوق.

ئۇنى ئاقلاش مېنىڭ پەرزىم،
ئانا ئالدىدا كۆپتۈر قەرزىم،
قايتمۇرسام قەرزگە جاۋاب.
ئول ھاياتنىڭ مەناسى يوق.

1979-يىل 3-ئاي، قەشقەر.

ھىجران ناخشىسى

I

تۇغقان يوقلىماق بولدۇم،
چەت ئەلدە قېرىنداشىم.
يەتتىم ئارزۇ ۋەسلىگە،
لېكىن كۆزدە لىق ياشىم.

يۇرتتىن ئايرىلا بولدۇم،
غەمگە مۇپتىلا بولدۇم.
كەتسەم يەنە كېلۈرمەن.
ئامان بولسا بۇ باشىم.

II

ئۇلۇغ ۋەتەن ئاق سۈت بېرىپ ئۆستۈردى مېنى،
پەرۋىشلىدى ئەتمۈۋارلاپ چوڭ قىلدى مېنى.
ساپ ھاۋاسى—كۈچ-مادارىم، توپىسى—تېنىم،
دەريالىرى—تومۇرۇمنىڭ يىلىكى، قېنى.

شول ۋەتەندە تاپتىم ھايات مەناسىنى مەن،
تاپتىم يەنە يۈرەك سۆيگەن رەناسىنى مەن.
دەلدا ۋەجدان بۇيرۇقىدەك توتىپا بىلىپ،
ئوتتۇمايمەن شۇڭا ئەلنىڭ ۋاپاسىنى مەن.

1982-يىلى 2-ئاي، قەشقەر.

بەخت يولى

ئۇلۇغ، دانا سىياسەت،
باي بولۇشقا يول ئاچتى.
كەمبەغەللىك-نامراتلىق،
يۈرتىمىزدىن تېز قاچتى.

مېھنەت بولدى بىر شوتتا،
چىقتۇق ئالتۇن تاغقا بىز.
تۇرمۇشىمىز پاراۋان،
كىردۇق جەننەت، باغقا بىز.

ماڭىمىز داغدام يول بىلەن،
قول سېلىپ كېلەچەككە.
ئانا ئەلنى ئورايمىز،
قىزىلگۈلگە-چېچەككە.

1982-يىلى 11-ئاي، قەشقەر.

يەڭدۇق ئېغىر ئاپەتنى

(راۋاپ قوشقى)

I

يەر تەۋىدى زەمىندە ① ،
ئۇلۇغچاتتا ② ، ئوپالدا ③ ،
ئۇنىمىڭلىغان پۇقرالار ،
قالدى قېيىن ئەھۋالدا!

ۋەيران بولدى ئۆي-جايلار ،
قىش-زېمىستان ۋاقتىدا .
ئاش-ئوزۇق ، كېڭىز-كېچەك ،
قالدى يەرنىڭ ئاستىدا .

يىغا-زارە ، داد-پەرياد
بىر ئالدى تۈن-كېچىنى .
ئېچىنىشلىق مەنزىرە
قايلىدى يۇرت ئىچىنى . . .

تۇنجى جەڭگە ئاتلاندى
 ھاكىم باشلىق كادىرلار .
 قۇتۇلدۇردى ئاممىنى ،
 ھەممە ئىشقا قادىرلار .

ھال سوراڭ ئۆمەكلىرى
 كېلىپ تۇردى بەس-بەستە .
 ئا . جۇشى ④ ، غوپۇر جۇشى ⑤
 ئۇچۇپ كەلدى بىر پەستە .

سۇڭ ⑥ جۇشى كېلىپ كەتتى ،
 ت . ۋېييۇەنجاڭ ⑦ كەينىدىن .
 پارتىيىنىڭ مېھرىنى ،
 يەتكۈزۈپ چىن كۆڭلىدىن .

خالىس قوللار سۇنۇلدى ،
 ياردەم كەلدى لەببەلەپ .
 مىللىي دوستلۇق گۈللىرى ،
 ھەر تەرەپتە چېچەكلەپ .

كولاپ بەردى ئارمىيە
 ئىسسىققىنا گەمىنى ،

چېدىر تىكتى، توك ياقىتى،
ئىشلىتىپ دىت-پەمنى.

كۆپلەپ كومۇر ئېۋەتتى،
دەل ۋاقتىدا ئاقسۇلۇق.
خوشنىلىقنى يەتكۈزدى،
رازى قىلىپ بەك تولۇق.

يۈزدىن ئارتۇق ماشىنا
ئۈرۈمچىدىن كەلگەندە؛
يۈسۈپ ئەيسا باش بولۇپ،
خەلققە سالام بەرگەندە؛

بوۋايىلار ھەم مومايلار،
يېڭى كىيىم كەيگەندە؛
يۇڭ ئەدىيالغا ئورۇلۇپ،
ئىسسىق تاماق يېگەندە؛

ھاياجاندا ئاممىنىڭ
كۆزىگە ياش كېلىپ كەتتى!
”پارتىيىگە رەھمەت“ دەپ
ئۇسسۇلغا چۈشۈپ كەتتى! . . .

III

ئۇزۇن ئۆتمەي ھەرياندا
تۇرمۇش كەلدى ئەسلىگە.
يارىدارلار ساقايدى،
يەتتى ئارزۇ-ۋەسلىگە.

دوختۇرخانا، مەكتەپلەر
ئۆز ئىشىنى باشلىدى.
غەيرەت بىلەن ھەممەيلەن
يېڭى قەدەم تاشلىدى.

چوڭ ئىرادە تىكلەندى،
يۇرتنى قايتا گۈللەشكە.
يېڭىپ ئاپەت-مۈشكۈلنى،
غەلبىسىرى ئۆرلەشكە.

1985-يىلى 9-ئاي، قەشقەر.

-
- ① زەمىن—قەشقەر كۈنئىشەر ناھىيىسىنىڭ يەر تەۋرىگەن يېزىسى.
② ئۇلۇغچات—قىزىلسۇ قىرغىز ئاپتونوم ئوبلاستىدىكى ناھىيە.
③ ئوپال—قەشقەر كۈنئىشەر ناھىيىسىنىڭ يەر تەۋرىگەن يېزىسى.
④ ئا. جۈشى—شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونىنىڭ رەئىسى ئابىلەت ئابدۇرۇشىت.
⑤ غۈبۈر جۈشى—شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونىنىڭ مۇئاۋىن رەئىس.

سى غوپۇر ئابدۇللا.

⑥ سۇڭ شۇجى—شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونلۇق پارتكومنىڭ
سابىق شۇجىسى سۇڭ خەنلىياڭ.

⑦ ت. ۋېييۈەنجاڭ—مەملىكەتلىك خەلق قۇرۇلتىيى دائىمى كومىتېتىنىڭ مۇئاۋىن باشلىقى تۆمۈر داۋامەت.

⑧ يۈسۈپ ئەيسا—شىنجاڭ ئۇيغۇر ئاپتونوم رايونىنىڭ سابىق مۇئاۋىن رەئىسى، ئاپتونوم رايونلۇق سىياسىي مەسلىھەت كېڭەشچىسىنىڭ ھازىر-قى مۇئاۋىن رەئىسى.

يالداما

(قىز ناخشىسى)

ياقۇت كۆزلۈك ئۈزۈكنى،
سېلىپ قويدۇڭ قولۇمغا.
شۇندىن بۇيان قارايمەن،
سېنىڭ مەنزىل-يولۇڭغا.

بويۇڭ ئەجەپ زىيالىق،
ئالتۇندىنمۇ باھالىق.
چىدىمىدىم ئەمدى مەن،
جاندىن ئۆتتى تەنھالىق.

نەگە كەتتىڭ ئامرىقىم،
يالداماڭنى قالدۇرۇپ.
يۈرەكتىكى ئىشقىمنى،
گۈلخان كەبى ياندۇرۇپ.

يىگىت ئەمەس، ئەر ئەمەس،
ۋەدىسىدە تۇرمىسا.

گەر كەلمسەڭ ۋاقتىدا،
ئال ئۈزۈكنى بولمىسا.

1995-يىلى 5-ئاي، قەشقەر.

بەختىم—ئانا

جان ئانا، جېنىم ئانا،
تومۇردىكى قېنىم ئانا.
شەپقىتىڭ، مېھرىڭ، بىلەن،
ياشىدىم گۈلدەك مانا.

رەھنىمىسى سەن ئۆزۈڭ،
تاجى-دۆلەت، تەختىمنىڭ.
كاپالىتى—كېپىلى
تەلپىمنىڭ، بەختىمنىڭ.

ئانا قەدرىگە يەتسەم مەن،
ئۆمرىدە-ھاياتىدا.
ھەسرەت-پىغان چەكمىسەم،
ماتىمى-ماماتىدا.

يۈرىكىمنىڭ قېتىدا،
ھۆرمىتىمنى ساقلايمەن.

ئۈمىدىڭنى، ئەي ئانا
ئورۇندايمەن، ئاقلایمەن.
نەقىرات:

جان ئانا، جېنىم ئانا
بارلىقىم تەقدىم ساڭا.

1997-يىلى 3-ئاي، قەشقەر.

پۇلنى نەگە ئىشلەتتىڭ

ئىسلاھاتنىڭ دولقۇنى
ئېچىپ بەردى توغرا يول.
قىلدىڭ ئوقەت، تىجارەت،
تاپتىڭ تېزلا نۇرغۇن پۇل.

يا ئاناڭنى باقىدىڭ،
يا بالاڭنى باقىدىڭ؛
تاپشۇرمىدىڭ ئىئانە،
يا ئىمارەت سالمىدىڭ.

پۇلنى نەگە ئىشلەتتىڭ،
ھېچكىم بىلمەس سىرىڭنى.

بۇزۇپ-چاچساڭ بولامدۇ،
مېھنەت ئەجرى-تېرىڭنى.

ئەقلىڭنى تاپ ئەي يىگىت،
پۇلنى ئىشلەت جايىغا.
ئۇلۇغ ئارزۇ-ئارمانلار،
يەتسۇن مۇراد-ۋايىغا.

1997-يىلى 7-ئاي، ئۈرۈمچى.

بەزىلەر . . .

(راۋاب قوشمى)

بەزىلەرنىڭ ئىچىدە ئوۋغا-زەھەر قاينايدۇ،
گوياكى بىر چار يىلان پىلتىڭلايدۇ، ئوينايدۇ.
تەرىناقچىلىك نەپ بولسا، بۇ توغرىدا گەپ بولسا،
دىلكىشىگە تىغ ئۇرۇپ، ئامان-ئېسەن قويمايدۇ.

بەزىلەر بار، ئىلمان سۈنى دەملەشكە ئۇستا،
ۋەزىيەتنى پايدىسىغا پەملەشكە ئۇستا.
تۆھپە بولسا چاچراپ چىقىپ، دەپتەرگە يېزىپ،
سەۋەنلىكنى ئۆزگە چاپلاپ، يەملەشكە ئۇستا.

مەنەسەپ دەپسە بەزىلەر پارقىرىتىپ كۆزىنى،
تەمە قىلىپ قول سۇنار داپتەك قىلىپ يۈزىنى.
خوجاينى ئەگەردە ئۆستۈرمەن، دەپ قويسا،
كۈچۈكلىنىپ ئۇنىڭغا تەقدىم قىلار ئۆزىنى. . .

بەزىلەرنىڭ قىلمىشى بەكمۇ تولا دەپ كەلسەم،
ناخشا قىلىپ راۋابتا ئوقۇپ كەلسەم، چەپ كەلسەم.
خۇشال ئىدىم، شاد ئىدىم ئىبرەت ئالسا ئىشىدىن،
كەڭ ئاممىغا خۇشخەۋەر—يېڭى ئۇچۇر ئەپ كەلسەم.

1998-يىلى 5-ئاي، قەشقەر.

چول باتۇرى

ئەي تاشيولچى مەرد يىگىت،
ئىرادەڭگە قايىل مەن.
غەپىرىتىڭگە ئاپىرىن،
يۈرىكىمدىن مايىل مەن.

باتۇرانە جەڭ قىلىپ،
يۆتكۈۋەتتىڭ تاغنى سەن.
قىقىر سايدا، چۆللۈكتە،
بەرپا قىلىپ باغنى سەن.

سەن ياسىغان يوللاردا،
ماشىنىلار ئۇچىدۇ.
يېتىپ مەنزىلگاھىغا،
غەلبە-زەپەر قۇچىدۇ.

نەقىرات:

ئەي تاشيولچى، باتۇرسەن،
كارۋان بېشى، شاتۇرسەن.

1998-يىلى 11-ئاي، يەكەن.

ئاۋمىن ئەمدى ۋەتەن قوينىدا

ئاۋمىننى كۆرۈپ كېلەي،
سەيلە قىپ، تۇرۇپ كېلەي.
تۇپراقىنى—خاكىنى،
كۆزۈمگە سۈرۈپ كېلەي.

گۈزەل ئارال، ئاۋات جاي،
قايتتى ۋەتەن قوينىغا.
شۇ غەلبىنى تەبرىكلەپ،
مۇنچاق ئاساي بويىنغا.

ئەمدى ئاۋمىن خەلقىنى،
ياتلار بوزەك ئېتەلمەس.
تەقدىرى بىر، رىشتى بىر،
تۇغقانلارنى بۆلەلمەس.

ئانا ۋەتەن باغرىدا،
ئاۋمىن راسا گۈللەيدۇ.
يۈكسىلىشىنىڭ كۆكىدە،
پەرۋاز قىلىپ ئۆرلەيدۇ.

نەقىرات:

ئاۋمىن راسا گۈللەيدۇ،
غەلبىسىرى ئۆرلەيدۇ.

1999-يىلى 6. ئاي، قەشقەر.

تاشيولچى مېنىڭ يارىم

مېنىڭ يارىم چۆللۈكتە،
گۈلزارلىقتا- گۈللۈكتە.
ھارماي- تالماي ئىشلەيدۇ،
ئىناقلىقتا- ئۆملۈكتە.

دەيدۇ مېنى بەزىلەر:
”يارىڭ بەكمۇ يىراقتا.
قانداق چېداپ بولارسەن،
سۆيگۈ ئوتى-پىراققا.“

ئەھدۇ—ۋەدىمىز مەھكەم،
ھىجران بىزنى سىنايدۇ.
بىلىنمەيدۇ يىراقلىق،
ئىرادىنى تاۋلايدۇ.

نەقىرات:

تاشيولچى مېنىڭ يارىم،
يۈرىكىم-يۈرەك تارىم!

1999-يىلى 7-ئاي، قەشقەر.

پويىز كەلدى قەشقەرگە

پويىز كەلدى قەشقەرگە،
شەرەپ قۇچۇپ، شان قۇچۇپ.
قارشى ئالدۇق بىز ئۇنى،
بايراق تۈتۈپ، گۈل تۈتۈپ.

ئېزىز دىيار، ئانا يۇرت
تولدى بەخت نۇرىغا.
ئىگە بولدى يەنىمۇ،
يۈكسىلىشنىڭ يولىغا.

پۇيىز كەلدى قەشقەرگە،
ئوڭاي بولدى سەپەرگە.
يىپەك يولى بويلىرى،
تولدى غەلبە-زەپەرگە.

نەقىرات:

پۇيىز كەلدى قەشقەرگە،
تولدى ھەرىيات زەپەرگە.

1999-يىلى 12-ئاي، قەشقەر.

رۇبائىلار

بەزىلەر ۋىجداننى تىل-تۇمار بىلەر،
ئەجرىنى مېھنەتتىن ئىشلەپ تېپىپ يەر.
بەزىلەر ۋىجداننى ئويۇنچۇق بىلىپ،
لازىمى كەلگەندە پۇلغا سېتىپ يەر.

* * *

دېدى بىرسى: كۈز بولسىدى داۋاملىق،
يەل-يېمىشلەر پىشىپ تۇرسا شېخىدا.
دېدى بىرسى: ئەگەر باھار بولمىسا،
ھاياتلىقتىن كەلمەس ھەتتا بىر سادا.

* * *

چىقسا بىرسى ئەمەل تۆرگە،
ئالا بەس-بەس ئالىمىز تۆرگە.
بولغان چېغى تەختى سىڭايان،
تىرىك پېتى تىقىمىز گۆرگە.

* * *

سېمىز كالا سۇغا كىردى،
ئۇرۇق كالا پېتىققا.
بۇغداي نېنى ياغقا كىردى،
قوناق نېنى قېتىققا.

* * *

تۇيۇقسىزلا ئىت چىشلىدى، دېدىم: “ۋاي!”
ۋاپچانلىدىم ئاغرىقىغا چىدىماي.

توۋا دەيمەن قوي چىشلىدى بىر كۈنى،
ۋايسىمىدىم، بەلكى كۈلدۈم توختىماي.

* * *

خۇشامەتنى ياقتۇرغان ئادەم،
خۇشامەتچى كېلىدۇ ھەردەم.

* * *

دېدى بىرسى: كۆڭلى باھار كىشىنىڭ
ئىللىقلىقى ئەلنى ئىسسىتار، سوۋۇماس.
دېدى بىرسى: ھەسەتخورنىڭ دىلى قىش،
باھار ئاڭا يېقىن كەلمەس، يولماس.

* * *

ۋارقىرايسەن (ئاۋازىڭ يامان)،
ئەل ئىچىدە ئاتالدىڭ "تەنتەك".

شالاقشىدۇ يىرىم شېشە سۇ،
ئورۇق كالا مۆرەيدۇ بەكرەك.

* * *

ئېگىزلىتىلسە گەر تام قانچىلىك،
غالجىرلىشىدۇ ئىتمۇ شۇنچىلىك.

* * *

ياش چېغىڭ ئوخشار گويا باھارغا،
نۇر-قۇياشلىق كۈلۈپ تۇرغان ناھارغا.
ياشلىقىڭدا ھالال ئەجىر تۆكمىسەڭ،
كۈز كەلگەندە نېمە ئالسىن تاغارغا؟!

* * *

بەزىلەر بار قىلچە جاپا چەكمەيدۇ،
خەلق ئۈچۈن بىر تال داننى ئەكمەيدۇ.
مەنسەپ دەپسە، يورغىلايدۇ بېشىچە،
تەختتىن چۈشسە، ئوچۇق گۆرغا سەكرەيدۇ.

* * *

ھەيران قالما چىقىۋالدى دەپ،
كۈز ھەرىسى بىكاردىن-بىكار.
ئەجەل يەتسە شۇدەم چايانغا،
زەھىرى تېشىپ، سىرتىغا چىقار.

* * *

باھار كەلسە قۇشلار كېلەر يىراقتىن،
كاككۇك سايرار ئىشقى ئوتى پىراقتىن.
مەن سايراي مەن ئەل-ۋەتەننىڭ غېمىدە،
شەربەت ئوتلاپ بەخت ئاتلىق بۇلاقتىن.

* * *

كۆڭلۈم قالدى مەززىسى يوق كۈلكىدىن،
مەنسىنى سوراپ قالدىم تۈلكىدىن.
ئۇ، دېدىكى: كۈلۈمسىرەش ئارقىلىق،
قوزىچاقنى ئايرىمەن تەن مۈلكىدىن؛
يەنە دېدى: شۇ ھۈنەرنى ئىشلىتىپ،
قۇتۇلمەن ئوۋچىلارنىڭ ئىلكىدىن.

* * *

غالجر ئىتمۇ بېسىقىغا چۈشۈپ دەم،
سۆڭەك بەرسەڭ توختار شۇنداق، ئى ئادەم.

ئىت مېچەزلىك ئادەملەرگە ئەگەردە،
لوق بەرسەڭمۇ قىلىقى شۇ ھامانەم.

* * *

بەزىلەرنىڭ ئىچى بەكمۇ قوتۇر كېلىدۇ،
ئۇنداقلارنىڭ قىياپىتى پۈزۈر كېلىدۇ.
يەڭ ئىچىدە پۈتتۈرىدۇ قۇۋلۇق-شۇملۇقنى،
چاققانلىقى گويىكى بىر سۇغۇر كېلىدۇ.

* * *

ھەيران قالما، تارتىۋالدى، دەپ،
مەن ياراتقان شانۇ-شەرەپنى.
ئوڭ قول بىلەن قېزىلسا ئالتۇن،
سول قول تاقار زەرلىك سائەتنى.

* * *

باھار بولۇپ يەر-زېمىنغا نۇر چاچسام،
چۆل-سەھراغا يۈكسىلىشتىن يول ئاچسام.
ياش قەلبىمدە قىلچە ئارمان قالمايتتى،
ھەر يۈرەككە باھار ئاتلىق گۈل چاچسام.

* * *

كۈلكىدە كۈلكە بار، مەناسى بولسا،
يا غەزەپ، يا خۇشلۇق مۇددىئاسى بولسا.
ئۆمۈر ئوزۇرايدۇ شادلىق ۋەجىدىن،
شۇ كۈلكە ھېكمەتنىڭ ناۋاسى بولسا.

* * *

باشقىلارغا چىڭ قويسەن تەلەپنى،
ماڭساڭ، تۇرساڭ. ئۆگىتىسەن ئەدەپنى.

ۋە لېكىنزە كىم سۇڭگۇتسا “ياق” دېمەي،
موك سوقسەن ئالتۇن-كۈمۈش، سەدەپنى.

* * *

ساختىلىقتا بېرىپ قالدىڭ چېكىگە،
دەرسىمۇ ئۆتۈڭ شەيتان بىلەن تۈلكىگە.
ئەسلى ۋەسلىڭ شۇنداق تۇرسا، ھەيرانمەن،
نېمە ئانچە زورۇقسەن كۈلكىگە.

* * *

تەمەننا قويما مۈلكۈڭگە،
جاھان ئۆتسىمۇ ئىلكىڭگە.

* * *

ھوقۇقىڭنىڭ بار ۋاقتىدا ۋارقىراپ،
يەردە ئەمەس، كۆكتە ماڭدىڭ غارقىراپ.
قېنى ساڭا سالام-سائەت، ئېھتىرام،
تەختتىن چۈشسەڭ، كىملىرى قويدى بىر قاراپ؟!

* * *

ھارام دېگەن سىڭمەس ئىنسان تېنىغا،
ئاخىر بېرىپ زامان بولۇر جېنىغا.
توۋا دەيمەن ھارام تۈگۈل، زەھەرمۇ
كار قىلمىدى ئۇنىڭ نەپسى-گېلىغا.

* * *

ئادەمنى ئازدۇرار بىھۇدە گۇمان،
شۇ گۇمان تۈپەيلى قاچىدۇ ئىمان.
قوياشنى ئىتەكتە يايىقلى بولماس،
ھەقىقەت غالىپتۇر پىتىدىن ھامان.

* * *

بەختىم سەن، پەخرىم سەن ھەمدە غۇرۇرۇم،
قەلبىمنىڭ سۆيگىنى ئەي ئەزىز خەلقىم!
ھاياتىم، بارلىقىم سەن ئۈچۈن تەقدىم،
سېنىلا مەدھىيەلەپ چىقار تىنىقىم!

* * *

ھەسرەتىم—ۋەتەندىن تىرىك ئايرىلىش،
نەپرىتىم—خائىندىن ئىلتىپات كۈتۈش.
شادلىقىم—توغۇلغان تۇپراقتا يېتىش،
تىلىكىم—ئالەمدىن خەلقىم دەپ ئۆتۈش.

* * *

جەڭ قىلدۇق، ئوق ئىزى قالدى تېنىمدە،
ھەسەل تەمى بار يېگەن نېنىمدە.
ۋە لېكىن ئەجدادلار روھى ھامانە،
نۇر چېچىپ تۇرىدۇ يۈرەك-دىلىمدە.

* * *

توغۇلدۇڭ، چوڭ بولدۇڭ، ياشىدىڭ ئۇزاق،
ئۆتتى ھەم بېشىڭدىن كۆپ ئىسسىق-سوغاق.
بىلىدىغۇ ھاياتنىڭ مەناسى نېمە؟
قويۇپ باق ئۆزۈڭگە شۇنداق بىر سوراق!

* * *

بىر يۈرەك قېتىدىن چىققان مېھرىنى،
ساداقەت ئۇلايدۇ باشقا يۈرەككە.
ۋاپاغا ۋاپادار بولمىغان ئىنسان،
نەپرەتنىڭ ئوتىدا كۆيەر ئەبەدكە.

* * *

ھاياتلىق گويىكى ئەلۋەك داستىخان،
رسقىغىنى ئالسىن ئەجرىڭگە لايىق.
نېمىنى تېرىسالىڭ ئورسىن شۇنى،
زۇۋۇلاڭ مېھنەتكە، تېرىڭگە لايىق.

* * *

ھۆرمەتلەپ دېدىڭىز: “سىز ئېزىز مېھمان”
مەن دېدىم جاۋابەن: “ياق، ياق، ئۆزىڭىز.”
مېنى سىز، سىزنى مەن شۇنداق دېسەكمۇ،
ۋە لېكىن، ھاياتقا مېھمان مەممىمىز.

* * *

سامانلىقنى تونۇيدۇ كالا،
ئىت چۈشەيدۇ ھەردەم ئۈستىخان.
مەھلىيادۇر شەپەرەڭ تۈنگە،
چىۋىن ئۇچار خالاغا ھامان.

* * *

شېئىرىڭنى كۆردۈم، گۆھەر تىزىپسەن،
ئېسىل خىسلەتكە مەدھى يېزىپسەن.
ۋە لېكىن قىلغىنىڭ نەزمەڭنىڭ ئەكسى،
ئۇنداقتا مەنسىز سۈرەت سىزىپسەن.

* * *

بەزمىلەر ئۈزۈلمەس كېچە ۋە كۈندۈز،
سەن دائىم تۆردە سەن (ئورنۇڭ شۇ ھامان).
بىل دوستۇم ھاياتتا ئېزىز مېھماندىن،
بولغىنىڭ ياخشىدۇر ئاددىي ساھىبخان.

* * *
بەزىلەر مېنى دەر: “ئاچچىقى يامان”
ھەيرانمەن شۇ گەپكە، ھەيرانمەن ئەجەپ.
ياخشىدۇر ساختىپەز كۈلكىدىن ھەر چاغ،
ۋاقتىدا بىلدۈرگەن ھەققانىي غەزەپ.

* * *
ئۇنىڭ ئادىتىدۇر تەخسكەشلىك،
ئاپلىنىپ ئالار يېقىنىڭغا.
ئەگەر تەگمىسە قىلچىلىك نەپ.
خەنجەر تەڭلەيدۇ بېتىنىڭغا.

* * *
بەزىلەر ياشايدۇ ھالال ئەجرىدە،
ئەقلىدىن—زېھنىدىن تېپىپ يەپ ئاق نان.
بەزىلەر ئىتتىڭ كۈنىدە ئۆتەر،
ئار-نومۇس، ۋىجداننى سېتىپ ساقلاپ جان!

* * *
نان يېسەڭ ئۈشتۈماي، چاينىماي يېمە،
شېرىنگە، ھەسەلگە مېلىمەي يېمە.
پىشانە تەرىڭ شۇ—نېنىڭنىڭ تەمى،
شۇ تەرسىز ئاغزىڭدا گىيا چىشلىمە

* * *
دەرياغا چۆككۈچى ئىزدەيدۇ ئامال،
ھەتتاكى، ئېسىلار ئۇچرسا پاخال.
پاك تۇتۇپ قەلبىڭنى، قوندۇرمىساڭ كىر،
كىم قۇسۇر ئىزدىسە بولار ئۆزى لال.

* * *

ئالدىدا تۇرىسەن جۇپ قولۇڭ باغلاپ،
تېلىڭنى گويىكى ھەسەلدە ياغلاپ.
ۋە لېكىن دىلىڭدا قاينايدۇ زەھەر،
نەشتىرىڭ ئورماققا يۈرەكنى داغلاپ.

* * *

پەش قىلىدىڭ: ”مەن سەپتىن تامايم يوق“ دەپ،
”جاپالىق ئىشلىدىم، ئارامىم يوق“ دەپ.
ئادايدۇ قورسىقىڭ ھەسەتتىن بىراق.
”گەر مەن سەپ بەرمىسە سالامم يوق“ دەپ.

* * *

ھۈنرىڭ سېنىڭكىدۇر چېقىمچىلىق،
شۇ يوسۇن قىلماقچىسەن يېقىنچىلىق.
لېكىن بۇ ئىناقلىقنىڭ يولى ئەمەس،
يول شۇكى—سەمىمىلىك ۋە راستچىلىق.

1980-يىلى، قەشقەر.

مۇھەررىر: قاھار پولات
مەسئۇل مۇھەررىر: مۇھەممەت ئىمىن
مەسئۇل كوررېكتور: نىجات ئېلاخۇن
كىتاب ئىسمىنى يازغۇچى: ياسىن مۇھەممەت

ئابلىز ئۆمەر

ھايات ھېسلىرى

نەشر قىلغۇچى ۋە تارقاقچى: مىللەتلەر نەشرىياتى

پوچتانومۇرى: 100013 ، تېلېفون نومۇرى: 010-64290862
نەشرىياتىنىڭ ئادرېسى: بېيجىڭ شەھىرى خېيىنغىلى شىمالىي كوچا 14-قورۇ.
باشقۇچى: دىشىن باسما زاۋۇتى
ساقچى: جايلاردىكى شىنخۇا كىتابخانىلىرى
نەشرى: 2000-يىلى 12-ئايدا 1-قېتىم
بېسىلىشى: 2000-يىلى 12-ئايدا بېيجىڭدا 1-قېتىم
ئۆلچىسى: 850×1168م 32 كەسلىم
باسما تارقىتىشى: 7.375
سانى: 0001—3000
باھاسى: 8.80 يۈەن

◆责任编辑: 伊明 ◆封面设计: 刘家峰

DIJIANAOZHIFALUOBIFANNIANYIJIANGONGZUOSHU

ISBN 7-105-04158-7

9 787105 041589 >

ISBN 7-105-04158-7/1 · 965

民文(维180) 定价: 8.80 元